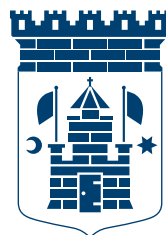
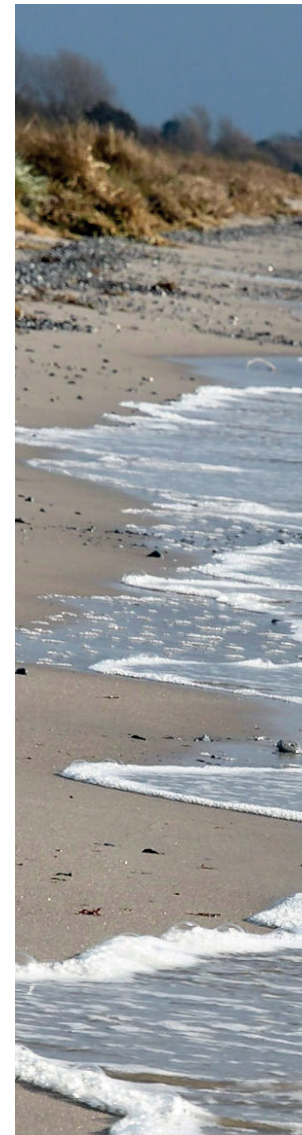
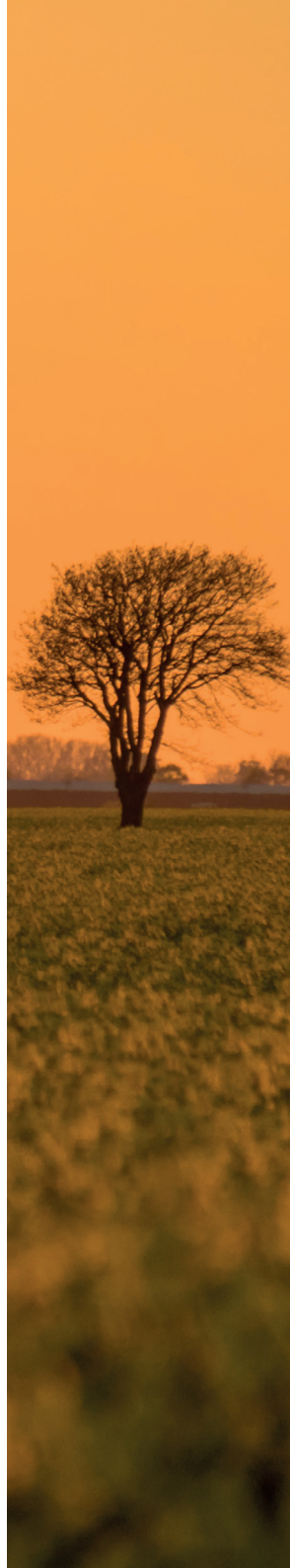
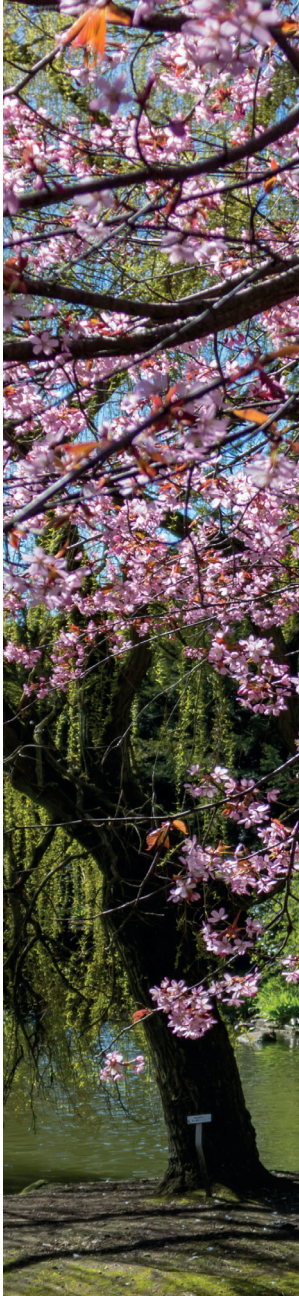

Naturplan Trelleborg för stad och landsbygd

Trelleborgs kommuns naturplan har tagits fram av kommunledningsförvaltningen, avdelningen för tillväxt under ledning av Lina Wedin Hansson.

Projektledare: Mirja Ullvig

Författare

Mirja Ullvig, vikarierande kommunekolog, kommunledningsförvaltningen
Lina Wedin Hansson, hållbarhetschef, kommunledningsförvaltningen
Andreas Malmqvist, Naturcentrum
Lilian Karlsson, Naturcentrum
Mark Huisman, park- och naturchef, tekniska förvaltningen
Susanne Larsson, folkhälsostrateg, kommunledningsförvaltningen
Johannes Hagström, hållbarhetsstrateg, kommunledningsförvaltningen
Tony Fagerberg, marinbiolog, kommunledningsförvaltningen
Tyréns AB

Formgivning

Niclas Ingvarsson, kommunikatör, kommunukationsenheten
Erik Nylund, VisualizeThat (framsida)

Foto

Susanne Nilsson (Framsida samt även katalogsidornas kantfoto)
Niclas Ingvarsson
Johan Hammar

Kartunderlag

Åsa Franzén, GIS-ingenjör, samhällsbyggnadsförvaltningen
Hanna Forssman, GIS-ingenjör, samhällsbyggnadsförvaltningen
Lilian Karlsson, Naturcentrum

Kartlayout

Åsa Franzén, GIS-ingenjör, samhällsbyggnadsförvaltningen
Hanna Forssman, GIS-ingenjör, samhällsbyggnadsförvaltningen

Arbetsgrupper

Grönblå struktur och biologisk mångfald

Per-Arne Johansson, byråinspektör, samhällsbyggnadsförvaltningen
Åsa Franzén, GIS-ingenjör, samhällsbyggnadsförvaltningen
Lina Hellström, planarkitekt, samhällsbyggnadsförvaltningen
Jonas Gustavsson, planarkitekt, samhällsbyggnadsförvaltningen
Camilla Burén, fysisk planerare, samhällsbyggnadsförvaltningen
Mark Huisman, park- och naturchef, tekniska förvaltningen
Viktor Rosengren, mark och exploatering, tekniska förvaltningen
Eva Granstedt, Naturskyddsföreningen i Trelleborg
Margareta Giheden, Naturskyddsföreningen i Trelleborg
Majwi Rosquist, Floraväktarna i Trelleborg
Anita Olsson, Floraväktarna i Trelleborg
Bo Nylander, Floraväktarna i Trelleborg
Yvonne Nord, Floraväktarna i Trelleborg

Grönblå samhällsfunktioner

Johannes Hagström, hållbarhetsstrateg, kommunledningsförvaltningen
Love Frykman, praktikant från Lunds universitet, kommunledningsförvaltningen
Jan-Åke Persson, projektledare, tekniska förvaltningen

Naturturism och friluftsliv

Per-Arne Johansson, byråinspektör, samhällsbyggnadsförvaltningen
Åsa Franzén, GIS-ingenjör, samhällsbyggnadsförvaltningen
Camilla Burén, fysisk planerare, samhällsbyggnadsförvaltningen
Mark Huisman, park- och naturchef, tekniska förvaltningen
Fredrik Seeger, enhetschef, kultur- och fritidsförvaltningen

Petra Strandberg, PR och marknadsansvarig, VisitTrelleborg
Cecilia Larsson, turismutvecklare, VisitTrelleborg

Rekreation, hälsa och grönbå miljöer

Liselotte Andersson, anhängigkonsulent/äldrelots, socialförvaltningen
Jessica Österman, förvaltningssamordnare, kultur- och fritidsförvaltningen
Susanne Larsson, folkhälsostateg, kommunledningsförvaltningen
Karin Jeppsson, Samordnare ANDT och barnkonventionen, kommunledningsförvaltningen
Christoffer Hernestig, hållbarhetsstrateg, kommunledningsförvaltningen
Peder Hansson, Vattenverkstaden
Pär Glans, Vattenverkstaden

Grön pedagogik

Anette Persson, enhetschef ungdomsenheten, kultur- och fritidsförvaltningen
Irene Nilsson, rektor, bildningsförvaltningen
Susanne Larsson, folkhälsostateg, kommunledningsförvaltningen
Jonas Gustavsson, planarkitekt, samhällsbyggnadsförvaltningen
Mark Huisman, park- och naturchef, tekniska förvaltningen

Grönblå kulturvärden

Ingela Jacobsson, museichef, kultur- och fritidsförvaltningen
Per-Arne Johansson, byråinspektör, samhällsbyggnadsförvaltningen

Handlingsplan

Emilie Ekander, tf kommunikationschef, kommunledningsförvaltningen
Mirja Ullvig, vikarierande kommunekolog, kommunledningsförvaltningen

Lina Wedin Hansson, hållbarhetschef, kommunledningsförvaltningen
Johannes Hagström, hållbarhetsstrateg, kommunledningsförvaltningen
Mark Huisman, park- och naturchef, tekniska förvaltningen
Jonas Gustavsson, planarkitekt, samhällsbyggnadsförvaltningen
Tony Fagerberg, marinbiolog, kommunledningsförvaltningen
Per-Arne Johansson, byråinspektör, samhällsbyggnadsförvaltningen

Referensperson

Cathrine Ek, tjänstledig kommunekolog

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	6	Effektmål	16
Trelleborgs kommun	6	Viktiga naturtyper i kommunen	18
Vad är en naturplan?	6	Skog och träd	18
Tidsram för naturplanen	7	Alléer	18
Tidigare ställningstaganden	7	Ekosystemtjänster skog och träd	19
Vision och målbilder för trelleborgs kommun	8	Ängs- och betesmarker	20
Agenda 2030	8	Ekosystemtjänster i ängs- och betesmarker	20
Vision i naturplanen	9	Kust och Hav	22
Målbilder för grönbå struktur	9	Ekosystemtjänster i kust och hav	22
Varför arbeta med gröstruktur?	10	Sandmiljöer	23
Grön infrastruktur	10	Ekosystemtjänster i sandmiljöer	23
Ekosystem	11	Sjöar, vattendrag och småvatten	23
Biologisk mångfald och ekosystemen	11	Ekosystemtjänster i sjöar, vattendrag och småvatten	24
Några ekosystemtjänster i Trelleborgs kommun	13	Effektmål	24
Dagvattenhantering	13	Tätortsnära natur	26
Vattenrening	13	Grönområden	27
Luftrening	13	Tillgång, närhet och kvalitet	27
Bullerdämpning	13	Stadsdelsparker	27
Erosionsskydd	13	Ekosystemtjänster i centralortens grönområden	31
Pollinering	14	Tågarps dalgång	31
Temperaturreglering	14	Västervångsparken	32
Reducering av halten av koldioxid i atmosfären	14	Flaningen	32
Främjar psykisk hälsa	14	Gissbergshejdan	33
Rekreation	14	Trelleborg	33
Främjar fysisk aktivitet	14	Klosterträdgården	34
Främjar socialt deltagande	15	Område vid väg 108	34
Naturpedagogik och grönt kulturarv	15	Östervångsparken	35
Biologisk mångfald och andra stödjande ekosystemtjänster	15	Generationsparken	35
Kommuninvånarnas tankar kring Trelleborgs natur och grönska	16	Stadsparken	36
Parker	16	Barnängen	36
Naturområden	16	Lilleskog	37
Stränder	16	Malörtsparken	37
		Margaretaparken	38
		Österlidsparken	38

Stuckatörsparken västra	39	En jämställd miljö	74
Stuckatörsparken östra	39	Skola och förskola	74
Tätortsnära rekreationsområden	40	Situationen i Trelleborg	75
Albäck	40	Grönområdets kvalitet påverkar aktivitetsnivå	75
Dalköpingeåns naturområde	40	Effektmål	75
Norra rekreationsområdet	40	Friluftsliv och naturturism	78
Tillgänglighet i centralorten	42	Effektmål	79
Trygghet och grönska	42	Grönblå kulturmiljöer	82
Tysta områden	43	Kyrkor och kyrkogårdar	82
Effektmål	43	Gravhögar	82
Skyddad och skyddsvärd natur	44	Spännande platser i kommunen	82
Natura 2000	44	Skateholmsboplatsen	82
Naturresevat	45	Trelleborg	83
Djur- och växtskyddsområde	48	Albäcksgravfältet	83
Riksintresse	48	Skåre Skansar	83
Strandskydd	48	Effektmål	83
Generellt biotopskydd	49	Ett förändrat klimat	84
Rödlistade arter	52	Mångfunktionalitetens betydelse	84
Rödlistade arter i Trelleborgs kommun	52	Anpassning till skyfall	84
Artpoolsanalys	54	Anpassning till framtida havsnivåhöjning	86
Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper	56	Översvämning	86
Kommunala ansvarsarter	56	Stranderosion	88
Invasiva främmande arter	56	Motverka risken för översvämning och ras	88
Situationen i Trelleborg	57	Effektmål	88
Effektmål	57	Att bibehålla och främja ekosystemtjänsterna vid	90
Trelleborgs kommun grönblå infrastruktur	58	exploatering	
Utveckla den grönblå infrastrukturen	58	Balanseringsprincipen / frivillig ekologisk kompensation	90
Effektmål	59	Kvalitet eller kvantitet	90
Områden att inventera och utveckla	62	Kompensationspool	91
Effektmål	62	Effektmål	91
Trelleborgs livskraftiga orter	68	Handlingsplan	92
Grönblå struktur i Trelleborgs livskraftiga orter	68	Källor	100
Barn och ungas grönblå miljöer	74	Definitioner	102
Barn och ungas hälsa i Trelleborg	74		

INLEDNING

I Trelleborgs kommun har vi fantastisk natur - en vacker slätt, nära till hav och stränder, spännande skogsområden liksom våtmarker och ringlande åar. Naturen i Trelleborgs kommun fyller många viktiga funktioner för dess medborgare. Trelleborgs gröna områden är avgörande för flera funktioner i samhället såsom att hålla nere luftföroreningar i den bebyggda miljön, minska bullerkänslan och hantera nederbörd. Tillgången till natur möjliggör dessutom upplevelse, lek, naturpedagogik och gemenskap och ger samtidigt goda möjligheter till rekreation och återhämtning.

Däremot är det som är vackert att beskåda inte alltid tillgängligt för kommuninvånarna att ta del av då endast 2 % är allemansrättslig. Enligt data från 2010 har så många som 17-30% (eller 7000-12600) av invånarna i Trelleborgs kommun längre än 300 meter till närmsta grönområde. Detta kan påverka välmåendet och livskvaliteten i Trelleborgs kommun. Sedan 2010 har invånarantalet ökat och kommer att fortsätta öka mot befolkningsmålet om 50000 invånare 2028.

Därför är naturplanen viktig. Dess vision, mål och aktiviteter ska bidra till att bevara, stärka och utveckla den viktiga grönstrukturen och livskvaliteten hos alla trelleborgare som är beroende av den.

VAD ÄR EN NATURPLAN?

Trelleborgs kommuns naturplan är ett viktigt underlag för att bevara och utveckla grönstrukturen och ekosystemtjänsterna i planering, byggande och förvaltning. Naturplanen är både ett planeringsunderlag för den fysiska miljön genom kartläggning över värden och funktioner av befintliga grönområden och naturmiljöer och även en handlingsplan som preciserar kommunens arbete med grönstruktur, grönska och ekosystemtjänster. Naturplanen är dessutom ett viktigt verktyg för att kunna nå kommunens egna miljömål samt FNs globala mål.

Naturplanens syfte är att:

- Ge en överblick över Trelleborgs kommuns grönstruktur
- Presentera en önskvärd utveckling av Trelleborgs kommuns grönstruktur.
- Utgöra kunskapsunderlag för politiker, tjänstemän och allmänhet
- Utgöra ett fakta- och planeringsunderlag för kommunens samhällsplanering.
- Utgöra en konkret handlingsplan för att bidra till att grönstrukturen bevaras och utvecklas till kommande generationer.

Foto Niclas Ingvarsson

TIDSRAM FÖR NATURPLANEN

Tidsramen för naturplanen är 10 år (år 2020–2030). År 2025 bör en uppdatering av planen göras.

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

Fördjupad översiktsplan (FÖP) för tätorten beslutad i Kommunfullmäktige 2014 lyfter tydligt fram att grönstrukturen måste utvecklas i staden. En ny FÖP är under framtagande och utifrån de strategier som anges i denna naturplan kommer FÖP 2035 också att integrera grön- och blåstruktur som en förutsättning för planering.

Översiktsplanen för orter och landsbygd 2028, antagen 2018, anger hur kulturmiljö, parker och naturområden bör utvecklas i anknytning till orterna. Dessutom anges vad de olika landskapen i kommunen; söderslätt, sydsånska skogsbeklädda backlandskapet, kustlandskapet och sydsånska backlandskapet; har för kvaliteter och att de ska tas hänsyn till i planeringen.

Natur och Kulturmiljöplanen (2010) pekar ut skyddsvärda natur- och kulturmiljöområden samt bidrar med information och förslag på utveckling av dessa såväl som utvecklingsorternas värden och gröna värden i kommunen.

INLEDNING

VISION OCH MÅLBILDER FÖR TRELLEBORGS KOMMUN

Naturplanens vision och målbilder utgår från gällande styrdokument i Trelleborgs kommun såsom lokala miljömålen, hållbarhetspolicyn, folkhälsopolicyn och bostadsförsörjningsprogrammet samt FNs globala mål i Agenda 2030. Hållbarhetspolicyn visar riktningen för Trelleborgs kommuns verksamheter i arbetet med att säkerställa en hållbar utveckling för människor som bor, arbetar, bedriver företag i och besöker kommunen.

Hållbarhetspolicy;

Omvärlden ska in!

Kommunens verksamheter ska skapa utvecklande samarbeten med aktörer i sin omvärld, ta vara på bästa teknik och kunskap och våga pröva nya vägar.

Alla ska med!

Utanförskapet i Trelleborgs kommun ska försvinna. Jämställdhet, jämlikhet och delaktighet ska prioriteras.

Genomtänkt resurshushållning!

Alla resurser, såväl naturella, kulturella, humana som ekonomiska, ska användas ansvarsfullt och genomtänkt. Slutna biologiska och tekniska kretslopp prioriteras. Klimathänsyn ska alltid tas och hållbara transportlösningar prioriteras.

Bästa livskvalitet!

Alla ska ha förutsättningar till hög livskvalitet genom tillgång till natur, kultur, fritidsaktiviteter och professionell kommunal service. Emissioners påverkan på människa eller natur ska kontinuerligt minska.

AGENDA 2030

Målen i Agenda 2030 är odelbara och ska ses som tätt sammankopplade. När det gäller naturplanen är det tydligt att vissa mål är mer relevanta än andra. Mål 15 handlar uttryckligen om biologisk mångfald och ekosystemtjänster, mål 3 handlar om hälsa och välbefinnande, mål 11 handlar om hållbara städer och samhällen och mål 13 handlar om klimatfrågan. På olika sätt kan prioriteringar utifrån naturplanens förslag på mål och åtgärder säkerställa att Trelleborgs kommun bidrar till en hållbar utveckling utifrån vad de globala målen anger. De globala målen har därför varit vägledande i formulering och prioritering av mål och åtgärder i naturplanen.

Foto Susanne Nilsson

Foto Susanne Nilsson

VISION I NATURPLANEN

Trelleborgs kommun ska vara en plats att andas på. En plats där boende och besökare kan ta del av havet, vidderna, skogsområdena och parkerna. En plats med livskraftiga ekosystem och biologisk mångfald, på land och i vattnet.

MÅLBILDER FÖR GRÖNBLÅ STRUKTUR

1. Kommuninvånarna ska ha god tillgång till gröna och blå områden som möjliggör rekreation, delaktighet, god hälsa och livskvalitet.
2. Trelleborgs kommun ska utveckla den grönbå strukturen för att skapa ett säkert, motståndskraftigt och attraktivt samhälle.
3. Trelleborgs kommun ska säkerställa en hållbar förvaltning av vatten för att bevara, skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem.
4. Trelleborgs kommun ska ha livskraftiga marina miljöer och havets ekosystemtjänster ska bevaras och utvecklas på ett hållbart sätt.
5. Trelleborgs kommun ska skydda och främja biologisk mångfald för att säkerställa livskraftiga och anpassningsbara landbaserade ekosystem.

VARFÖR ARBETA MED GRÖNSTRUKTUR?

För att uppnå en långsiktigt hållbar samhällsutveckling är det väsentligt att utveckla de grönbå värdena, dess funktion och kvalitet. Grönstruktur är ett samlande begrepp som används i den fysiska planeringen såsom bebyggelsestruktur och trafikstruktur. Den består av små och stora gröna och blå områden av olika karaktär och funktion så som parker, naturreservat, koloniträdgårdar, bäckar, våtmarker och stränder. Åkermark, bebyggelse och vägar räknas inte in i grönstrukturen men har betydelse för dess funktioner och utvecklingsmöjligheter. Ibland kallas sjöar, hav och andra vattendrag och vattensamlingar för blå struktur och ofta behandlas dessa också under grönstrukturen.

Människans storskaliga nyttjande har bidragit till att landskapet delats upp i mindre fragment. Fragmentering och förlust av livsmiljöer är bland de främsta hoten mot arters överlevnad. För att arter ska kunna fortleva krävs flera olika resurser såsom föda, boplats och övervintringsplats. Dessa resurser är ofta spridda mellan mindre fragmenterade områden som är separerade av jord- eller skogsbruk, bebyggelse och infrastruktur. Det är därför viktigt att arterna har möjlighet att förflytta sig till och mellan de olika områdena genom gröna korridorer.

Gröna korridorer och gröna stråk är långa sammanhängande stråk eller förbindelser i landskapet vilka mer eller mindre består av natur och grönska. Kommunens åar rinner till största delen i en nord-sydlig riktning och de utgör grunden för våra gröna korridorer. I vårt åkerlandskap blir åarna med omgivande grönska och andra gröna korridorer extra viktiga som spridningsvägar för djur och växter men kan även skapa stråk för människor att ta sig ut i det natursköna landskapet. Gröna korridorer och stråk binder samman stadens och byarnas gröna områden och ytor med varandra men ingår även som en del av en regional grönstruktur genom att knyta samman områden i angränsande kommuner.

Foto Niclas Ingvarsson

GRÖN INFRASTRUKTUR

Grön infrastruktur är nätverket av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande. Att arbeta med grön infrastruktur handlar om att se landskapets struktur och funktioner ur ett helhetsperspektiv, var viktiga livsmiljöer och länkar mellan dem finns och var miljöer behöver bindas samman eller på annat sätt utvecklas (Naturvårdsverket, 2017a).

Att arter och växter kan röra och sprida sig i landskapet är en förutsättning för att ekosystemen ska fungera. Fungerande ekosystem är avgörande för att människan ska kunna ta del av naturens ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster är alla de produkter och tjänster som naturens olika ekosystem ger oss människor och som är avgörande för människans överlevnad och för att kunna utveckla ett samhälle och en god ekonomi.

Genom att arbeta för en fungerande grön infrastruktur gynnas den biologiska mångfalden samtidigt som viktiga ekosystemtjänster stärks så som klimatrelaterade tjänster, rekreation och naturupplevelse.

ÖKOSYSTEM

Ökosystem är sammansättningen av och samverkan mellan allt levande (mikroorganismer, växter och djur) och deras fysiska levnadsmiljö inom ett område. Ökosystem kan vara både stora och små och har egentligen inga bestämda gränser utan beror på vad i naturen vi vill beskriva. Det kan vara en stubbe, en skog, ett naturreservat eller också hela planeten. Varje ekosystem, oavsett hur vi väljer att avgränsa, påverkar och påverkas av sin omgivning.

BIOLOGISK MÅNGFALD OCH ÖKOSYSTEMEN

Biologisk mångfald kan kortfattat beskrivas som den variationsrikedom av liv (växter, djur, svampar och mikroorganismer) som återfinns på jorden så väl som de samhällen de bildar och de livsmiljöer där de lever. Det innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem (Definition enligt FN:s konvention om biologisk mångfald).

De organismer som lever tillsammans i ett ekosystem är alla beroende av varandra. Detta innebär att frånvaron av en organism eller förändringar i den fysiska miljön kan påverka alla delar av ekosystemet. Det kan tyckas obetydligt om en enda art eller funktion försvinner ur ett ekosystem, men just på grund av det ömsesidiga beroendet kan det ofta medföra att många andra arter eller funktioner också slås ut vilket kan påverka de ekosystemtjänster som vi människor är beroende av. Ofta är värdet av ekosystemens tjänster först uppenbart när de har fallerat.

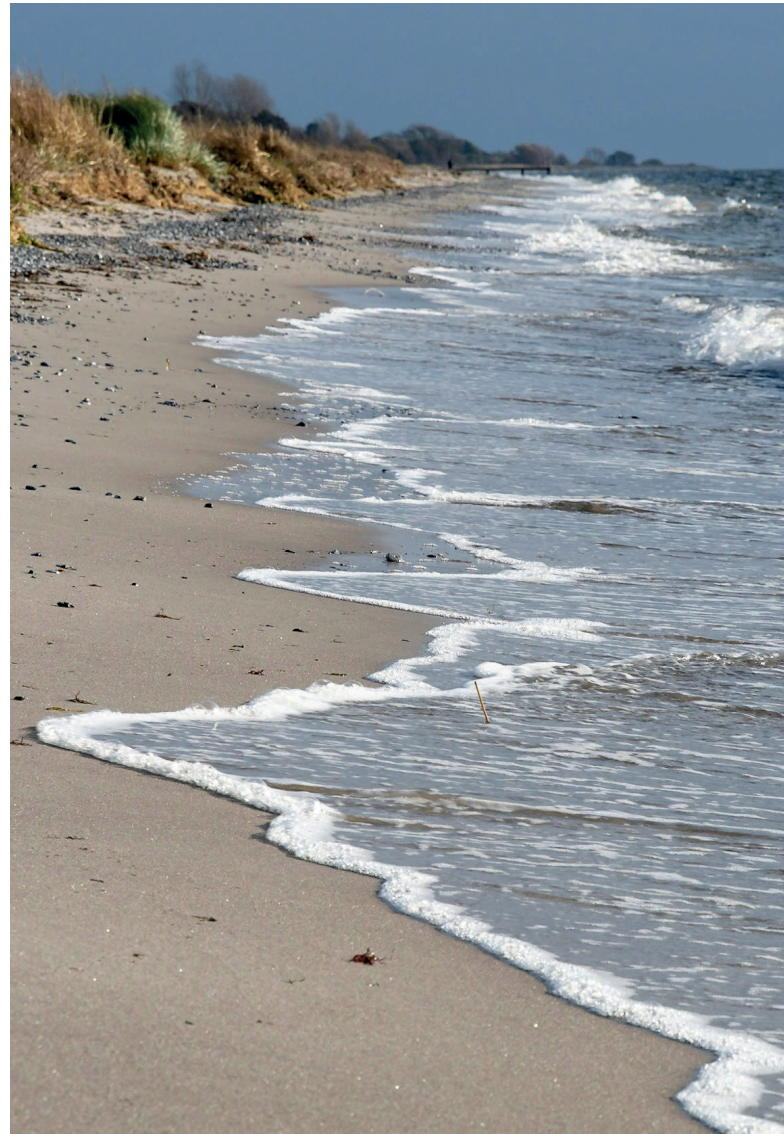

Foto Niclas Ingvarsson

VARFÖR ARBETA MED GRÖNSTRUKTUR?

Biologisk mångfald är en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera de för människan livsviktiga ekosystemtjänsterna. Genom en hög biologisk mångfald ökar ekosystemens möjligheter till anpassning till förändringar samtidigt som möjligheten ökar att ekosystemen har arter som kan bidra till ekosystemtjänster vid tillfälliga störningar, det vill säga resiliensen i systemet ökas. Ju fler arter som försvinner från ekosystemet eller ju mer påverkat ett ekosystem är, desto lägre blir dess motståndskraft (resiliens) mot kommande förändringar med ökad risk att det inte kunna leverera sina ekosystemtjänster.

Foto Susanne Nilsson

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är de produkter och tjänster som naturens olika ekosystem genererar. Ekosystemtjänsterna delas ofta in i fyra olika kategorier:

Försörjande (eller producerande) tjänster: ger produkter/nyttigheter såsom spannmål, färskvatten, trävirke och bioenergi.

Reglerande tjänster: påverkar eller styr ekosystemens naturliga processer såsom klimatstabilisering, vattenhållande förmåga, rening av luft- och vatten, pollinering, bullerdämpning, nedbrytningshastighet och biologisk kontroll av skadegörare.

Kulturella tjänster: ger immateriella värden som bidrar till vår hälsa och välbefinnande så som exempelvis rekreation, intellektuell och andlig inspiration, undervisning och kunskap samt skönhetsupplevelser.

Stödjande tjänster: de tjänster som är nödvändiga för att övriga ekosystemtjänster ska kunna fungera så som bland annat fotosyntes, bildning av jordmån, vattnets kretslopp, cirkulering av näring samt biologisk mångfald (Naturvårdsverket, 2015).

NÅGRA EKOSYSTEMTJÄNSTER I TRELLEBORGS KOMMUN

Dagvattenhantering

Det är väl känt att hårdgjorda stadsmiljöer rubbar det hydrologiska systemet och gör stadsmiljöer extra sårbara för skyfall. Även landsbygd är känslig för kraftiga regn som kan förstöra skördar och erodera åkrar. Träd, vegetation och öppna dagvattensystem såsom dammar kan fördröja, infiltrera och lagra stora mängder vatten. Grönytor genererar endast en tiondel så mycket dagvatten som hårdgjorda ytor och enstaka träd kan reducera vattenavrinningen från en hårdgjord yta med så mycket som 60 procent (Armson, Stringer & Ennos 2013).

Vattenrening

De grönbå strukturerna kan, om de är rätt utformade, leda till att dagvattnet som infiltreras renas från gifter som partiklar, tungmetaller, kolväten och patogener (Elmefors, 2014). Våtmarker fungerar som naturliga reningsverk. De samlar upp näringsämnen och markpartiklar som rinner från land mot havet.

Foto Niclas Ingvarsson

Luftrening

Grönska renar även luften naturligt. Vegetation, främst träd och buskar, fångar upp och filtrerar bort luftföroreningar och partiklar genom bladen samtidigt som de kan binda koldioxid och smog. Studier visar att en större park kan fånga upp till 85 procent av luftföroreningarna i området. En stadsgata som är utformad som en allé med omgivande träd, kan ha 75 procent mindre luftföroreningar än en gata utan träd (Bolund & Hunhammar, 1999).

Bullerdämpning

Människor är olika känsliga för ljud och buller. Högt buller kan skada hörseln men många studier pekar även på att lågintensivt buller bidrar till ökad stress och trötthet (Folkhälsomyndigheten, 2017). Den gröna miljön fångar upp buller och oljud från trafik och annan verksamhet i staden. Buskar och träd kan även bidra till att visuellt dölja bullerkällan, vilket medför till att bullret upplevs som mindre besvärande.

Erosionsskydd

Stranderosion och översvämningsrisker utgör ett växande problem för Trelleborgs kommun och andra kustnära kommuner i södra Sverige till följd av ett allt högre havsvattenstånd (Thoni et al., 2017). Genom sin förmåga att minska vågenergi från havet kan vegetation skydda mot stranderosion och dessutom stabilisera sedimenten. Ålgräsängar som förekommer utmed kusten i Trelleborgs kommun binder genom sina rötter det marina sedimentet medan dess blad reducerar styrkan i de vågor som hotar att erodera kusten. Många gånger visar sig de gröna lösningarna också vara mer kostnadseffektiva alternativ, bland annat på grund av växternas förmåga att själva återhämta sig från störningar (European Commission 2016).

VARFÖR ARBETA MED GRÖNSTRUKTUR?

Pollinering

Många av våra grödor är beroende av pollinering för att grödan ska bli befruktad och producera den del av växten som vi äter.

Pollinering säkrar inte bara att det blir skörd - en välfungerande pollinering medför även att frukten får bättre kvalitet och blir större och mer regelbunden till formen. I Sverige är det främst insekter som fungerar som pollinerare, främst bin och humlor men även blomflugor och fjärilar har en viktig roll (Ekologigruppen, 2019).

Temperaturreglering

Grönska, parker, vatten och natur har en nedkylande effekt, medan byggnader och asfalt istället värmer upp. Detta bidrar till att städer med sin relativa frånvaro av växtlighet, i kombination med bebyggelsens uppvärmande egenskaper, ofta har ett något varmare klimat och torrare luft än de omkringliggande landskapen, så kallad urban värmeöeffekt. Kombinationen av ökade medeltemperaturer och effekten av urbana värmeöar leder till att människor i stadsmiljö blir extra utsatta vid värmeböljor. Temperaturen i stadsparker är i genomsnitt 1 grad lägre än i omgivande urbana områden, den nedkylande effekten varierar med parkens storlek och kan öka av en större mängd träd. Större parker kan också bidra till en temperatursänkning i angränsande bebyggd miljö inom ungefär 300 meters radie (Bowler et al., 2010; Cao et al., 2010).

Reducerar halten av koldioxid i atmosfären

Grönblå strukturer kan således göra samhället starkare inför den globala uppvärmningens effekter. De spelar dock även en oombärlig roll i att mildra klimatförändringen i sig. Träd och vegetation tar genom fotosyntesen upp koldioxid ur luften och binder en del av denna när de växer. Världens skogar utgör gigantiska kollager vilket även gäller urbana träd och urban grönska.

Främjar psykisk hälsa

Idag är den psykiska ohälsan utbredd i samhället, inte minst bland kvinnor och ungdomar. Det finns många studier som visar på att vistelse i naturen och gröna miljöer har en god effekt på människors psykiska hälsa. Naturens läkande effekt används till exempel av Region Skåne som arbetar med trädgårdsterapi för att bota olika tillstånd av psykisk ohälsa. Naturen kan även bidra till att motverka att ohälsa utvecklas.

Rekreation

Vid vistelse i grönblå miljöer sker en omedveten återhämtning. Forskning visar att naturen upplevs rogivande och lugnande av de flesta människor. Det finns teorier som visar att naturen ger oss avkoppling från den riktade koncentration som krävs för att kunna planera, fatta beslut och komma ihåg saker. Den riktade koncentrationen kräver stort fokus och tar mycket energi. Naturen lockar till spontan uppmärksamhet som ger avkoppling från den riktade koncentrationen. Det sker till exempel när en växt, ett naturfenomen eller en fågel spontant fångar vår uppmärksamhet en liten stund.

Främjar fysisk aktivitet

Gröna och blå områden är viktiga arenor för fysisk aktivitet. Undersökningar visar att den vanligaste aktiviteten i dessa områden är motion och promenader. Människor promenerar gärna mellan målpunkter som är sammanbundna genom gångstråk i grön miljö. För barn finns det ett direkt samband mellan aktivitetsnivå och närhet till grönområden och lekplatser. Att samhället stödjer fysisk aktivitet blir alltmer viktigt ur folkhälsosynpunkt, eftersom många människor idag är alltför stillasittande.

Främjar socialt deltagande

Då grönområden är tillgängliga för alla och används på lika villkor av människor oavsett ålder, inkomst och etnicitet skapas förutsättningar för integration och social sammanhållning. Grönområden och natur nära bostäder bidrar till att människor vistas mer utomhus och kan skapa tillfällen till möten som kan spela stor roll för att bryta ensamhet och isolering. Att byta några ord med någon man möter vid den dagliga promenaden kan betyda mycket för att skapa en känsla av sammanhang. Inte minst för äldre har grönområden nära bostaden stor betydelse för att de ska känna sig integrerade och delaktiga i sin närmiljö.

Naturpedagogik och grönt kulturarv

I naturen finns källor till kunskap. Genom naturpedagogik kan skolelever och intresserad allmänhet skaffa sig förståelse för naturliga kretslopp, djur, växter och hela ekosystem. Människans nyttjande eller brukande av naturen kan ge tydliga kulturhistoriska avtryck, exempelvis i jordbrukslandskap med lång kontinuitet eller äldre parkområden med hög biologisk mångfald. Äldre parker, kanaler, alléer, fornlämningar och gamla träd ger upplevelsevärden genom att berätta om platsens historia, vilket kan bidra till att platsens identitet stärks. Genom att förlägga undervisning även i icke naturrelaterade ämnen utomhus kan omväxling och nya perspektiv underlätta inläringen. Möjlighet till naturpedagogik är en viktig ekosystemtjänst eftersom den bidrar med insikt om varför den biologiska mångfalden är viktig och varför vi behöver värna om miljön (Ekologigruppen, 2019).

Foto Susanne Nilsson

Biologisk mångfald och andra stödjande ekosystemtjänster

Det pågår för närvarande en vetenskaplig diskussion kring hur de stödjande ekosystemtjänsterna ska klassificeras. Vissa förespråkar att stödjande tjänster ska klassificeras som förutsättningar för ekosystemen att generera tjänster snarare än att se dem som ekosystemtjänster medan andra menar att biologisk mångfald är en ekosystemtjänst. Naturvårdsverket förordar dock att biologisk mångfald inte ses som en ekosystemtjänst utan ses som en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster (Naturvårdsverket, 2019c).

KOMMUNIVÅNARNAS TANKAR KRING TRELLEBORGS NATUR OCH GRÖNSKA

En medborgarenkät riktad till allmänheten genomfördes under vintern 2019 avseende invånarnas upplevelse av kommunens parker och naturområden. Enkäten spreds genom Trelleborgs och Anderslövs bibliotek, Föreningsrådet, kommunens äldrelots samt via kommunens Facebook-sida. Totalt svarade 269 personer på enkäten.

Av enkätsvaren framkom att majoriteten av de som svarade, respondenterna, anser att naturen är mycket viktig för dem (4,65 poäng där 1=mycket oviktig och 5=mycket viktig).

Parker

En femtedel av respondenterna svarade att de besöker en park varje dag eller minst en gång i veckan medan över en tredjedel besöker en park mer sällan än en gång i månaden. Av de parker som finns i Trelleborgs centralort besöks Stadsparken, Östervångsparken och Flaningen mest frekvent. De främsta aktiviteterna vid vistelse i en park är promenad, lek och umgänge, avkoppling samt motion. Ungefär en tredjedel uppskattar att de har mindre än 300 meter till en park.

Naturområden

Nästan hälften av respondenterna svarade att de besöker ett naturområde varje dag eller minst en gång i veckan medan endast en dryg tiondel besöker naturområden mer sällan än en gång per år eller aldrig. Av de naturområden som finns tillgängliga i kommunen är Albäcksområdet, Skåre Skansar och Dalköpinge ängar de mest välkända och välbesökta men även Beddinge strandhed och Pärlan (fig 1). De främsta aktiviteter som respondenterna utför i naturområdena är promenad/ vandring, avkoppling samt motion. Det är många områden som respondenterna upplever att de inte känner till. De minst välkända är Ullbergskroken, Äspöholms strandhed, Äspöholms våtmark, Ugglarps mosse, Fårabackarna och Åmossarna (fig 1).

Anledningen till varför respondenterna inte besöker ett område är att de inte har behov av det, att de gör annat på fritiden eller att de inte riktigt vet.

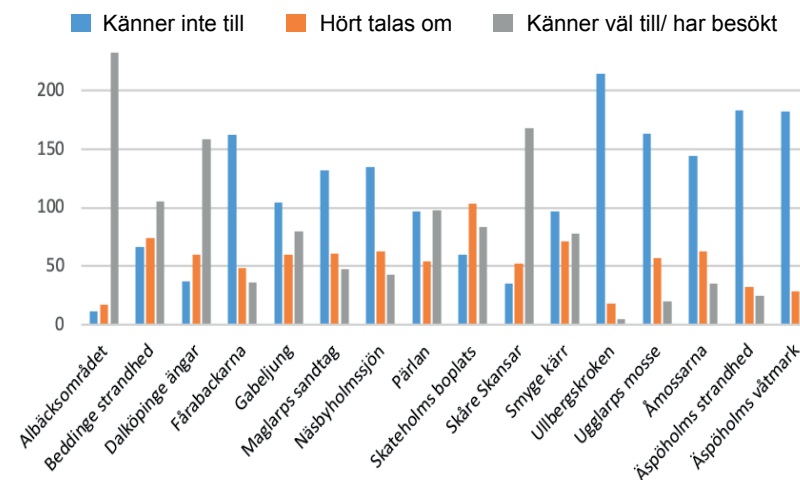
Stränder

En tredjedel av respondenterna svarade att de besöker en strand minst en gång varannan vecka. En dryg fjärdedel svarade att de sällan besöker stränderna under höst/ vinter men däremot flera gånger per månad under vår/ sommar. Dalabadet besöks ofta så väl som Beddinge strand, Östra stranden, Gislöv och Skåre.

EFFEKT MÅL

- Kommunen ska bidra till att kunskapen om naturområden och gröna kulturmiljöer och dess värden sprids (1:7)

För åtgärder samt indikatorer, se Handlingsplan

Figur 1. Kommuninvånarnas kännedom om Trelleborgs kommuns naturområden.

Foto Niclas Ingvarsson

VIKTIGA NATURTYPER I KOMMUNEN

Trelleborgs gröna och blå värden består till stora delar av kustnära strandängar vid öppet hav, mängder av småsjöar och våtmarker i slättens öppna jordbrukslandskap, små men värdefulla skogsbestånd och de sydligaste delarna av ett spännande böljande backlandskap som för tankarna till senaste istidens avsmältning. Stora öppna vyer är ett kännetecken för naturen i Trelleborgs kommun. Det öppna havet sätter ton med fridfullt lugn, stilla bris eller stormande vågor. De öppna jordbrukslätterna berättar om våren, sommaren, höst och vinter genom att tydligt ändra färg från bruna jordar till solgul raps och mognande sädesfält.

SKOG OCH TRÄD

Trelleborgs kommun domineras av jordbruksmark och inslaget av skogar och träd är påtagligt begränsa (karta 1). Mer omfattande skogar finns egentligen endast i den norra och nordöstra delen av kommunen kring Gabeljung och i anslutning till Börringesjön. Här finns dock flera fina och artrika skogsmiljöer, ofta bokdominerade. Bland naturvårdsintressanta träd- eller skogslevande arter finns tårticka, skogsveronika, buskvicker och mindre hackspett. Även ett flertal ovanliga fjärilar har noterats, inte minst den i Sverige mycket sällsynta arten brun tibastmal som möjligen har sin enda förekomst i Sverige här. Många av de idag sällsynta arterna är beroende av att det kontinuerligt finns en god tillgång på gamla träd, död ved och ihåliga träd. Skogslandskapet i denna del av kommunen är utpekad som värdetrakt för bokskogsarter av Länsstyrelsen och är även ett mycket omtyckt friluftsområde.

I övriga delar av kommunen saknas större sammanhängande skogar och det finns i övrigt främst små och ofta mer isolerade skogsbestånd, alléer, parker, kyrkogårdar eller enstaka träd som utgör de

trädbärande miljöerna. Dessa har dock ändå ett värde för många arter, också för en del sällsynta och mer krävande.

Foto Susanne Nilsson

Alléer

Alléer är lövträd planterade i en enkel eller dubbel rad som består av minst fem träd längs en väg eller det som tidigare utgjort en väg eller i ett i övrigt öppet landskap. Även trädrader längs vägar inne i samhällen och städer benämns som alléer och utgör en viktig faktor för stadsbilden.

Alléerna fyller många viktiga funktioner i landskapet. I Trelleborgs stad finns både enkla och dubbelradiga alléer och de utgör viktig grönska i gaturummen och som sammanbindande strukturer längs vägarna. De markerar även vägar och tillför ett viktigt element i Trelleborgs slättlandskap. Detta både som en visuell markering av entréer och olika kopplingar men också för bidraget av träd till det

i övrigt ganska trädfattiga odlingslandskapet. Alléerna är kulturhistoriskt värdefulla inslag där de stått med lång kontinuitet på platsen och idag påvisar olika tidslager.

Alléer med gamla träd har ofta höga värden för flora och fauna. Alléerna kan fungera som habitat, häckningsplatser, tillflyktsorter, platser för födosök och spridningskorridorer för många arter, bland annat fåglar, fladdermöss och rödlistade arter av lavar och insekter.

Pilealléer och pilevallar är karakteristiska för Skånes jordbrukslandskap. Kvarvarande pilevallar i jordbrukslandskapet är värdefulla då de bidrar till att bromsa utarmningen av den biologiska mångfalden. Pilarna hamlas vilket skapar många håligheter där jord kan samlas. Detta är en bidragande faktor till de stora värden som pilevallarna har då det ger förutsättningar för speciell flora och fauna.

Alléerna är utsatta för många risker. Många alléer består av äldre träd som med tiden blir glesare och riskerar att försvinna helt om inte förnygring sker. Beskränning på felaktigt sätt har dessutom visats utgöra en av de största riskerna för att trädens vitalitet försämrats. Alléer riskerar även att tas bort i och med breddning och anläggning av nya vägar samt vid förtätning av staden. Många alléer består av arter som i allt större omfattning drabbas av sjukdomar vilket riskerar att slå ut stora delar av alléen. I Skåne är bland annat ask, hästkastanj och alm vanligt förekommande alléträd trädarter som samtliga är riskerar att drabbas av kraftfulla sjukdomsangrepp (askskottsjuka, kastanjeblödarsjuka samt almsjuka).

Ekosystemtjänster skog och träd

Skog och träd kan utgöra attraktiva rekreationsmiljöer som främjar hälsa, återhämtning och välmående. En varierad och intressant fauna och flora kan öka upplevelsevärdet och i urban miljö kan skog och träd fungera som visuellt skydd och bullerskydd samt rena luften, minska spridning av odörer och ha en temperaturreglerande verkan. Trädens rötter kan dämpa erosion och skred och tillsammans med annan växtlighet kring sjöar och vattendrag kan de minska näringstillförseln och övergödningen av vattenmiljön.

Foto Susanne Nilsson

VIKTIGA NATURTYPER I KOMMUNEN

ÄNGS- OCH BETESMARKER

Det finns ett antal ängs- och betesmarker med stor artrikedom och hotade arter i kommunen och de flesta finns nära kusten (karta 1). Mer triviala betesmarker finns spridda på andra platser i kommunen. Betade eller slåttade marker har ofta en mycket artrik flora av både kärlväxter och svampar. Även insektsfaunan är rik med fjärilar, steklar och skalbaggar av olika slag. Många av dem är knutna till hävdade marker och har minskat i landskapet samtidigt som många betesmarker och slåttermarker försvunnit. I en hel del betes- och slåttermarker har hävden upphört vilket missgynnar arterna. I vissa fall kan arterna leva vidare ett tag men de försvinner efter hand om inte hävden återupptas. I de hävdade markerna växer ovanliga och hävdgynnade växter som backsippa, backtimjan, jordtistel och majnycklar. Utmed kusten växer också den mycket sällsynta och vackra praktnejlikan.

På blomrika marker flyger gott om fjärilar och andra insekter. Där det finns gott om växten getvåppling lever den rödlistade arten mindre blåvinge. Flera arter av skalbaggar lever i betesdjurens spillning men många av arterna har minskat och blivit ovanliga i samband med att betesmarkerna minskat och betet sker på vall istället för på naturbetesmarker. På sandiga marker längs med kusten finns dock fortfarande några av de ovanliga dynglevande skalbaggar kvar.

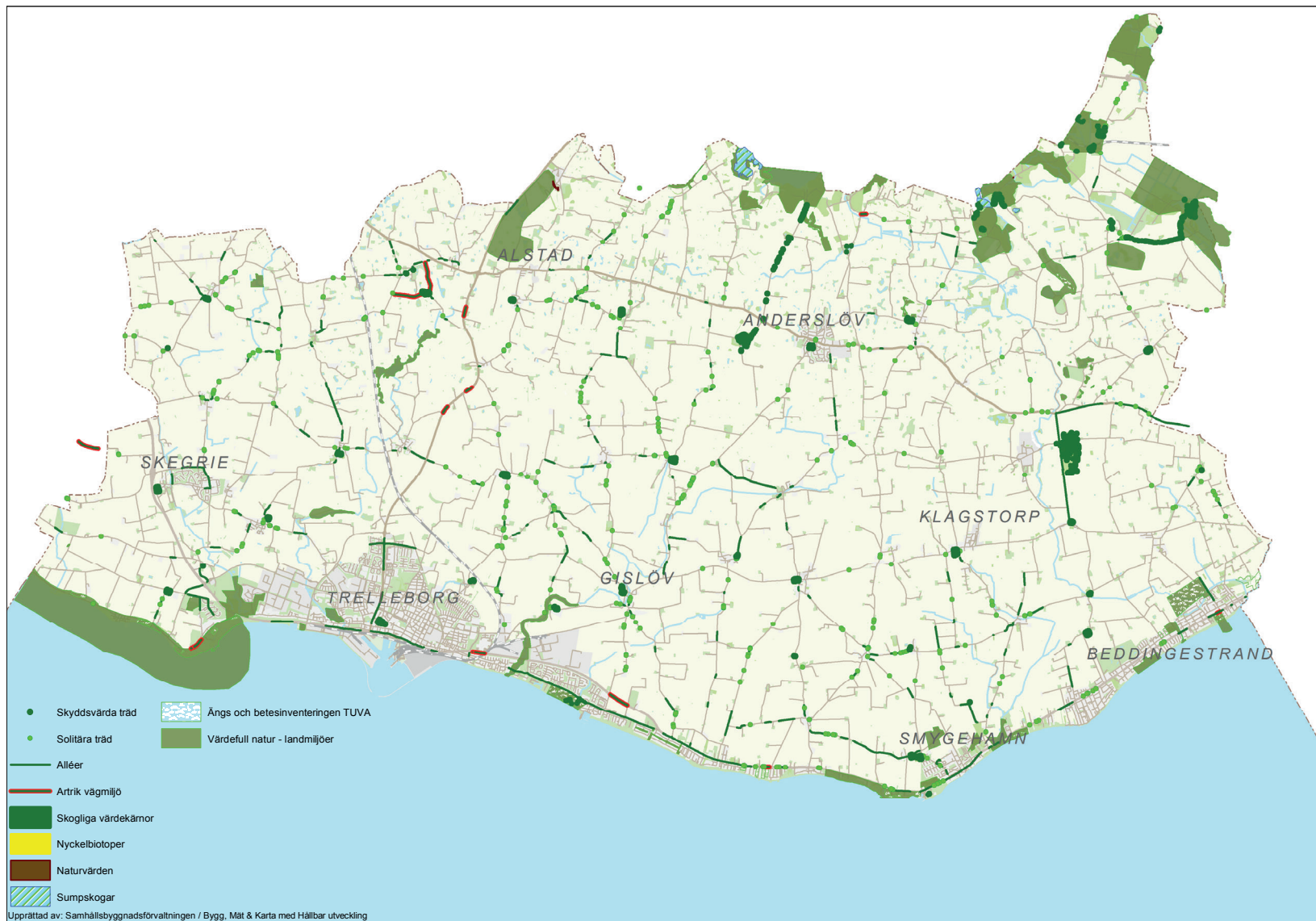
De flesta av arterna är beroende av årlig slåtter eller bete och minskar snabbt om området lämnas ohävdad. Då tar mer konkurrensstarka och ofta högvuxna växter över samtidigt som gammal kvarliggande vegetation bland annat missgynnar frösättning hos de hävdgynnade arterna.

Ekosystemtjänster i ängs- och betesmarker

Äldre, hävdade ängs- och betesmarker har ofta hög biologisk mångfald och stor rikedom av pollinatörer såsom tam- och vildbin, något som kan leda till en ökad produktion av exempelvis raps och äppelträd i angränsande marker. En hög artrikedom rovdjur bland insekter minskar även risken för massförökning av skadedjur eller att invasiva arter etablerar sig. Kulturlandskap med äldre ängs- och betesmarker kan med sin intressanta flora och fauna även ha ett värde både för rekreation, naturpedagogik och andra naturrelaterade aktiviteter, vilket främjar hälsa, återhämtning, inspiration och avkoppling.

Foto Niclas Ingvarsson

Karta 1. Värdefulla eller potentiellt värdefulla biotoper i landskapet utifrån tidigare nationella, regionala och kommunala inventeringar och planer.

VIKTIGA NATURTYPER I KOMMUNEN

KUST OCH HAV

Längs med kusten finns flera intressanta och biologiskt värdefulla biotoper samt mycket höga rekreativa värden med många besökare under framför allt sommarmånaderna. Några exempel är stränder, sanddyner och strandängar som ofta uppvisar en speciell flora och fauna. Bland de sällsynta arter som uppträder strandnära finns exempelvis praktnejlika, mjölfly, backsippa, hedblomster och taggkörvel samt många olika fågelarter. Miljöerna är ofta blomrika vilket lockar nektar- och pollenberoende arter som fjärilar och bin. Den kustnära miljön är ofta mycket välbesökt och på vissa platser så till den grad att det ger upphov till skador och oönskat slitage. Tillgängligheten är ofta relativt god och delar av kustmiljön är kraftigt påverkad av exploatering. Under senare år pågår även en kraftig erosion som är särskilt tydligt på utsatta platser.

Kusten och strandmiljöerna är också kända för sitt rika fågelliv och utgör en viktig plats för migrerande arter (Bergendahl, 2009). Områden med rikt fågelliv bör utsättas för så lite störning som möjligt. I förhållande till ängs- och betesmarker eller skogar är delar av de kustnära biotoperna förhållandevis dåligt undersökta med avseende på biologiskt värde.

De grunda bottenarna utanför kusten har generellt höga naturvärden och är känsliga för störningar. Här är områden med undervattensvegetation, till exempel blåstång och ålgräsängar, extremt värdefulla eftersom de fungerar som gömställe, jaktmark och födoplatser för havslivet samt främjar biodiversiteten i havet. Kommunens västra havsområde erbjuder högst naturvärden. Området mellan Fredshög och Stavstensudde är extra rikt på marint liv och skyddas av ett marint naturreservat. Här finns en viktig kombination av variationsrik bottenstruktur, rik undervattensvegetation och diverse

fauna, inklusive säl som kan skådas under våren på stenarna väster om Skåre.

Även i kommunens östra delar utgör grunda sandbottenar, och algklädda steniga bottenar viktiga jakt- och föryngringsplatser för havslivet, inte minst fisk. De steniga bottenarna är också viktiga livsmiljöer för musslor. I kommunens marinbiologiska kartläggning beskrivs havsområdet i detalj, inklusive behovet av ytterligare inventering (Trelleborg kommun, 2016a).

Ekosystemtjänster i kust och hav

Kustmiljöer kan utgöra attraktiva rekreativsmiljöer och utflyktsmål, exempelvis för friluftaktiviteter som simning, dykning och fritidsfiske. Detta främjar hälsa, återhämtning och välmående genom aktiva interaktioner. Utsikten vid kusten kan även ge åter-

Foto Niclas Ingvarsson

hämtning, inspiration och avkoppling. I vattenmiljön bidrar växter och fastsittande djur till erosionskontroll och sedimentstabilisering och saltvattenskemin regleras genom levande processer, vilket ger ett renare vatten.

Forskningen visar att ålgräsängar och tångskogar bidrar med många viktiga ekosystemtjänster, bl.a. utgör de viktiga livsmiljöer för fisk, både hotade arter och arter som är viktiga för fisket. Ålgräset stabiliserar också mjukbottnarna mot erosion, bidrar med primärproduktion och underhåller komplexa marina näringsvävar. Dessutom svarar ålgräset för betydande syreproduktion samt fastläggning av koldioxid från atmosfären (Sullivan 2013). Musslor finns rikligt i Trelleborgs havsvatten. De filtrerar vattnet och kan binda upp gifter, bidra till näringsreglering samt vattenrening. Grunda bottnar längs hela kusten, även där vegetation saknas, fungerar som viktiga uppväxtplatser för marin fauna, framförallt fiskyngel.

SANDMILJÖER

Det finns en stor mångfald av arter i sandiga miljöer som gamla täkter, sandiga betesmarker och sandiga vägsränningar. I Trelleborg utgör Maglarps sandtag en unik miljö med ett stort antal mycket sällsynta arter av i första hand insekter. I sanden lever framför allt flera solitära bin, bland dem sällsyntheter som flodsandbi, släntsmalbi och glansmalbi. I de vertikala sandslänterna finns en av Skånes största kolonier av backsvala. Det gamla sandtaget är i dag naturreservat med en skötselplan som ska gynna de sandlevande arterna. Det finns även långa sträckor med strandnära sandmiljöer. Dessa kan i vissa fall vara värdefulla för såväl växter som insekter men för insektsfaunan är de ibland alltför vindexponerade.

För insekter är det viktigt att det kontinuerligt finns öppna sandmiljöer och en god tillgång på blommor som en pollen- och nektarresurs i närområdet. Många av arterna gynnas också av tramp från betesdjur som skapar blottade sandytor.

Ekosystemtjänster i sandmiljöer

Sandmiljöer utgör artrika miljöer med många sällsynta arter vilket möjliggör aktiviteter som främjar hälsa, återhämtning och välmående genom aktiva interaktioner, som exempelvis botanisering och skådning av fjärilar eller andra organismer. Artrikedomen i sandmiljöer kan även minska risken för etablering av invasiva arter eller massförökning av inhemska skadeorganismer och förekomsten av många pollinerande insektsarter, i synnerhet bland bin, kan öka matproduktionen även i omgivande marker. Den låga brännbarheten gör även att sandmiljöer kan fungera som ett visst brandskydd.

SJÖAR, VATTENDRAG OCH SMÅVATTEN

Till skillnad från naturtyperna skog och ängs- och betesmark där flertalet nationella inventeringar genomförts är underlaget för vattenmiljöer betydligt sämre. Dock har Trelleborgs kommun genomfört inventeringar i Albäcksån, Ståstorpsån, Dalköingeån och Gislövsån.

Stora delar av Skåne har tidigare dränerats på vatten i jakten på åkermark. Idag finns endast en spillra kvar av såväl vattenmiljöer som de arter som är knutna till dessa vilket innebär att dessa miljöer alltid bör ses som värdefulla. Vattendragen är i de flesta fall påtagligt påverkade av övergödning från jordbruket och från förändringar då vattendragen rensats, rätats, kulverterats eller

VIKTIGA NATURTYPER I KOMMUNEN

påverkats med vandringshinder för fisk och bottenfauna. Nu satsas stora resurser på att restaurera och återskapa både rinnande vatten och andra vattenmiljöer i både Skåne och andra delar av landet.

I Trelleborgs kommun förekommer endast ett mindre antal sjöar och större våtmarker medan små våtmarker förekommer rikligt (karta 2). I Trelleborgs vattenmiljöer finns ål och öring (rinnande vatten), flera arter groddjur, vattenlevande insekter och fåglar. Flera vattendrag av varierande storlek rinner genom kommunen och mynnar i havet längst i söder. Till de mer framträdande vattendragen i kommunen hör Fredshögsbäcken, Albäcksån, Ståstorpsån, Dalköpingeån, Gislövsån, Äspöån och längst i öster Tullstorpsån. I Tullstorpsån har det under flera år genomförts vattenvårdsåtgärder, bland annat olika fiskevårdsåtgärder, trädplanteringar, meandring, tvåstegsdiken, skyddszoner samt anläggande av ett stort antal våtmarker vilket även är under uppstart i Ståstorpsån.

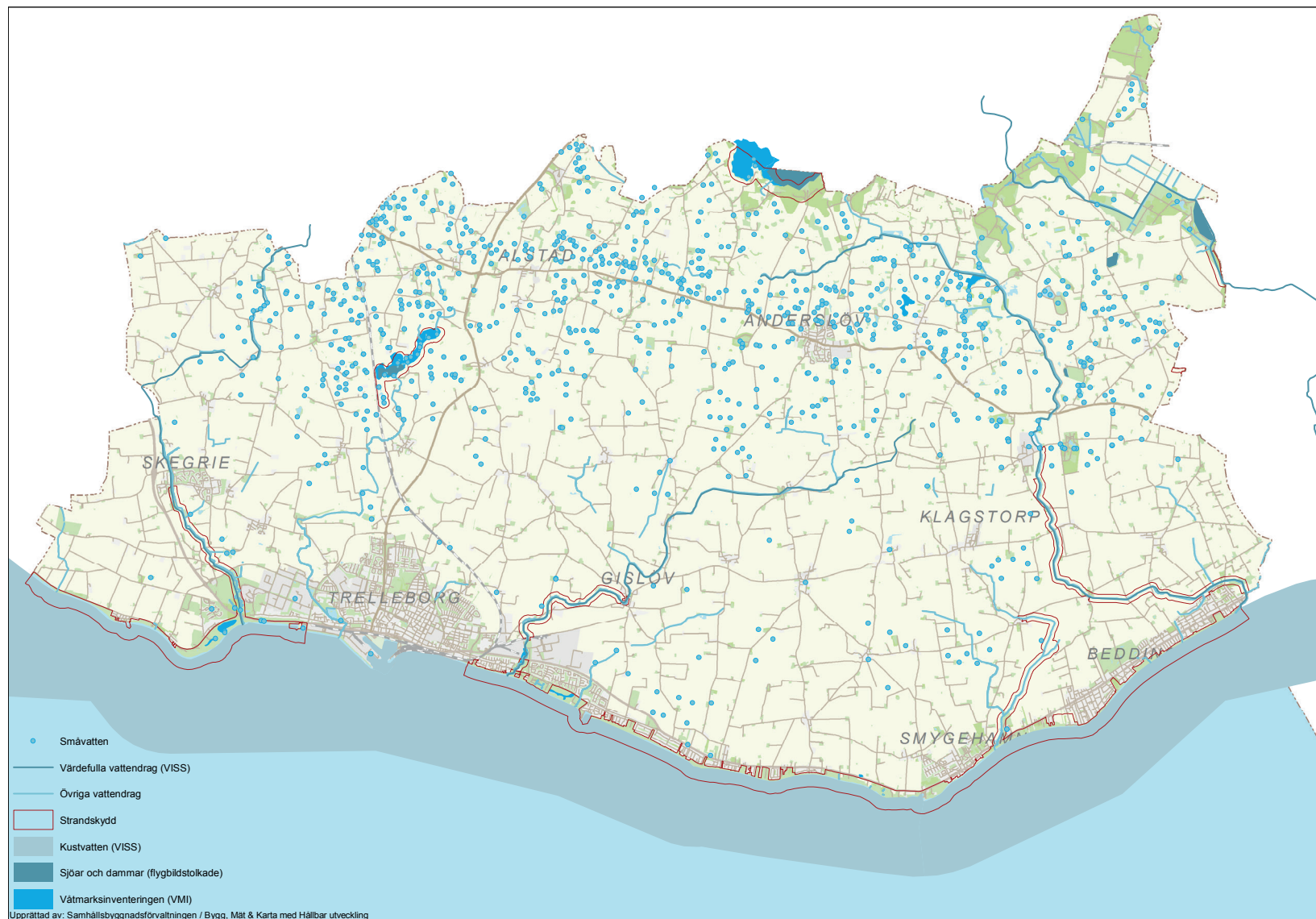
Ekosystemtjänster i sjöar, vattendrag och småvatten

Områden med vatten är ofta populära utflyktsmål för rekreation och fritidsaktiviteter som fritidsfiske och bad. Även mindre vatten, som vattendrag och småvatten, bidrar till en landskapsbild som kan ge återhämtning, inspiration och avkoppling. Sjöar och vattendrag tillhandahåller dricksvatten och vattenregleringen från våtmarker kan minska risken för översvämningar och torka. Färskvattens-kemin regleras även genom levande processer vilket ger ett renare vatten.

EFFEKTMÅL

- Trädens närvaro och dess mångfald ska öka (2.1)
- Antalet artrika småvatten och våtmarker i jordbrukslandskapet ska öka (2.3)
- Särskilt skyddsvärda småvatten och våtmarker ska senast 2030 ha ett långsiktigt skydd (3:2)
- Näringsbelastningen på havet ska minska (4.1)
- Grunda havsbottnar ska förbli oexploaterade (4.2)
- Kunskapsunderlaget om havet ska öka (4.3)
- Kommunens utsläpp av marint skräp ska minska (4.4)
- Kommunens småbåtshamnar och stränder ska utgöra kvalitativa platser för rekreation och turism (4.5)
- Värdefulla skogsområden ska bevaras och skyddas (5.2)
- Andelen värdefulla ängs- och betesmarker ska öka (5.4)

För åtgärder samt indikatorer, se Handlingsplan

Karta 2. Vatten och småvatten i Trelleborgs kommun.

TÄTORTSNÄRA NATUR

Trots att tätorterna ofta domineras av bebyggelse och hårdgjorda ytor av olika slag har även tätorterna sin biologiska mångfald. Särskilt värdefulla är äldre parkmiljöer, kyrkogårdar och alléer, men också gamla trädgårdar och vattenmiljöer. Parker har ofta betydligt fler äldre träd än vad som annars finns i det omgivande landskapet på Söderslätt. På träden finns förutsättningar för arter som kräver äldre träd med grov bark, håligheter och skador. I parkerna men också i trädgårdar och på kyrkogårdar finns ofta ett rikt insektsliv som bidrar med pollinering av fruktträd, bär och andra växter, en mycket betydelsefull ekosystemtjänst. Den ovanliga luddvärlden är idag nästan helt knuten till människoskapade miljöer. Den växer i grusmiljöer på kyrkogårdar och andra liknande platser och förekommer mycket sällsynt i sydligaste Sverige. Av landets cirka 40 lokaler finns nästan hälften i Trelleborgs kommun. Ett antal fågelarter har också anpassat sig till tätorternas miljö. Till de arter som minskar i Sverige och som förekommer i tätorterna hör svart rödstjärt, stare och tornseglare.

För de kommunmedborgare som bor i eller i närheten av tätorter så fyller den tätortsnära naturen en viktig roll för rekreation, motion och upplevelse. Områdena är även betydelsefulla för biologisk mångfald och för att kommunen ska kunna vara motståndskraftigt för väder och klimat. Att säkerställa att dessa områden bevaras vid förtätning och i den fysiska planeringen är därför av högsta vikt. Begreppet tätortsnära natur tar sin utgångspunkt i bostaden - den tätortsnära naturen ska vara möjlig att nå till fots från bostaden (Boverket, 2007). I forskningen har gränsvärdet för hur långt man är beredd att ta sig från sin bostad visat sig vara 300 meter (Boverket, 2007). Därför betraktas bostadsnära natur som de gröna områden och ytor som kan nås 300 meter från bostaden. Den tätortsnära naturen kan vara både kommunalt och privat ägd och omfattar således bostadsgårdar, parker, årummet genom

bebyggelsen, kolonilottsområdet, ut till skogen och beteslandskapet i tätortsranden. Den tätortsnära naturen är viktig för de flesta människor i tätorterna men är extra viktig för vissa grupper såsom barn, äldre, sjuka och personer med funktionsvariationer som inte har möjlighet att förflytta sig så långt på kort tid (Boverket, 2007).

I Boverkets rapport Bostadsnära natur (2007) nämns tre aspekter som bör beaktas i den fysiska planeringen för att säkra grönstrukturen i tätbebyggda områden:

- Tillgång - den faktiska resursen som bostadsnära natur utgör
- Näbarhet - den faktiska och upplevda tillgängligheten till denna natur
- Kvalitet - den bostadsnära naturens storlek, innehåll och värden

Dessa tre aspekter bör alla beaktas i den fysiska planeringen men kan få olika utrymme beroende på landskapets förutsättningar. I exempelvis innerstaden där tillgången på parker och grönområden kan vara begränsad på grund av tät bebyggelse, blir kvaliteten och nåbarheten desto viktigare. I slättbygd däremot, där både tillgång och nåbarhet är begränsad blir det viktigt att öka tillgången genom att utveckla nya områden eller anlägga ny natur men också arbeta med grönstråk och nätverk ut i landskapet (Boverket, 2007).

GRÖNOMRÅDEN

Trelleborgs parker och grönområden har tillkommit under olika tidsepoker och många av områdenas utseende är karakteristiskt för just sin tid. Tillsammans skapar områdena en variation av historia, upplevelse och naturvärden. Barnängen och andra parker som anlades under 1930-talet kännetecknas av funktionalismen med avsikten att grönyrtorna förutom att vara lättillgängliga även skulle inbjuda till lek och utevistelse samt vara ljusa till sin karaktär (karta 3). Gissbergshejdan med sin stora gräsyta med dungar av bland annat stora pilar med hängande växtsätt är karakteristiskt för 1950-talet. Under slutet av 1800-talet fick Trelleborg sin stadspark och Folkets park. Generationsparken, eller Folkets park, blev ursprungligen anlagd av arbetarrörelsen och har haft både dansbana, utomhusteater och en liten djurpark. Idag är parken en mötesplats över åldrarna genom sin skateboardanläggning, lekplats, träningsyta och boulebana. Kring Trelleborg stad finns tätortsnära naturområden som Albäcksskogen, Dalköpinge ängar och Maglarps sandtag som erbjuder fina naturupplevelser.

Det finns många fler förhållningssätt till det gröna idag än vad som varit traditionellt. Idag ser vi till flera faktorer såsom att grönområden ska bindas samman genom gröna stråk, att områdena ska vara tillgängliga så väl som att delar av grönstrukturen uthålligt ska verka som mottagare av dagvatten.

STADSDELSPARKER

Boverket talar om olika typer av parker, där stadsdelsparken är den största. Stadsdelsparken bör helst inte ligga längre än 500 meter från bostaden och bör ha en yta på minst fem hektar. Trafiklederna i Trelleborgs tätort (väg 9, väg 108, Hedvägen, Glasbruksvägen) ger en tydlig struktur till staden och delar in den i fem tydliga stadsdelar, i vilken det bör finnas en stadsdelspark i varje, för att möta aspekterna tillgång och närhet (karta 3).

Västervångsparken

I Trelleborgs tätorts nordvästra del finns idag ingen stadsdelspark. Vid tunnel under väg 108 kan en del av befolkningen här ta sig till Östervångsparken och norra kyrkogården. Boende på Prästahejdan kan också via tunnel ta sig till Flaningen, medan de som bor i den östra delen har för långt till ovan nämnda stadsdelsparker. Idag finns två tätliggande grönområden som nyttjas av de boende i området och har stor betydelse för deras tillgång till tätortsnära natur. De två grönområdena klassas idag inte som en park men skulle kunna kopplas samman och utvecklas till stadsdelsparken, Västervångsparken.

Flaningen

I Trelleborgs tätorts sydvästra del ligger all bebyggelse inom femhundra meters radie till Flaningen, utom bebyggelsen öster om västra kyrkogården. Flaningenområdet utgörs av en större och en mindre grund vattenspiegel, omgiven av glest trädbeklädda gräsytor, mindre trädpartier (lundar) samt ett stråk av gång- och cykelvägar. I vattnet finns ett rikt fågelliv. Området avgränsas av Ståstorpsån.

TÄTORTSNÄRA NATUR

Östervångsparken

I Trelleborgs tätorts nordöstra del finns Östervångsparken, sammanhängande med Norra kyrkogården och fotbollsplanerna kring Vångavallen. Inom denna del finns också flera koloniområden. Östervångsparken används i olika event, exempelvis idrottsevenemang och midsommarfirande. I parken finns många olika träd- och buskarter samt några perennplanteringar vilket bidrar till artrikedomen. Östervångsparken skulle med fog också kunna kallas idrottsparken, då många motionerar eller tränar här.

Malörtsparken

I områdets östra del blir det för långt till Östervångsparken och Norra kyrkogården, här finns en slumrande stadsdelspark (Malörtsparken) och villabebyggelsen väster om Köpingegatan. I denna park finns generösa gräsytor där fotboll spelas, en boulebana, och glest träd- och buskbeklädda gräsytor. Parken skulle behöva förstärkas ytterligare med andra kvaliteter.

Stadsparken

I Trelleborgs tätorts sydöstra del, stadens centrum, finns det egentligen ingen park som är tillräckligt stor för att räknas som stadsdelspark. Stadsparken kan dock, tack vare sina många kvaliteter, med lite god vilja räknas som en stadsdelspark (yta knappt 3 hektar). Stadsparken är framförallt ett arboretum (trädsamling) och en eventplats. Här finns en stor scen och i den södra delen finns ännu öppna ytor där solen kommer fram. Stadsparken skall expandera något i norr genom en temalekplats.

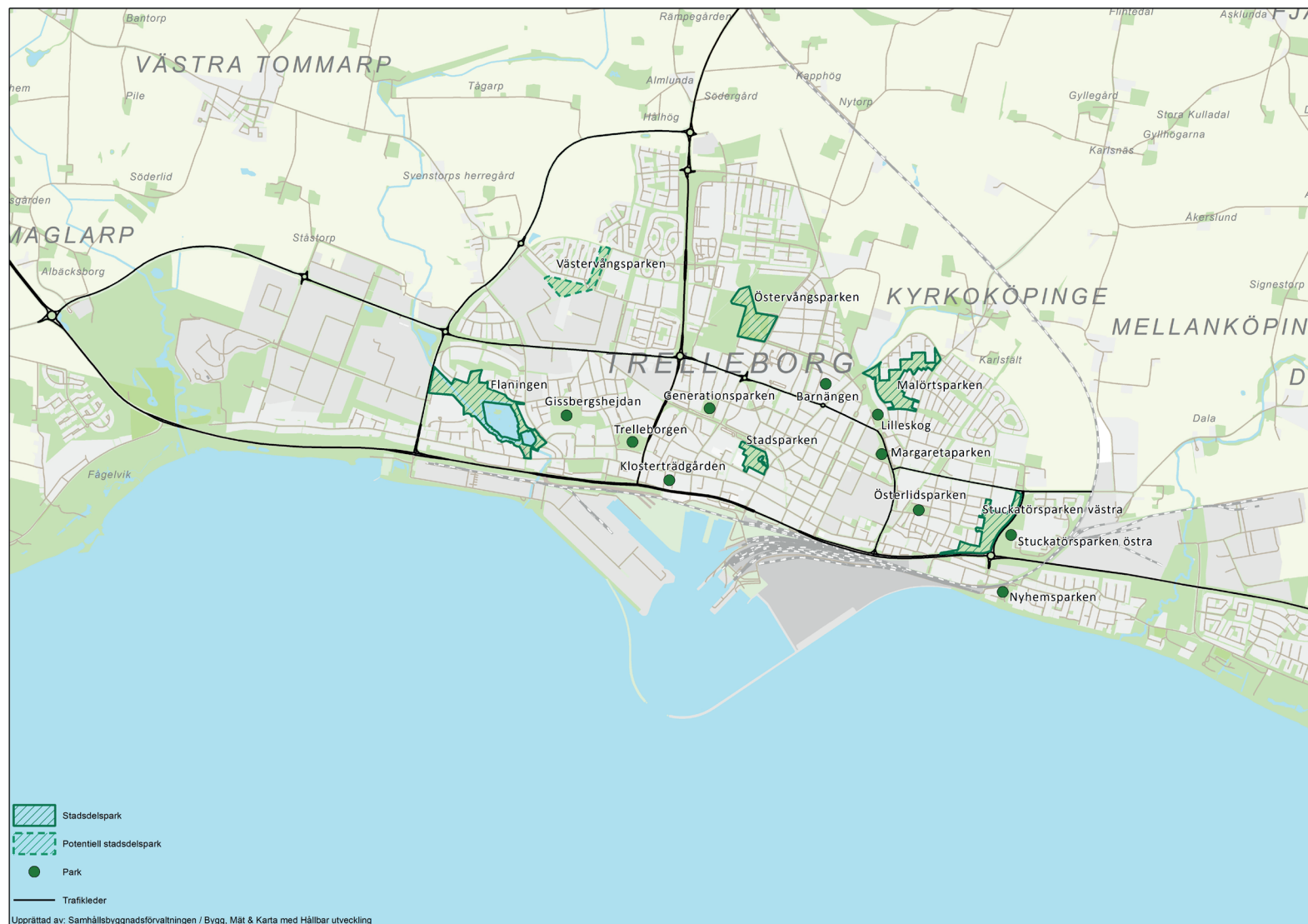
Stuckatörsparken västra

I Trelleborgs tätorts östligaste del återfinns Stuckatörsparken västra. Det är en väl uppvuxen park där ljus och skugga växlar, med många stora vackra träd och ett system av gång- och cykelvägar där man kan röra sig. Parken har en yta på knappt 5 hektar, och kan därmed räknas som stadsdelspark. Parken är lite störd i söder av buller från riksväg 9.

Foto Susanne Nilsson

TÄTORTSNÄRA NATUR

Karta 3. Parker i Trelleborgs kommun.

ÖKOSYSTEMTJÄNSTER I CENTRALORTENS GRÖNOMRÅDEN

Grönområden bidrar till många olika ekosystemtjänster och för att ha kännedom om dessa i några av centralortens grönområden utfördes hösten 2019 en ekosystemtjänstanalys. Analysen består av en sammanställning av de ekosystemtjänster som tillhandahålls inom grönområdena idag samt en analys av respektive grönområdes potential för ytterligare ekosystemtjänster. Tjänsterna som ingår i analysen har bland annat valts utifrån relevans i stadsplaneringssammanhang och därför ligger fokus på de reglerande och kulturella ekosystemtjänsterna. De stödjande ekosystemtjänsterna hanteras översiktligt medan försörjande tjänster exkluderats.

TÅGARPS DALGÅNG

Nulägesbeskrivning

Tågarps dalgång är ett långsmalt naturområde med fuktkaraktär, strax norr om Trelleborgs tätort. Genom området rinner Stråstorpsån som sen rinner vidare mot Trelleborg och ut i havet. Området som befinner sig mitt i det öppna jordbrukslandskapet är idag relativt svårtillgängligt men finns utpekad som en del av Trelleborgs framtida tätortsnära natur. Dalgångens bedöms ha höga naturvärden men behöver inventeras vidare för att få mer underlag och information om utvecklingspotential.

Ökosystemtjänster

Dalgången bjuder idag på ett flertal olika ekosystemtjänster där vattnet och det öppna landskapet är det som urskiljer det mest från övriga områden i denna sammanställning. Rening av vatten och flödesreglering är två reglerande tjänster som området bistår med. Biologisk mångfald är en stödjande ekosystemtjänst som är en viktig förutsättning för flera reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster. Området bedöms ha höga naturvärden samt att området är en viktig livsmiljö i det annars öppna jordbrukslandskapet därmed bedöms området vara av vikt för den biologiska mångfalden. Gällande de kulturella ekosystemtjänsterna så kan man idag använda området för rekreativa ändamål och under vistelsen ha sinnliga upplevelser i form av fågelsång och uppleva det vackra öppna landskapet. Det behövs vidare inventeringar för att få en bättre förståelse för befintliga ekosystemtjänster.

Utvecklingspotential

Området är en del av ett lågområde vilket gör det extra intressant för flödesreglering men även rening av vatten tex genom anläggandet av en våtmark. Området är idag relativt svårtillgängligt och svårt att hitta till, genom att förbättra detta ökar chansen för social interaktioner och förbättrar rekreations möjligheterna för fler.

Ökosystemtjänster Tågarps dalgång	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	
Bullerdämpning	
Rening av luft	
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	
Sinnlig upplevelse	x
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

Ekosystemtjänster Västervångsparken	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	x
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	x
Sinnlig upplevelse	
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

Ekosystemtjänster Flaningen	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	x
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	x
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	x
Sinnlig upplevelse	x
Stödjande	

VÄSTERVÅNGSPARKEN

Nulägesbeskrivning

Ett större parkområde som består av öppna klippta gräsytor omslutna av högre bland-buskage med trädinslag och solitära träd. Gräsytorerna i den västra delen har ett flertal kullar och sluttningar som bryter upp ytorna. Området gränsar i öster till Västervångskolan och till söder och väster till områden för olika verksamheter och industrier.

Ekosystemtjänster

Västervångsparken är en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur bestående av parker, trädgårdar alléer och naturområden som står i direkt förbindelse med varandra. Strukturen är en rumslig förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster.

Blandbuskagen som ramar in parken har en relativt hög variation och fungerar både som livsmiljö till olika djur, bullerdämpning och har en positiv inverkan på det lokala klimatet och luftkvaliten. Marken i det sydligaste delen består av genomsläppliga jordarter vilket underlättar infiltration och kan även ha en positiv effekt på flödesreglering och rening av vattnet.

Utvecklingspotential

Parkens storlek, utformning och placering i förhållande till bostadsbebyggelse och kommunala verksamheter ger den en stor utvecklingspotential för flera ekosystemtjänster. Parken gränsar till bland annat Västervångskolan och blir då särskilt intressant för en utveckling av naturpedagogik men även för rekreation och hälsa. En förändring av skötslen från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden.

FLANINGEN

Nulägesbeskrivning

Flaningen är ett större grönområde som sträcker sig längs Ståstorpsån från Västra ringvägen förbi fågeldammarna och ut till Tommarpsvägen. Dammarna är från början en lertäkt till ett av tegelbruken som legat i närheten. Numera är de omgjorda till fågeldammar med ett flitigt använt promenadstråk runtomkring. Vegetationen består till stor del av uppväxta blandbuskage med en hel del högre träd. Gräsytorerna är till största del klippta men vid inventeringstillfället fanns även en del ytor där vegetationen fått växa fritt.

Ekosystemtjänster

Flaningen bjuder idag på ett flertal olika ekosystemtjänster där det öppna vattnet är det som urskiljer det mest från övriga områden i denna sammanställning. Rening av vatten och flödesreglering är två reglerande tjänster som området bistår med. Biologisk mångfald är en stödjande ekosystemtjänst som är en viktig förutsättning för flera reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster. Området bedöms ha höga naturvärden samt att området är en viktig livsmiljö i det annars slutna urbana landskapet därmed bedöms området vara av vikt för den biologiska mångfalden. Gällande de kulturella ekosystemtjänsterna så används området idag för rekreativa ändamål och är en populär promenadslänga för barnfamiljer och hundägare. Förutom vattnet så finns det även större träd och buskplanteringar som har positiva effekter på det lokala klimatet, bullernivåer och luftkvaliten.

Utvecklingspotential

Parkens storlek, utformning och centrala placering i stan ger den en stor utvecklingspotential för bland annat naturpedagogik. En förändring av skötslen från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden.

GISSBERGSHEJDAN

Nulägesbeskrivning

Gissbergshejdan är belägen på väster mellan Tommarpsvägen och Västra Vallgatan. En lummig park som ligger mellan Flaningen och Trelleborgen med ett villaområde i norr och ett område med flerfamiljshus i söder. Gissbergshejdan är en välanvänd park från 1950-talet med stora klippta gräsytor med höga trädgångar av bland annat stora pilar med hängande växtsätt. Parken används flitigt av intilliggande skola och det finns spår av lek i många av buskagen.

Ekosystemtjänster

Gissbergshejdan är en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur bestående av parker, trädgårdar alléer och naturområden som står i förbindelse med varandra. Strukturen är en rumslig förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster. Blandbuskagen med höga träd som både ramar in parken och som fristående dungar har en relativt hög variation och fungerar både som livsmiljö till olika djur och växter och har en positiv inverkan på det lokala klimatet och luftkvaliteten. Marken i den västra delen består av genomsläppliga jordarter vilket underlättar infiltration och kan även ha en positiv effekt på flödesreglering och rening av vattnet. Parken har en lågpunkt som kan fungera som översvämningsyta vid kraftiga regn.

Utvecklingspotential

Parkens storlek, utformning och placering i förhållande till bostadsbebyggelse och kommunala verksamheter ger den en stor utvecklingspotential för flera ekosystemtjänster. Parken gränsar till bland annat Kattebäckskolan och blir då särskilt intressant för en utveckling av naturpedagogik men även för rekreation och hälsa. En förändring av skötslen från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden.

TRELLEBORGEN

Nulägesbeskrivning

Arkeologiska utredningar fann under 1980-talet spår av en försvarsanläggning med anor från 900-talet. Anläggningen var cirkelformad och bestod av en hög jordvall med yttre massiva trästöttor som kallades för trelleborgar. En fjärdedel av borgen är uppbyggd på sin ursprungsplats och den rymmer också ett rekonstruerat medeltida hus, återfunnet på platsen. Utanför borgen finns en museibyggnad, amfiteater samt rekonstruerad vikingagård med långhus, grophus och odlingar. I ytterkanterna av området finns högre lövträd av varierad karaktär som skärmar av platsen. Platsen är ett besöksmål och används både på ett lokalt plan utifrån ett pedagogiskt perspektiv men även för turism i ett större perspektiv.

Ekosystemtjänster

Inom området finns idag en damm och ett mindre vattendrag som tillsammans med genomsläppliga jordarter bidrar med viss rening av vattnet samt flödesreglering. I parkens ytterkanter finns högre vegetation som bidrar både med viss bullerdämpning och har positiva effekter på det lokala klimatet. Området är centralt placerat i staden och bjuder in till besök med sin speciella karaktär och utformning. Platsens skapade miljöer levande gör ett kulturarv som även passar bra till pedagogisk verksamhet. Parken är variationsrik både gällande de övergripande strukturerna och de mer detaljerade. De gräsbevuxna ytorna centralt placerat i området sköts delvis extensivt och har en ängskaraktär något som kan gynna pollinering.

Utvecklingspotential

Platsen har ett relativt sätt högt antal identifierade ekosystemtjänster. Utvecklingspotentialen består framförallt utav ett bevarande och vidare utveckling av det befintliga ekosystemtjänsterna. Genom att inventera platsens naturvärden kan den biologiska mångfalden öka på sikt genom en aktiv skötsel- och utvecklingsplan.

Ekosystemtjänster Gissbergshejdan	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	
Sinnlig upplevelse	
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

Ekosystemtjänster Trelleborgen	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	x
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	x
Grönt kulturarv	x
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	x
Sociala interaktioner	x
Sinnlig upplevelse	x
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

Ekosystemtjänster Klosterträdgården	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	x
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	x
Grönt kulturarv	x
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	x
Sociala interaktioner	x
Sinnlig upplevelse	x
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

Ekosystemtjänster Grönområdet v108	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	x
Rening av luft	
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	
Sinnlig upplevelse	
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

KLOSTERTRÄDGÅRDEN

Nulägesbeskrivning

Klosterträdgården är anlagd i anslutning till kloster ruinerna för att ge en bild av vad som funnits i och runt ett kloster från 1200-talet.

Parken består av olika rum med varierad karaktär där trädgården är en del. Trädgården består av en mängd små planteringar med olika medicinal och nyttoväxter. Det centrala parkpartiet mellan trädgården och ruinen består av högre träd med ett buskskikt bestående av bland annat idegran och murgröna som marktäckare. Området upplevs mörkt och en upprustning hade gynnat de Kulturella ekosystemtjänsterna.

Ekosystemtjänster

På en relativt liten yta samsas ett flertal ekosystemtjänster. De mest utmärkande är de kulturella där platsen unika historia levandegörs genom klosterträdgården, informationstavlor och synliga ruiner. Platsen funkar som en rekreativ plats, erbjuder sinnliga upplevelser, och spontana möten. Områdets träd och buskar har en positiv effekt på det lokala klimatet och luftkvaliteten. Marken i parken består till största del av genomsläppliga jordarter vilket underlättar infiltration och kan även ha en positiv effekt på flödesreglering och rening av vattnet.

Utvecklingspotential

Utvecklingspotentialen består framförallt utav ett bevarande och vidare utveckling av de befintliga ekosystemtjänsterna. Genom att inventera platsens naturvärden kan den biologiska mångfalden öka på sikt genom en aktiv skötsel- och utvecklingsplan. Delar av parken kan upplevas som mörka och otrygga något som motverkar platsen potential för rekreation och sociala interaktioner.

OMRÅDE VID VÄG 108

Nulägesbeskrivning

Långsmalt område i nord-sydlig riktning längs v 108. Området består till största del av klippta gräsytor, uppväxta blandbuskage med inslag av en del större solitära träd. Området fyller en viktig funktion som bullerdämpning och visuell barriär till den omkringliggande bostadsbebyggelsen.

Ekosystemtjänster

Grönområdet fungerar idag som en viktig barriär mellan v 108 och de stora bostadsområden i närheten. Förutom att trädridåerna fungerar som en visuell barriär har de även en bullerdämpande funktion samt en positiv påverkan på det lokala klimatet. Grönområdet är också en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur, en förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster.

Vegetationsridåerna har en viss artvariation och fungerar både som livsmiljö till olika djur, bullerdämpning och har en positiv inverkan på det lokala klimatet och luftkvaliteten. Marken består av genomsläppliga jordarter vilket underlättar infiltration och kan även ha en positiv effekt på flödesreglering och rening av vattnet.

Utvecklingspotential

Utvecklingspotentialen består framförallt utav ett bevarande och vidare utveckling av de befintliga ekosystemtjänsterna. Grönområdets stora gräsytor skulle kunna fungera som reservytor för dagvatten hantering något som det kommer att vara brist på i framtiden allt tätare städer. Genom att inventera platsens naturvärden kan den biologiska mångfalden öka på sikt genom en aktiv skötsel- och utvecklingsplan. En förändring av skötselintensiteten för delar av parkens stora gräsytor kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden.

ÖSTERVÅNGSPARKEN

Nulägesbeskrivning

En större park i direkt anslutning till ett stort idrotts och rekreationsområde.

Östervångsparken anlades under 1930-talet.

Det är en symmetrisk park omgiven av ett äldre bokbestånd som bildar ett högt och luftigt rum av hela parken. En stor cirkulär gräsyta bildar centrum av parken och runt den finns flera gångvägar. Vid den södra entrén finns en paradgräsmatta med årstidsvarierade rabatter.

Ekosystemtjänster

Östervångsparken är en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur bestående av parker, trädgårdar alléer och naturområden som står i direkt förbindelse med varandra. Strukturen är en rumslig förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster.

Träd och busk ridån som ramar in parken har en relativt hög variation och fungerar både som livsmiljö till olika djur, bullerdämpning och har en positiv inverkan på det lokala klimatet och luftkvaliteten. Marken i det sydligaste delen består av genomsläppliga jordarter vilket underlättar infiltration och kan även ha en positiv effekt på flödesreglering och rening av vattnet.

Utvecklingspotential

Parkens storlek, utformning och placering i förhållande till andra rekreationsplatser ger den en viss utvecklingspotential för flera kulturella ekosystemtjänster. En förändring av skötseln från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden.

GENERATIONSPARKEN

Nulägesbeskrivning

Parken blev ursprungligen anlagd av Folkets park rörelsen på 1890-talet och har haft såväl dansbana som utomhus teater och fram till 1970-talet en liten djurpark. Idag ligger det en ny-anlagd och välbesökt skateboardanläggning som tillsammans med bouleanor, lekplats, hundrastgård och träningsredskap aktiverar invånare av alla åldrar och har givits namnet generationsparken. Vegetationen består av klippta gräsytor, olivträd i krukor, solitära träd med höga kronor och klippta buskage i områdets ytterkanter.

Ekosystemtjänster

Generationsparken är en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur bestående av parker, trädgårdar alléer och naturområden som står i direkt förbindelse med varandra. Strukturen är en rumslig förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera ekosystemtjänster. Generationsparken är precis som Stadsparken en plats med gamla anor och en tydlig koppling till Trelleborgs historia och de kulturella ekosystemtjänsterna är framförallt viktiga här. Blandbuskagen och träden som ramar in parken har en relativt hög variation och fungerar både som livsmiljö till olika djur, bullerdämpning och har en positiv inverkan på det lokala klimatet och luftkvaliteten. Marken består av genomsläppliga jordarter vilket underlättar infiltration och kan även ha en positiv effekt på flödesreglering och rening av vattnet. Det finns även en lågpunkt som kan fungera som översvämningssyta vid 100-årsregn.

Utvecklingspotential

Utvecklingspotentialen består framförallt utav ett bevarande och vidare utveckling av de befintliga ekosystemtjänsterna. Genom att inventera platsens naturvärden kan den biologiska mångfalden öka på sikt genom en aktiv skötsel- och utvecklingsplan. En förändring av skötseln från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden.

Ekosystemtjänster Östervångsparken	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	x
Sinnlig upplevelse	
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

Ekosystemtjänster Generationsparken	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	x
Sinnlig upplevelse	x
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

Ekosystemtjänster Stadsparken	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	x
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	x
Sociala interaktioner	x
Sinnlig upplevelse	x
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

Ekosystemtjänster Barnängen	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	x
Sinnlig upplevelse	
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

STADSPARKEN

Nulägesbeskrivning

Stadsparken invigdes 1896. Den har en fågeldamm och en estrad. Parken ligger i anslutning till Stortorget och en del av Trelleborgs kärna. Parken kännetecknas av en hög variation av olika äldre trädsorter. Gångarna är slingriga och i det klippta gräsytona finns konstillationer. Det finns en lekplats och en större scen inom området.

Ekosystemtjänster

Stadsparken är en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur bestående av parker, trädgårdar alléer och naturområden som står i direkt förbindelse med varandra. Strukturen är en rumslig förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster. Stadsparken är precis som Folketspark en plats med gamla anor och en tydlig koppling till Trelleborgs historia och de kulturella ekosystemtjänsterna är framförallt viktiga här. Träd och buskvegetationen i parken bidrar till ett bättre lokalt klimat samt viss luft rening vilka ingår i de reglerande tjänsterna. Även dammen kan anses ha en funktion som reglerande ekosystemtjänst.

Utvecklingspotential

Utvecklingspotentialen består framförallt utav ett bevarande och vidare utveckling av de befintliga ekosystemtjänsterna. Genom att inventera platsens naturvärden kan den biologiska mångfalden öka på sikt genom en aktiv skötsel- och utvecklingsplan. Delar av parken kan upplevas som mörka och otrygga något som motverkar platsen potential för rekreation och sociala interaktioner. En förändring av skötseln från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden.

BARNÄNGEN

Nulägesbeskrivning

Barnängen är en modernistisk park från 1930-talet. Parken består av en större klippt gräsyta, lekplats och uppväxta blandbuskage och solitära träd. Parken upplevs öppen och inte så inbjudande för en längre vistelse.

Ekosystemtjänster

Barnängen är en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur bestående av parker, trädgårdar alléer och naturområden som står i direkt förbindelse med varandra. Strukturen är en rumslig förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster. Barnängen är placerad mitt i ett större område med flerfamiljshus och fungerar som en viktig social mötesplats, plats för rekreation och hälsa. Träden och buskarna som ramar in parken har en viss variation och fungerar både som livsmiljö till olika djur, bullerdämpning och har en viss inverkan på det lokala klimatet och luftkvalitén. Marken i det sydligaste delen består av genomsläppliga jordarter vilket underlättar infiltration och kan även ha en positiv effekt på flödesreglering och rening av vattnet.

Utvecklingspotential

Parkens placering i förhållande till den omkringliggande bostadsbebyggelse gör den till en viktig grön oas dock kan kvalitén i parken vidareutvecklas och förädlas. Parken upplevs relativt stram och avskalad. En förändring av skötseln från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden. Vidare kan parken kompletteras med både träd och buskar som ökar parkens möjligheter att förbättra det lokala klimatet och luftkvalitén.

LILLESKOG

Nulägesbeskrivning

Lilleskog är en rest av en skogsliknande stördunge som funnits längs en banvall för den nu nedlagda järnvägen till Lund. Lyfter man på blicken så ser man parken som en del i ett längre grönt stråk som går rakt ut i det omkringliggande jordbrukslandskapet. Parken är i direkt anslutning till Malörtsparken som tillsammans skapar ett viktigt lokalt grönområde för boende.

Ekosystemtjänster

Lilleskog är en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur bestående av parker, trädgårdar alléer och naturområden som står i direkt förbindelse med varandra. Strukturen är en rumslig förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster.

Blandbuskagen i den södra delen har en viss variation och fungerar både som livsmiljö till olika djur, bullerdämpning och har en positiv inverkan på det lokala klimatet och luftkvaliteten. Marken i det sydligaste delen består av lågpunkt vilken kan ha positiv effekt på flödesreglering vid kraftiga regn.

Utvecklingspotential

Parken fyller idag redan en stor funktion som en del i en större helhet, det som dock kan utvecklas är de lokala kvalitéerna. Genom att vidareutveckla platser för spontana möten kan spontana möten underlättas.

En förändring av skötseln från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden.

MALÖRTSPARKEN

Nulägesbeskrivning

En stadsdelspark i Trelleborgs nordöstra del. Parken består av stora klippta gräsytor med inslag av större buskage och trädplanteringar. Parkens storlek, utformning och placering ger den en stor utvecklingspotential. Norr om området finns ett större område med flerfamiljshus och till söder ett större villaområde där området fyller en viktig funktion i de boendes närmiljö. En boulderbana och lekplats finns inom området.

Ekosystemtjänster

Malörtsparken är en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur bestående av parker, trädgårdar alléer och naturområden som står i direkt förbindelse med varandra. Strukturen är en rumslig förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster. Tillsammans med Lilleskog bildar Malörtsparken en stor sammanhängande grönstruktur i ett område med en stor andel flerfamiljshus. Parker och grönområden fyller en viktig funktion som mötesplatser, rekreation och spontanidrott. Blandbuskagen som ramar in parken har en viss variation och fungerar både som livsmiljö till olika djur, bullerdämpning och har en positiv inverkan på det lokala klimatet och luftkvaliteten något som dock kan vidare utvecklas.

Utvecklingspotential

Parkens storlek, utformning och placering i förhållande till bostadsbebyggelse och kommunala verksamheter men också det omkringliggande jordbrukslandskapet ger den en stor utvecklingspotential för flera ekosystemtjänster. Kvaliteten på parken, variationen och mängden aktiviteter som erbjuds kan dock förbättras och utvecklas. En förändring av skötseln från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden.

Ekosystemtjänster Lilleskog	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	x
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	x
Sinnlig upplevelse	
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

Ekosystemtjänster Malörtsparken	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	x
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	
Sinnlig upplevelse	x
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

Ekosystemtjänster Margaretaparken	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	x
Sinnlig upplevelse	
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

Ekosystemtjänster Österlidsparken	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	x
Sinnlig upplevelse	x
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

MARGARETAPARKEN

Nulägesbeskrivning

Margaretaparken är en triangelformad park lokaliserad mellan Glasbruksvägen och ett industriområde.

Parken består av en större klippt gräsyta, lekplats och är omgärdad av högre buskage och träd. Träden har en relativt hög variation och man kan se en del ovanliga stadsträd. Parken är en liten lokal oas dock med viss buller störning.

Ekosystemtjänster

Margaretaparken är en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur bestående av parker, trädgårdar alléer och naturområden som står i direkt förbindelse med varandra. Strukturen är en rumslig förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster. Parken är viktig för social interaktion och rekreation då den är i ett område med få offentliga platser där boende från villaområdet och flerfamiljshusen kan mötas. Träd och buskridån som vetter ut mot Glasbruksvägen har en viss artvariation och fungerar både som livsmiljö till olika djur och har en positiv inverkan på det lokala klimatet och luftkvaliteten. Marken i det sydligaste delen består av genomsläppliga jordarter vilket underlättar infiltration och kan även ha en positiv effekt på flödesreglering och rening av vattnet.

Utvecklingspotential

Genom att bevara och vidareutveckling av de befintliga värden säkerställs parkens framtid som social mötesplats för närboende. Något som kan göras direkt är en förändring av skötseln från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor som kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden. Även parkens buskage kan skötas och kompletteras på ett sätt för att gynna biologisk mångfald.

ÖSTERLIDSPARKEN

Nulägesbeskrivning

Österlidsparken är en kvarterspark anlagd på 1930-talet. Parken består av en större klippt gräsyta delvis omgärdad av en rad med äldre kastanjeträd. I den östra delen av parken finns ett större blandbuskage och här finns även parkens lekplats.

Ekosystemtjänster

Österlidsparken är en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur bestående av parker, trädgårdar alléer och naturområden som står i direkt förbindelse med varandra. Strukturen är en rumslig förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera reglerande, försörjande och kulturella ekosystemtjänster. Kastanjeträden som kantar stora delar av parken fyller flera viktiga funktioner med allt från lokal klimatreglering, luftrening, till sinnlig upplevelse vid blomning. De stora öppna ytorna fyller också en viktig funktion som platser för sociala interaktioner, spontan idrott och rekreation.

Utvecklingspotential

Parken är placerad i ett större villaområde med relativt få offentliga, gemensamma platser. Parkens funktion som framtida sociala mötesplats bör beaktas vid en framtida utveckling. När en förnyring av de stor strukturbildande kastanjerna sker kan det vara lämpligt att ta ett nytt helhetsgrepp över parken och öka platsens attraktivitet och få in fler aktiviteter och funktioner. Något som kan göras direkt är en förändring av skötseln från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor som kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden. Även parkens buskage kan skötas på ett sätt för att gynna biologisk mångfald.

STUCKATÖRSPARKEN VÄSTRA

Nulägesbeskrivning

Stuckatörsparken västra är belägen strax österut från Österlidsvägen invid östra ringvägen. Detta är en park med slingrande gångar genom öppna klippta gräsytor. I ytterkanten av parken växer höga, täta buskage som tillsammans med markens utformning skärmar av området från omkringliggande vägar.

Ekosystemtjänster

Stuckatörsparken västra funktion som visuell och bullerdämpande barriär bör särskilt beaktas framöver. Stuckatörsparken västra är även en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur bestående av parker, trädgårdar alléer och naturområden som står i direkt förbindelse med varandra. Strukturen är en rumslig förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera andra ekosystemtjänster. Träd och buskridån som vetter ut mot Östra ringvägen har även en viss variation och fungerar både som livsmiljö till olika djur och har en positiv inverkan på det lokala klimatet och luftkvalitén. Marken består av genomsläppliga jordarter vilket underlättar infiltration och kan ha en positiv effekt på flödesreglering och rening av vattnet. Inom området finns en lågpunkter som kan fylla en viktig funktion för flödesreglering vid kraftiga regn.

Utvecklingspotential

Parkens storlek, utformning och placering i förhållande till bostadsbebyggelse och kommunala verksamheter ger den en stor utvecklingspotential för flera ekosystemtjänster. Parken kan vidareutvecklas för att bland annat göra den mer attraktiv för boende i närheten och därmed gynna rekreation och hälsa. Parken har också en potential att bidra med ytor för fördröjning av dagvatten något som dock behöver studeras vidare i en större helhet. En förändring av skötseln från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden.

STUCKATÖRSPARKEN ÖSTRA

Nulägesbeskrivning

Stuckatörsparken östra är belägen strax invid Östra ringvägen. I ytterkanten av parken växer höga, täta buskage som tillsammans med markens utformning skärmar av området från omkringliggande vägar. Till öster om området finns ett större bostadsområde med flerfamiljshus, förskola, vårdcentral och äldreboende.

Ekosystemtjänster

Parken funktion som visuell och bullerdämpande barriär bör särskilt beaktas framöver. Stuckatörsparken östra är även en viktig del i Trelleborgs gröna infrastruktur bestående av parker, trädgårdar alléer och naturområden som står i direkt förbindelse med varandra. Strukturen är en rumslig förutsättning för att bevara den biologiska mångfalden som i sin tur är en viktig förutsättning för flera andra ekosystemtjänster. Träd och buskridån som vetter ut mot Östra ringvägen har även en viss variation och fungerar både som livsmiljö till olika djur och har en positiv inverkan på det lokala klimatet och luftkvalité. Marken består av genomsläppliga jordarter vilket underlättar infiltration och kan ha en positiv effekt på flödesreglering och rening av vattnet. Inom området finns två lågpunkter som kan fylla en viktig funktion för flödesreglering vid kraftiga regn.

Utvecklingspotential

Parkens storlek, utformning och placering i förhållande till bostadsbebyggelse och kommunala verksamheter ger den en stor utvecklingspotential för flera ekosystemtjänster. Parken kan vidareutvecklas för att bland annat göra den mer attraktiv för boende i närheten och därmed gynna rekreation och hälsa. Parken har också en potential att bidra med ytor för fördröjning av dagvatten något som dock behöver studeras vidare i en större helhet. En förändring av skötseln från en relativt intensiv till en mer extensiv gräsklippning för delar av parkens stora gräsytor kan gynna pollinatörer samt öka den biologiska mångfalden.

Ekosystemtjänster Stuckatörsparken västra	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	x
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	x
Sinnlig upplevelse	
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

Ekosystemtjänster Stuckatörsparken östra	
Reglerande	
Rening av vatten	x
Flödesreglering	x
Pollinering	
Klimatreglering	x
Bullerdämpning	x
Rening av luft	x
Kulturella	
Naturpedagogik	
Grönt kulturarv	
Rekreation och hälsa	x
Turism/friluftsliv	
Sociala interaktioner	
Sinnlig upplevelse	
Stödjande	
Biologisk mångfald	x

TÄTORTSNÄRA NATUR

TÄTORTSNÄRA REKREATIONSOMRÅDEN

Albäck

I Trelleborgs kommun finns i dagsläget bara ett område som kan definieras som tätortsnära rekreationsområde, Albäcksområdet (karta 4). Albäcksområdet ligger i direkt anslutning till Trelleborgs tätorts västra avslutning mot jordbrukslandskapet. Det är nåbart med lokalbuss och cykel via cykelvägar. Området har idag flera entréer, dels vid Stavstensvägen, dels vid drivmedelsstationen vid Maglarpsrondellen och dels vid Åkerjordsvägen.

Albäcksområdet består av en äldre del med uppvuxen skog, ett våtmarksområde kring Albäcksån, betesmarker och ett större, nyanlagt skogsområde.

Genom området löper idag en fem kilometer lång motions- och promenadslina som är belyst kvällstid. I området finns sittplatser och grillplatser samt en enklare äventyrslekplats. Det betade våtmarksområdet hyser ett rikt fågelliv som kan beskådas från fågeltornet.

Den föredetta soptippen, som håller på att sluttäckas, kommer sannolikt också att inlemmas i friluftsområdet vilket kan ge ytterligare möjlighet till nya funktioner. Utifrån planeringsperspektiv är det viktigt att bestämma rekreationsområdets avgränsning mot industriområdet i öster inklusive det före detta soptippsområdet. Även avgränsningen mot åkermarken i nordost behöver slås fast.

Dalköpingeåns naturområde

Dalköpingeåns naturområde är i dagsläget relativt outvecklat men hyser höga naturvärden och potential för rekreation (karta 4). Detta område planeras att så småningom utvecklas för att bli ett tätortsnära rekreationsområde i Trelleborgs tätorts östra utkant.

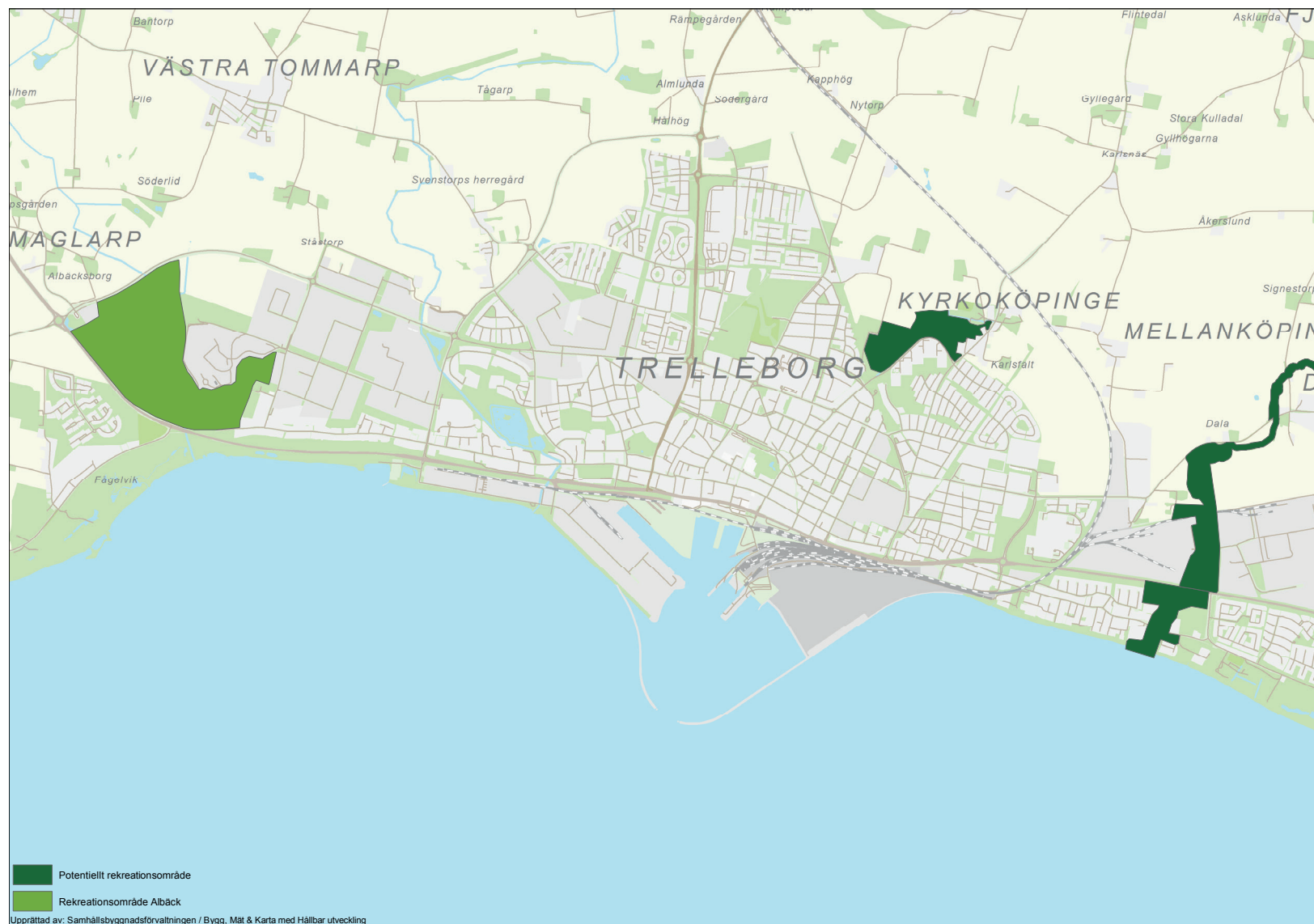
Viktigt är här att också försöka knyta samman med ridstigar nära Brosjödal.

Norra rekreationsområdet

Sommarfrids koloniområde skulle tillsammans med den så kallade Hesekilleområdet, eventuellt med viss expansion på omkringligande åkermark, kunna bli ett mindre, framtida tätortsnära rekreationsområde (karta 4).

Foto Susanne Nilsson

Karta 4. Befintligt samt potentiella rekreationsområden i Trelleborgs kommun.

TÄTORTSNÄRA NATUR

TILLGÄNGLIGHET I CENTRALORTEN

För att grönområden ska kunna nyttjas av Trelleborgs kommuns medborgare är det viktigt att kommunen kan möta en bred variation av behov. För människor med nedsatt rörelseförmåga är tillgången till sittbänkar en förutsättning för att tryggt kunna röra sig i närområdet. I ett studentarbete (Kjellstenius, 2018) undersöktes förekomsten av sittbänkar i Trelleborgs stadskärna. Enligt Boverket ska sittplatser finnas i ”anslutning till gångytor och viktiga målpunkter” (BFS 2011:5, s. 7). Boverket rekommenderar även att sittplatser bör finnas vid exempelvis parker. Studentundersökningens syfte var att undersöka om sittbänkar ligger tillräckligt nära varandra (25 respektive 100 meters mellanrum) och om det finns sittbänkar i anslutning till viktiga målpunkter. Tre grönområden inventerades (Stadsparken, Folkets park och Trelleborgsgröden). Undersökningen visade att samtliga tre områden har en god tillgång till sittplatser utifrån rekommenderade avstånd men att vägen till dessa målpunkter måste förbättras med avseende på sittbänkar. För att säkerställa en god tillgång i kommunen är det av intresse att framöver se över tillgången till sittbänkar i och i närheten av flera grönområden i kommunen.

TRYGGHET OCH GRÖNSKA

Allteftersom städernas befolkning ökar och dess bebyggelse förtätas ökar kraven på att den kvarvarande naturen ska kunna tillgodose stadens sociala behov såväl som ekologiska och kulturhistoriska värden. Grönområden uppfattas inte på samma sätt av de människor som besöker dem. För människor med begränsad erfarenhet av naturen eller negativa erfarenheter av natur kan vegetation och djurliv upplevas obehagligt och skrämmande samtidigt

som just det är en mycket positiv aspekt av grönområden för andra människor (Boverket, 2010).

Ålder kan också påverka upplevelsen av trygghet i grönområden. För många äldre kvinnor och män är promenader den mest värdefulla aktiviteten i grönområden men kan även medföra otrygghet som i första hand sammankopplas med upplevelsen av en tilltagande kroppslig skörhet, nedsatt rörlighet och känslor av utsatthet. Skillnader i den upplevda tryggheten är också tydlig mellan kvinnor och män. Forskning och trygghetsundersökningar visar entydigt att kvinnor i mycket högre grad än män upplever otrygghet när de vistas i det offentliga rummet, framförallt på kvällar och nätter (Boverket, 2010).

Studier visar på att de miljöer som uppfattas som mest trygga även upplevs som minst attraktiva (Boverket, 2010). Helt öppna platser ger goda möjligheter att se en eventuell angripare och erbjuder gott om flyktvägar men miljöerna erbjuder samtidigt ingen stimulans för sinnena eller möjlighet att uppleva natur och stimulera upptäckarlusten. Helt öppna platser med endast en gräsyta skapar dessutom sämre förutsättningar för biologisk mångfald medan varierad vegetation ger en högre artrikedom (Boverket, 2010).

För att främja trygghet samtidigt som de sociala och ekologiska värdena bibehålls kan flera aspekter vara värdefulla att beakta vid arbetet med grönstruktur så som att anpassa grönområdet så att det passar olika grupper av besökare, planera för alternativa stråk om konflikten mellan trygghet och biologisk mångfald blir för stor, välj rätt sorts växter och utforma grönområdena med möjlighet till olika aktiviteter för att främja mer liv i området (Boverket, 2010).

TYSTA OMRÅDEN

Buller är ett samhällsproblem och många människor känner sig störda av olika ljud så som biltrafik och flygtrafik (Naturvårdsverket, 2007). Trafikbuller utgör en betydande del av samhällsbullret och tillgången till områden som upplevs tysta och stilla blir allt viktigare. Tysta områden kan finnas i såväl städer som på landsbygden och sammanfaller ofta med natur- eller naturlika miljöer. Gemensamt är att det är områden som är mer eller mindre fredade från buller. I Skåne har det blivit allt svårare att finna tysta områden samtidigt som många söker efter tysta och stilla platser. Undersökningar visar att människan mår bra av att vistas i tysta miljöer och att det kan ge en ökad livskvalitet. När bullerexponering begränsas tillåts andra ljud att komma fram så som trädens sus, fåglars kvittrande och porlande vatten. Ett tyst område kan beskrivas som ett område med en ljudmiljö fri från störningar från bullriga mänskliga aktiviteter, så tystnad och naturens ljud kan avnjutas i oförstört skick och därmed skapa utrymme för vila och rekreation (Naturvårdsverket, 2007).

Under hösten 2018 besöktes femton av Trelleborgs tätorts parker inklusive Albäcksområdet för att undersöka den subjektiva upplevelsen av ljudnivå i områdena. I flertalet av tätortens parker upplevdes bullernivån som hög (Hög = Buller är påtagligt, trafikerade vägar finns inom relativt avstånd) och inte i något område upplevdes bullernivån låg (Låg = störande ljud hörs nästan inte alls). I fyra av parkerna (Stadsparken, Malörtsparken, Barnängen samt Gissbergsheden) upplevdes bullernivån som medel. För Trelleborgs kommun kan det inom nära framtid vara aktuellt att i större utsträckning kartlägga hela kommunens grönområden, både utifrån uppmätt bullernivå såväl som den subjektiva upplevelsen och utveckla strategier för att bevara, utveckla och marknadsföra dessa.

EFFEKT MÅL

- Kommunmedborgarna ska på ett säkert sätt kunna nå ett grönbliitt område inom 300 m från hemmet och ha tillgång till naturområden (1.1)
- Tysta och relativt tysta platser ska värnas (1.4)
- Tryggheten och tillgängligheten i grönområden ska öka (1.5)
- Kvaliteten i kommunens natur- och grönområden ska utvecklas (1.6)

För åtgärder samt indikatorer, se Handlingsplan

SKYDDAD OCH SKYDDSVÄRD NATUR

I Trelleborgs kommun är endast en ytterst liten del av landarealen skyddad för att bevara värdefull natur. Områdena är skyddade som Natura 2000-områden, naturreservat samt djur- och växtskyddsområde (karta 5). Dessutom är ett antal områden skyddade genom riksintresse, strandskydd och generellt biotopskydd. Utöver kommunens skyddade områden finns ett 40-tal skyddsvärda naturområden som tillsammans utgör en areal om knappt 7400 hektar. Dessa områden beskrivs närmare i Trelleborgs kommuns Natur- och Kulturmiljöplan (2010), som syftar till att värna om landskapsbilden, inte minst i kusttrakter, samt till att upprätthålla skötseln av slätterängar och betesmarker. De naturområden som beskrivs i natur- och kulturmiljöplanen har ur ett lokalt perspektiv särskilt stora naturvärden. Vid bedömningen av ett områdes naturvärde vägs flera aspekter in såsom sällsynta arter i området, områdets orördhet, kontinuitet och hur karakteristiskt det är för trakten. Vid bedömningen av ett naturområde vägs även områdets betydelse för forskning och undervisning samt områdets funktion in, t.ex. om det är ett viktigt reproduktionsområde.

NATURA 2000

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden som innehåller arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. I Sverige finns drygt 4000 Natura 2000-områden och i Trelleborgs kommun återfinns två av dessa.

Ugglarps mosse

Ugglarps mosse är utpekad som ett Natura 2000-område tack vare förekomsten av den citronfläckade kärrtrollsländan. Ugglarps mosse består av vattenfyllda gamla torvgravar med mer eller mindre öppna vattenspeglar som inte bara utgör en viktig livsmiljö

för citronfläckig kärrtrollslända utan även lockar andra sländor så som grön mosaikslända, större ängstrollslända, mindre rödögonflockslända, kilflickslända och smaragdflickslända. Fågellivet är rikt med arter som gröngöling, mindre hackspett, bivråk, havsörn, gulspurv, vattenrall och sånglärka. Flera sångare finns också så som lövsångare och kärrsångare. Den hotade arten pungmes häckar i området.

Foto Johan Hammar

Sydvästkånes utsjövatten

Utanför södra delen av Trelleborgs kommuns kust ligger ett marint Natura 2000-område. Under vinterhalvåret nyttjas området troligen av både Östersjö- och Bälthavspopulationen av tumlare medan Bälthavspopulationen troligtvis bara rör sig i området under sommaren. Både knubb- och gråsäl förekommer och områdets nordvästra del är av betydelse som övervintrings och/eller rastområde för olika andfåglar.

NATURRESERVAT

I Sverige är naturreservat ett av de vanligaste sätten att långsiktigt skydda värdefull natur. Varje naturreservat är unikt och har därför egna föreskrifter för att bevara naturvärden. I Trelleborgs kommun finns fem naturreservat.

Dalköpinge ängar

Dalköpinge ängar är kommunens äldsta naturreservat. Troligtvis har större delar av reservatet aldrig varit under plog, utan har betats under hundratals år. Ängarna utgör en mycket värdefull biotop för floran. Den sällsynta fjärilsarten igelknoppsrörfly har en fast förekomst i reservatet där dess värdväxter (igelknopp, kaveldun och svärdliljearterna) kan påträffas inom den västra delen av ängarna. Fågellivet är rikt och bland annat häckar flera par av tofsvipa, enkelbeckasin och rödbena.

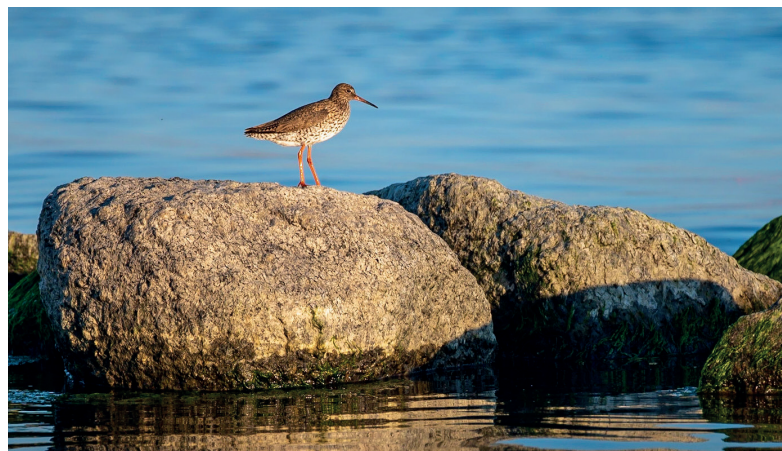

Foto Niclas Ingvarsson

SKYDDAD OCH SKYDDSVÄRD NATUR

Beddinge strandhed

På Beddinge strandhed, som fram tills 1990-talet var en del av en golfbana, har idag fridlysta blommor, ovanliga fjärilsarter och fåglar sin hemvist. Den vanligaste vegetationstypen är sandgräshed men delar av reservatet består av tallskog. Tallskogen har betydelse för många flyttande småfåglar, och här lever också spillkråkan. På den öppna strandheden häckar ängspiplärka och sånglärka, samt den hänsynskrävande gulärlan. Även insektslivet är intressant och reservatet hyser en del ovanliga fjärilsarter, som klocksäcksspinnare. Malörtskapuschonflyet, som klassas som nationellt utdöd, hade en av sina sista utposter på Beddinge strandhed.

Foto Johan Hammar

Foto Johan Hammar

Fårabackarna

Fårabackarna är en liten rest av forna tiders utmarkslandskap, den mark som fanns utanför de inhägnade gårdarna och åkrarna i det gamla bondesamhället. Området ligger utmed Östersjöns strand. Strandheden vid Fårabackarna rymmer en intressant flora. Här kan man hitta den fridlysta fältsippan med sina fina, gråvioletta klockformade blommor och den väldoftande mandelblomman. Även de hotade arterna ljungögontröst och höstlåsbräken växer sällsynt i området.

Maglarps sandtag

Maglarps sandtag är en bevarad del av ett gammalt sandtag. Sandtaget innehåller en av Skånes största kolonier backsvalar. Mikroklimatet, sanden, örterna, salixen och solinstrålningen på omgivande vallar skapar specifika och goda förutsättningar för många insekter. I samband med inventeringar i sandgropen har mycket sällsynta arter av solitära bin och insekter påträffats. Bland annat har man funnit nordvästra Europas enda kända population av flodsandbi här.

Foto Maria Adolfsson

Foto Susanne Nilsson

Fredshög-Stavstensudde

Fredshög-Stavstensudde är ett marint reservat som omfattar drygt tusen hektar havsområde, men även inkluderar två hektar land. En mängd olika fiskarter trivs i reservatet, bland annat ål, torsk, tånglake och skrubbskädda och havsöring. Här finns blåstångskogar och ålgräsängar som är viktiga för det marina livet då de fungerar som barnkammare för de uppväxande fiskarna. Många sjöfåglar häckar eller födosöker i reservatet och på den lilla ön Solvik och ett rev utanför Skåre hamn rastar mängder av änder och vadare. På stenar som sticker upp ovan vattenytan kan man ibland få syn på vilande sälar. I reservatets östra del, vid Stavstensudde, där naturreservatsgränsen går upp en bit upp på land finns en hävdad strandäng där den hotade arten praktnejlika växer.

SKYDDAD OCH SKYDDSVÄRD NATUR

DJUR- OCH VÄXTSKYDD SOMRÅDE

Huggormspopulationen i Smyge

Djur- och växtskyddsområden är områden som bebos av någon störningskänslig djur- eller växtart som för sin fortlevnad är i behov av ett särskilt skydd. I Trelleborgs kommun, väster om Smygehuks hamn finns ett djur- och växtskyddsområde med syfte att skydda den unika huggormspopulationen som är en av de sista strandängslevande populationerna i Skåne.

RIKSINTRESSE

I Trelleborgs kommun omfattas ett antal områden av skydd genom dess riksintresse för friluftsliv och naturvård (karta 5). Riksintressen omfattas av skydd genom 3 kap 6 § miljöbalken enligt nedan: *Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.*

Riksintressen fungerar således som ett verktyg i samhällsplaneringen för hur olika områden ska bevaras eller användas.

Ett antal områden i landet har även särskilt pekats ut som riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 2 § miljöbalken. Där står att turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Ett sådant område, Sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen, innefattar kommunens nordöstra del och indikerar att det finns värden eller egenskaper av högt allmänt intresse enligt 4 kap. miljöbalken att ta hänsyn till.

STRANDSKYDD

Strandskydd gäller i hela landet vid alla kuster, sjöar och vattendrag, oberoende av storlek, (Miljöbalken kap 7 §§ 13-18) med syfte att långsiktigt trygga både den allemansrättsliga tillgången till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet, både på land och i vatten. Inom strandskyddat område är det bland annat förbjudet att uppföra nya byggnader. Vanligtvis

omfattar området 100 m från strandkanten, vilket är det så kallade generella strandskyddet, men Länsstyrelsen har möjlighet att både öka och minska detta. Med anledning av länets stora, attraktiva strandområden och det höga exploateringsstrycket har Länsstyrelsen i Skåne län tillsammans med kommunerna gjort vissa ändringar, både genom att utöka strandskyddet inom vissa områden upp till 300 m och genom att minska eller helt ta bort det inom andra.

GENERELLT BIOTOPSKYDD

Det generella biotopskyddet (7 kap. 11 § miljöbalken) omfattar ett antal småbiotoper som utifrån sina särskilda egenskaper kan utgöra livsmiljöer för hotade växt- och djurarter samt vanligare arter.

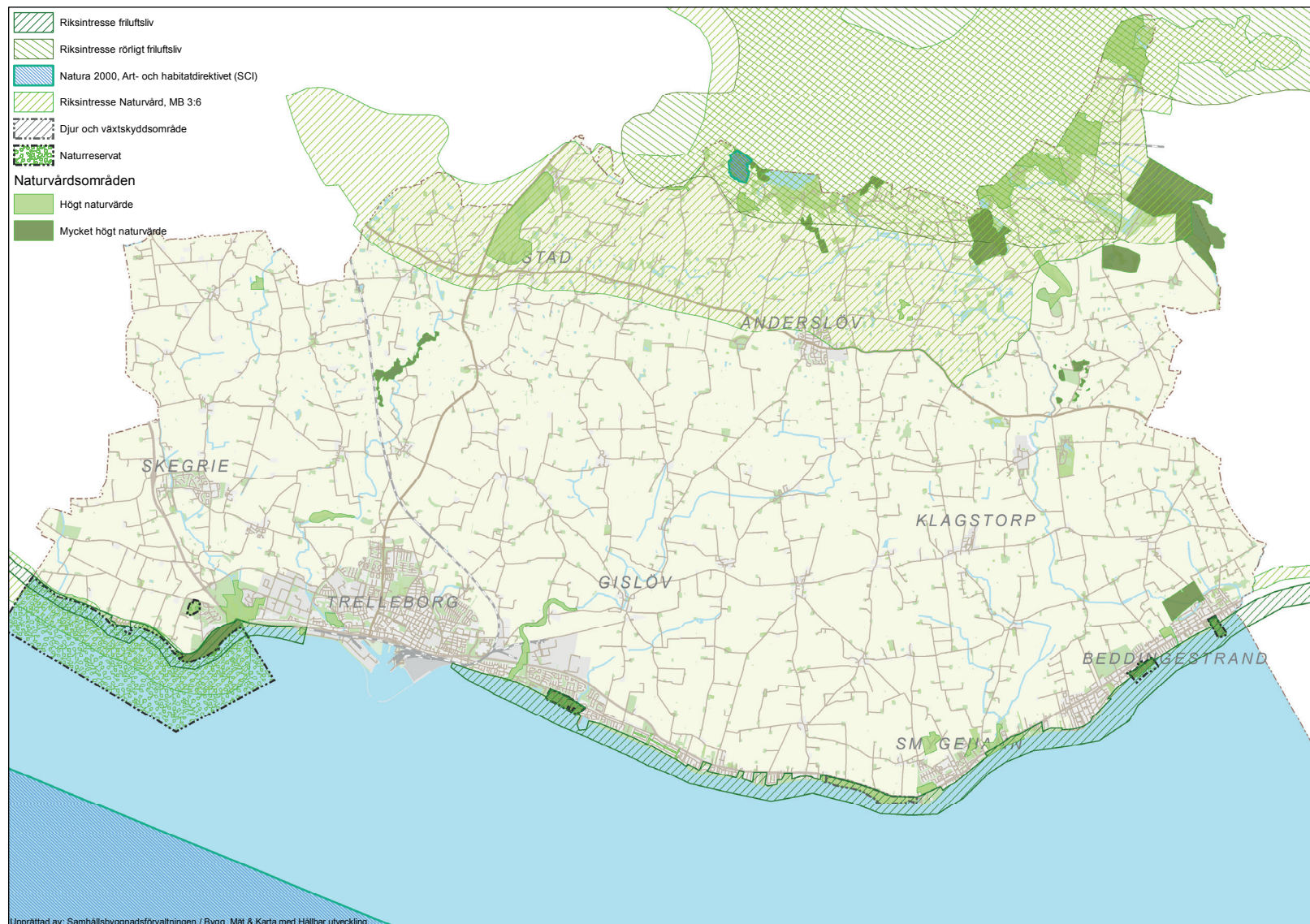
Det rör sig om småvatten, alléer, stenmurar, åkerholmar, pilevallar och odlingsrösen samt källor med omgivande våtmark. Många av dessa småbiotoper omfattas av generellt biotopskydd endast om de återfinns i jordbruksmark, men det finns undantag. Alléer och pilevallar kan omfattas av skyddet även på andra platser. Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl får dock dispens från förbudet ges i det enskilda fallet.

Dessa småbiotoper är särskilt värdefulla i trakter med ett utbrett och rationellt åkerbruk, så som i stora delar av Trelleborgs kommun. Även om många av dessa biotoperna redan rationaliserats bort finns det fortfarande många kvar, inte minst bland våtmarker. De är mycket viktiga för den biologiska mångfalden i det hårt brukade åkerlandskapet och bidrar med ett ibland glest men sannolikt mycket viktigt nätverk av grön infrastruktur.

Foto Susanne Nilsson

SKYDDAD OCH SKYDDSVÄRD NATUR

Karta 5. Skyddade områden samt områden med mycket höga eller höga naturvärden.

Foto Susanne Nilsson

SKYDDAD OCH SKYDDSVÄRD NATUR

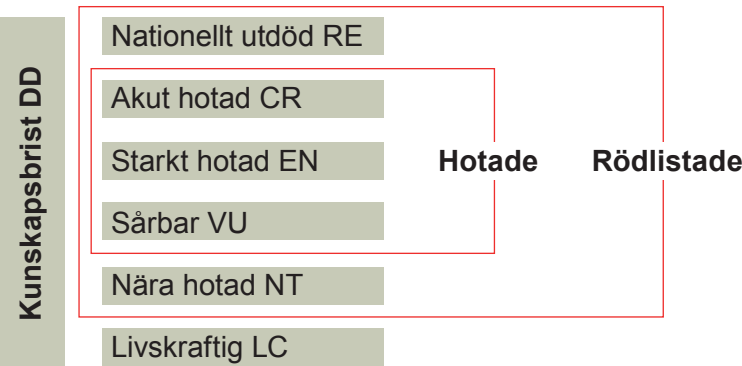
RÖDLISTADE ARTER

Det skånska landskapet är rikt på värdefull natur med en stor variation av arter. Samtidigt är trycket på landskapet hårt och påverkan på den biologiska mångfalden stor. Vart femte år bedöms tillståndet för Sveriges växter, djur och svampar i den s.k. rödlistan som tas fram av ArtDatabanken genom ett stort samarbete med många olika artexperter. I rödlistan bedöms risken för att enskilda arter ska försvinna från Sverige. Listan omfattar arter som har minskat eller har små populationer och därmed löper en ökad risk att dö ut från landet, sk. rödlistade arter. Den senaste rödlistan presenterades i maj 2015 och ersätter rödlistan från 2010. De rödlistade arterna placeras i olika hotkategorier beroende på utdöenderisken (Figur 2).

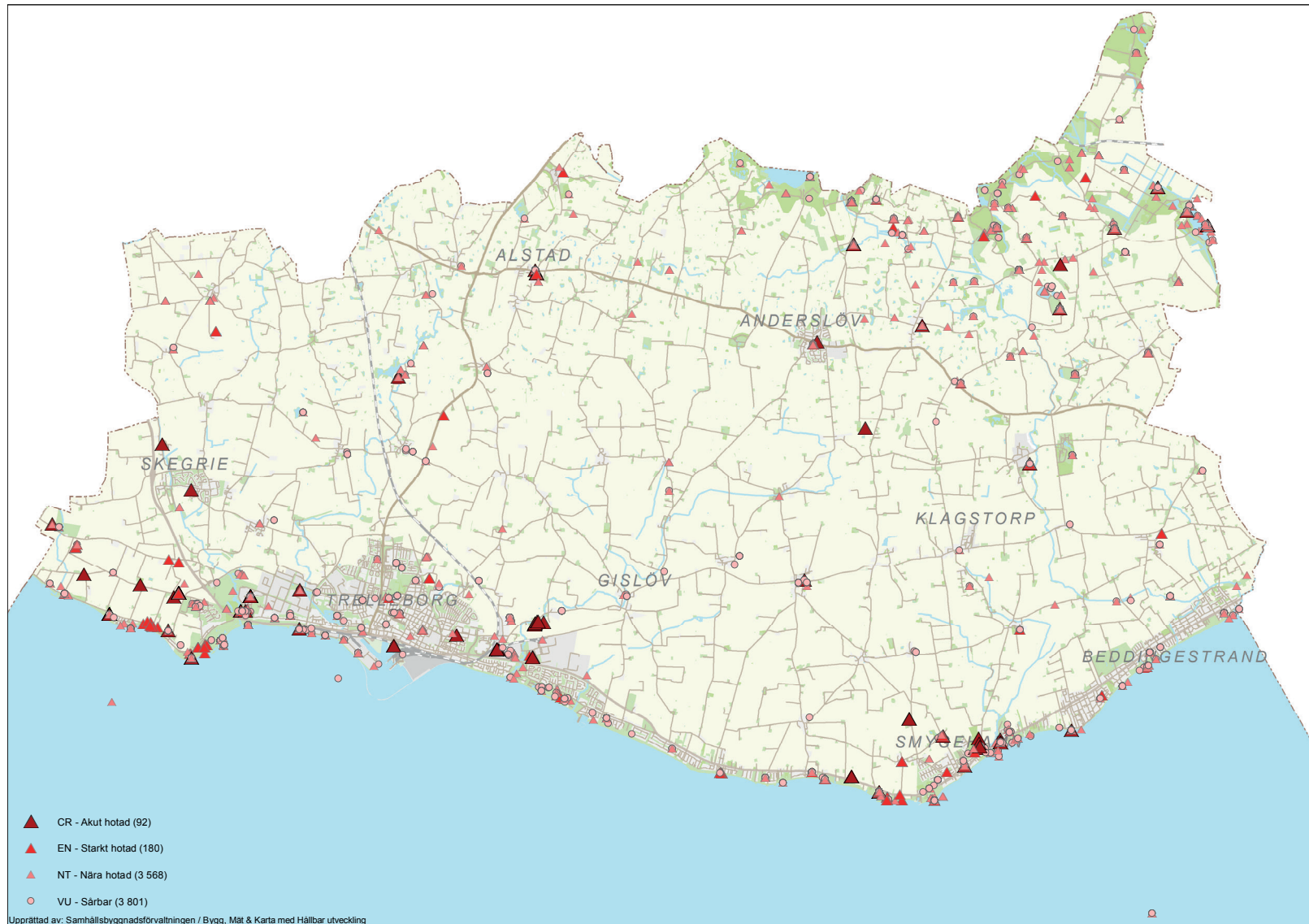
Uppgifter om observerade rödlistade arter rapporteras av allmänheten in till Artportalen (www.artportalen.se) där uppgifterna sammanställs och visas publikt. Detta har blivit en mycket viktig del av landets kunskapsinsamling av både rödlistade och andra arter. Det är också ett viktigt underlag för samhällsplanering då det visar var de mest hotade arterna förekommer.

Rödlistade arter i Trelleborgs kommun

I Trelleborgs kommun har cirka 200 olika rödlistade arter observerats mellan 2000 och 2019. Arterna och deras livsmiljöer är inte jämnt fördelade i landskapet utan finns ofta koncentrerade till vissa områden (karta 6). De flesta rödlistade arter är knutna till ovanliga och minskande naturtyper och fynden ger därmed en god indikation på var biologiskt värdefulla miljöer finns i kommunen. För Trelleborgs kommun är det viktigt att ha kännedom om dessa arter och säkerställa deras framtida överlevnad inte bara för artens värde i sig utan även för att en frånvaro av dessa arter kan påverka de ekosystem de ingår i och de ekosystemtjänster som levereras.

Figur 2. Rödlistans olika kategorier

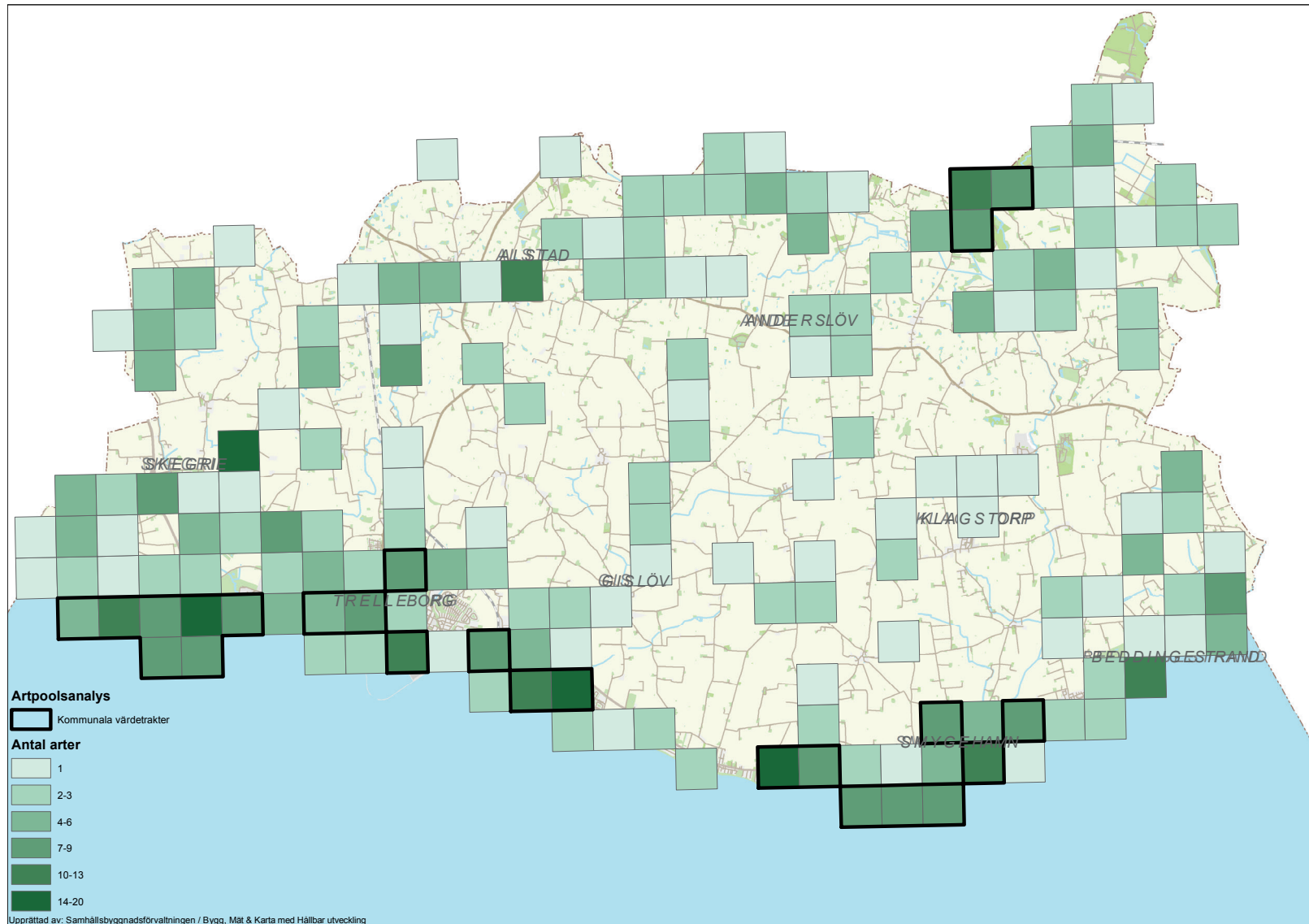
Karta 6. Fynd av rödlistade arter under perioden 2000-01-01 – 2019-04-17.

SKYDDAD OCH SKYDDSVÄRD NATUR

Majoriteten av de rödlistade arter som hittades i Trelleborgs kommun mellan 2000 och 2019 återfinns längst kusten samt i de nordöstra delarna av kommunen. Många av fynden är gjorda på platser där det rör sig mycket folk som utmed vägar, längs med kusten, på kyrkogårdar och i byar och tätorter. Sannolikt finns det förekomster av rödlistade arter som är underrapporterade beroende på en liten mänsklig närvaro. Några få av områdena där rödlistade arter förekommer är skyddade genom reservatsbildning och Natura 2000 men de flesta områden är utan skydd eller skötselåtgärder som säkerställer arternas fortsatta fortlevnad.

Artpoolsanalys

På analysportalen (www.analysisportal.se) kan en lång rad analyser av miljö och natur genomföras. Med en så kallad artpoolsanalys kan en karta visa med vilken täthet de rödlistade arterna förekommer inom 1x1 km stora rutor i kommunen (Karta 7). Vissa rutor är tomma, här har inga fynd rapporterats, medan andra hyser upp till 20 olika rödlistade arter. Kartan bygger på vad som rapporterats in och det kan därför finnas eller ha gjorts fynd som inte rapporterats. Särskilt höga tätheter finns i synnerhet längs kusten och i kommunens nordöstra mer skogklädda delar. Det finns stora delar av de centrala jordbruksdominerade delarna av kommunen som helt saknar rödlistade arter eller endast har mycket låga tätheter. Närliggande rutor med höga tätheter kan slås samman till så kallade värdetrakter. Det är sammanhängande områden med höga tätheter av rödlistade arter och dessa är särskilt viktiga för den biologiska mångfalden. Kilometerrutor som har minst 6 rödlistade arter och samtidigt gränsar till minst två andra sådana rutor har markerats som kommunala värdetrakter. I analysen ingår inte fåglar eftersom det inte har varit möjligt att välja ut enbart häckande fåglar.

Karta 7. I denna artpoolsanalys visas hur många olika rödlistade arter (ej fåglar) som förekommer inom en ruta om 1x1 km i kommunen. Rutor med mörk färg har höga koncentrationer av olika rödlistade arter och kan därmed betraktas som biologiskt särskilt intressanta och viktiga för den biologiska mångfalden. Tre eller fler närliggande kilometerrutor bildar en kommunal värdestrakt.

SKYDDAD OCH SKYDDSVÄRD NATUR

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper är en arbetsform inom naturvården för de arter och naturtyper som kräver särskilda insatser utöver generell hänsyn, lagkrav och områdesskydd. Åtgärdsprogrammen verkar vägledande och omfattar en kunskapssammanställning, mål samt förslag på åtgärder, utförare och kostnader för berörd art eller naturtyp. Urvalet av arter och naturtyper som ska omfattas av åtgärdsprogram görs av ArtDatabanken vid Sveriges Lantbruksuniversitet utifrån bland annat arternas eller naturtypernas risk att försvinna. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har det övergripande ansvaret för arbetet och drygt 150 åtgärdsprogram har tagits fram (Naturvårdsverket, 2019d). De åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper som är relevanta för Trelleborgs kommun omfattar Batavsandbi, fältsandbi och flodsandbi, rikkärr, kornsparv, hotade åkerogräs samt särskilt skyddsvärda träd (Trelleborgs kommun, 2016b).

Kommunala ansvarsarter

Länsstyrelsen i Skåne har tagit fram en rapport där kommunala ansvarsarter lyfts fram. För varje kommun föreslås ett antal ansvarsarter som har en stor del av den nationella förekomsten i just den kommunen. Mot bakgrund av detta kan kommunen anses ha ett särskilt ansvar för bevarandet av dessa arter. För Trelleborg kommun föreslås i Länsstyrelsens rapport: praktnejlika, luddvårlök, kromvaxskivling, flodsandbi och backsvala som kommunala ansvarsarter. Detta innebär att åtgärder som Trelleborgs kommun gör för arten kan få betydelse för om arten ökar eller minskar i landet. Floraväktarna, på uppdrag av Sveriges Lantbruksuniversitetet genom Lunds Botaniska förening, har under flera år följt Praktnejlikans och Luddvårlökens förekomst i Trelleborgs kommun. Praktnejlika finns endast på några få platser i kommunen och har sin största utbredning på och runt Trelleborgs golfbana. Luddvårlö-

ken återfinns på flera av kyrkogårdarna i kommunen och områdena inventeras årligen av Floraväktarna.

Foto Bernd Haynold - Eget arbete, CC BY-SA 2.5/Wikipedia commons

INVASIVA FRÄMMANDE ARTER

Invasiva främmande arter är växter och djur som inte naturligt funnits i Sverige men som av olika skäl har förts hit med människans hjälp och kan sprida sig snabbt (Naturvårdsverket, 2017b). Invasiva främmande arter räknas som en av de största hoten mot biologisk mångfald genom att de kan konkurrera ut naturligt förekommande arter, förändra hela ekosystem och bära på sjukdomar som de själva är resistenta mot men som kan vålla stor skada på närbesläktade arter (ArtDatabanken, 2018b). Av de cirka 1500 främmande arter

som lyckats etablera sig i Sverige, skapar nästan 400 av dessa sådana problem och skador för natur och människa att de anses invasiva. För att effektivt kunna hindra invasiva främmande arter från att etablera och sprida sig är det viktigt att arbeta förebyggande och vid upptäckt snabbt sätta in åtgärder för att arten inte ska etablera sig. I de fall åtgärderna inte lyckas motverka etablering är det av stor vikt att arbeta med att begränsa och kontrollera arten för att minimera skadorna. Kostnaderna för invasiva främmande arter i Sverige uppskattas till 1,1–4,5 miljarder per år (Naturvårdsverket, 2017b).

Situationen i Trelleborg

I Trelleborgs kommun sker ett arbete med att begränsa utbredningen av de invasiva främmande arterna jätteloka och parkslide. Arbetet med att hindra spridningen av jätteloka sker kontinuerligt på kommunal mark medan arbetet med parkslide sker genom punktinsatser.

Jättelokan har en giftig växtsaft som kan orsaka brännblåsor och svullnad på huden. För att öka kommunens kännedom om artens utbredning är det sedan 2018 möjligt att via en e-tjänst på kommunens hemsida anmäla var i kommunen jättelokan setts samt antal. För att begränsa spridningen är det viktigt att fastighetsägare bekämpar arten på sin mark. Trelleborgs kommun ansvarar för kommunens mark, medan andra markägare ansvarar för att bekämpa jättelokan eller andra invasiva främmande arter på sin mark. Då det är markägarens ansvar att ta bort invasiva främmande arter är det viktigt att kommunen tillgängliggör kunskap om invasiva främmande arter samt hur deras spridning kan minskas.

EFFEKT MÅL

- Kommunen ska ha dialog och samverkan med jordbruket rörande odlingsteknik och bekämpning (3:1)
- Trelleborgs kommun ska bidra till att alla vattendrag har en god status år 2027 (3:3)
- Utbredningen och nyetablering av invasiva arter ska minska (5:3)
- Hotade arter ska värnas (5:6)
- Förutsättningarna för småbiotoper och hög biologisk mångfald i odlingslandskapet ska förbättras (5:7)

För åtgärder samt indikatorer, se Handlingsplan

TRELLEBORGS KOMMUNS GRÖNBLÅ INFRASTRUKTUR

Större delen av kommunens yta domineras av jordbruks mark och det är generellt sett ont om allemansrättslig mark där människor kan röra sig obehindrat. Naturområden med högre tillgänglighet förekommer i synnerhet kring bebyggelse eller i kustnära områden. Dessa delar är också väl utnyttjade, särskilt under sommartid. Den intensivt brukade åkermarken har inverkat negativt på den gröna infrastrukturen genom att naturmiljöer försvunnit, påverkats eller hamnat alltför långt från varandra. Det är inte bara jordbruket som påverkat utan även andra näringar och en allmän påverkan från oss människor. Större och mer sammanhängande områden med naturvärden finns dock kvar främst längs kusten i söder och i backlandskapet i nordost, även om det också här förekommer sträckor med biologiskt lägre värde.

Stommen i Trelleborgs kommuns grönstruktur utgörs av gröna korridorer i landskapet som kompletteras av gröna stråk (Karta 8). Gröna korridorer är långa sammanhängande förbindelser i landskapet vilka mer eller mindre består av natur och grönska. Kommunens åar utgör grunden för våra gröna korridorer tillsammans med alléer vid mindre vägar.

I vårt åkerlandskap blir åarna med omgivande grönska och andra gröna korridorer extra viktiga. Utöver att utgöra livsmiljö för många arter är vattendrag en viktig grönblå struktur i landskapet som kan underlätta rörelse och möjliggör spridning både för vissa land- och vattenlevande arter. Dess ekologiska funktion kan dock vara kraftigt påverkad genom exempelvis vandringshinder, rätning och rensning. Grönskan utmed vattendrag kan även skapa grönstråk för människor att ta sig ut i det natursköna landskapet. Gröna stråk är längre sammanhängande stråk som är lätta att röra sig i och samtidigt som de har ett eget vistelsevärde.

Områden med värde för den biologiska mångfalden förekommer spritt i landskapet i form av småbiotoper som skyddsvärda träd, solitärträd, småvatten och artrika vägmiljöer. Dessa småbiotoper har stor betydelse för biologisk mångfald med många associerade arter. Äldre träd är hemvist för många sällsynta och hotade arter bland lavar, mossor, svampar och insekter. Även fladdermöss och fåglar utnyttjar de gamla träden i stor utsträckning. Alléer och artrika vägmiljöer är dessutom en viktig del av den gröna infrastrukturen då de kan fungera som ett nätverk som underlättar spridning för arter i landskapet. För bäst effekt ska det finnas gott om gamla träd och dessa ska sedan ersättas när de dör. Även gamla kyrkogårdar har värden, inte minst genom en hög täthet av naturvärdsintressanta träd, blomrika miljöer och gångar och begravningsplatser med grus och sand.

Utveckla den grönblå infrastrukturen

Värdetrakter med många rödlistade arter och en rik biologisk mångfald har ofta mer kompletta ekosystem och en bättre fungerande grön infrastruktur. Viktigast för rödlistade arter och den övriga biologiska mångfalden i Trelleborgs kommun är odlingslandskapets ängs- och betesmarker, kustens vatten-, sand- och strandmiljöer samt backlandskapets äldre skogar.

Av de kommunala värdetrakter som avgränsats i artpoolsanalysen (karta 8) framgår att det finns särskilt många värden längs med kusten. Det finns spridda värdefulla miljöer också på andra platser i kommunen inte minst i skogsvärdetrakten längst i nordost (Gabeljung). Detta är också ett område som kräver uppmärksamhet, både på grund av högt naturvärde men också på grund av att det finns få skogar i kommunen. En kommunövergripande naturvärdesinventering hade kunnat bidra med ytterligare information och sannolikt påverkat kartans och värdetrakternas utseende. Uppgifter om vattenmiljöer är generellt underrapporterade.

Förlusten av livsmiljöer och fragmentering utgör ett hot för många arter, i synnerhet sådana knutna till odlings- och skogslandskapet. I artpoolsanalysen framgår även att det finns flera mer isolerade områden med hög artrikedom i närheten av de värdetrakterna. Det är viktigt att i första hand bevara de värden som finns och även jobba med att utveckla och binda samman dem med närliggande naturområden så att spridningsmöjligheterna för arterna förbättras. Det finns generellt ont om artuppgifter från vattenmiljöer. Dessa miljöer är därför undervärderade utifrån uppgifter om rödlistade arter och bedömning av värdetrakter. Småvatten kan ha en rik flora och fauna och i synnerhet fiskfria, solbelysta småvatten kan fungera som lek- och uppväxtmiljö för allehanda groddjur. Även fåglar utnyttjar vattenmiljöerna och den ofta angränsande miljön med buskar och träd. Våtmarkerna i odlingslandskapet ligger dock ofta isolerade omgivna av åkermark. Detta kan försvåra spridning och utbyte av arter och individer mellan de olika vattenmiljöerna. På flera platser i kommunen har alléer genom åren försvunnit till följd av bland annat bilismens behov av bredare och bättre vägar, förtätning, sjukdomsangrepp och avsaknad av föryngring. Detta påverkar både det kulturhistoriska landskapsperspektivet såväl som den biologiska funktionen en allé har som spridningskorridor och livsmiljö för vissa arter. På flera platser i kommunen bör alléer återigen planteras för att främja både biologisk mångfald såväl som det skånska kulturarvet (karta 8). För att öka möjligheten att röra sig runt om i kommunen bör även grönstråken utvecklas och förstärkas.

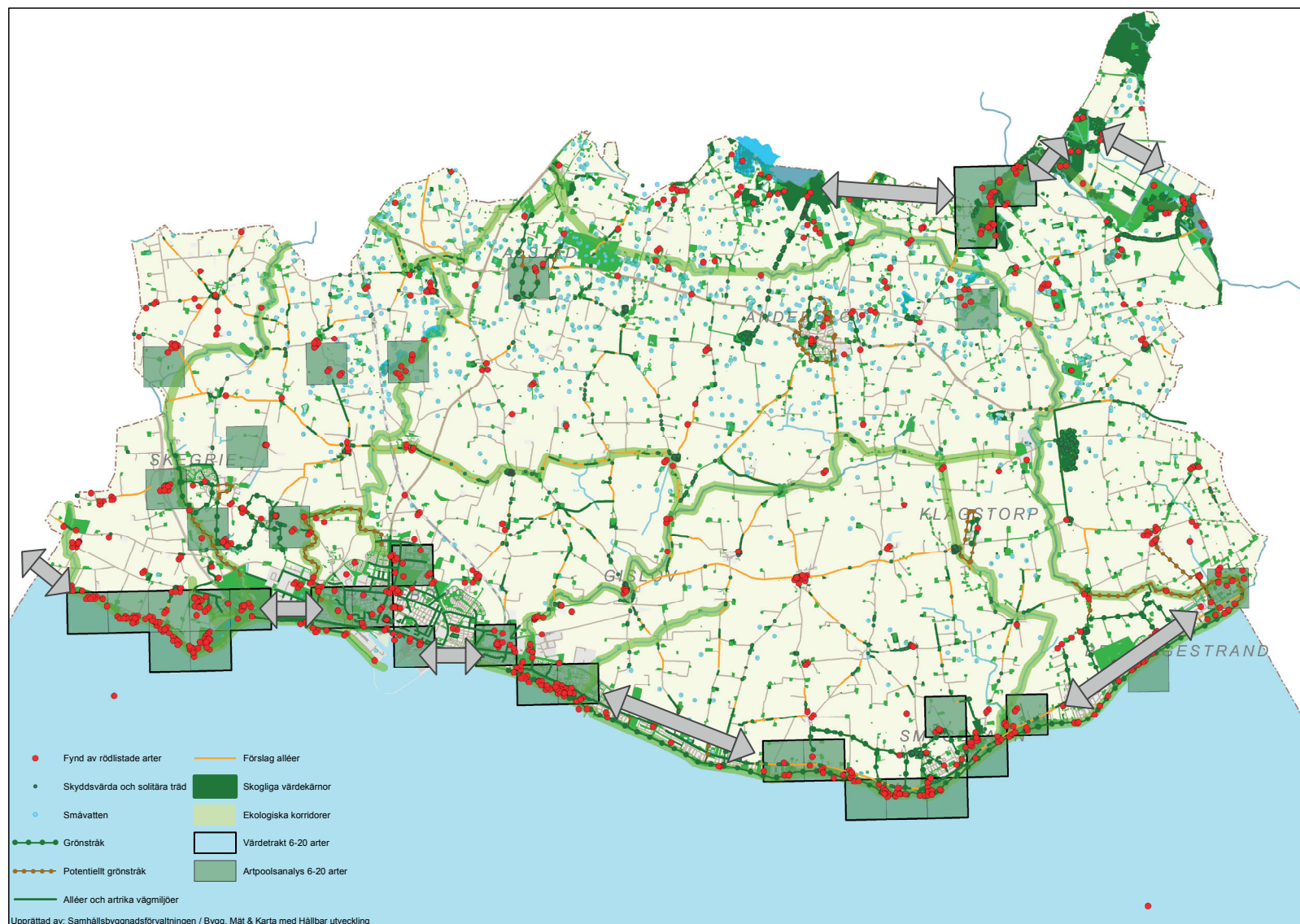
Foto Susanne Nilsson

EFFEKT MÅL

- Gröna stråk och ekologiska korridorer ska utvecklas (5.1)

För åtgärder samt indikatorer, se Handlingsplan

TRELLEBORGS KOMMUNS GRÖNBLÅ INFRASTRUKTUR

Karta 8. Pilarna visar områden där det finns misstanke om att den gröna infrastrukturen behöver förbättras så att närliggande värdetrakter och andra gröna värden kan bindas samman. Kartan visar även förslag på nyplantering av alléer för att ytterligare stärka kommunens gröna infrastruktur.

Foto Niclas Ingvarsson

OMRÅDEN ATT INVENTERA OCH UTVECKLA

Flertalet av de områden som visar eller indikerar på höga naturvärden saknar idag skötselåtgärder samt skydd som säkerställer att naturvärdena bibehålls och stärks. För ett antal av områdena bör behovet av långsiktigt skydd utredas kombinerat med skötselinsatser som främjar biologisk mångfald såväl som rekreation (karta 9). Då flertalet av områdena är privatägda behövs en dialog med markägarna initieras. För att den allmänrättsliga marken ska öka i kommunen är det även nödvändigt att nya grönområden etableras eller att befintliga grönområden förstoras.

För att säkerställa de hotade arternas fortlevnad i Trelleborgs kommun och kommuninvånarnas fortsatta möjlighet att ta del av dess närvaro krävs det att planering och skötsel utgår ifrån dessa arter och deras livsmiljöer. För att hejda förlusten av biologisk mångfald så behövs ökad kunskap om var de värdefullaste livsmiljöerna finns och hur de är sammankopplade. I kommunen finns viss kännedom om rödlistade arter genom Artportalen. Trelleborgs kommun gör även kontinuerligt inventeringar av naturområden men det finns fortfarande många områden i kommunen som visar eller indikerar på höga naturvärden eller betydelsefulla värden för rekreation men där heltäckande kunskap saknas och där djupare inventeringar behöver genomföras (karta 9).

EFFEKTMÅL

- Andelen skyddade värdefulla naturmiljöer ska öka (5.5)

För åtgärder samt indikatorer, se Handlingsplan

Karta 9. Områden där långsiktigt skydd eller andra åtgärder skulle främja natur- och rekreationsvärdena.

OMRÅDEN ATT INVENTERA OCH UTVECKLA

Dalköpingeåns område

Dalköpingeåns dalgång är den bäst bevarade meandrade å-fåran i kommunen. I ån finns en känslig havsöringsstam (*Salmo trutta*), och Dalköpingeån är en av Sydsveriges bästa reproduktionsvatten för denna art. I området har bland annat de rödlistade arterna almsnabbvinge och sexfläckig bastardsvärmare hittats. Området hyser även sju av Sveriges nitton fladdermusarter, däribland den akut hotade arten sydpipistrell.

Utvecklingspotential

Området är redan idag ett viktigt område för rekreation men kan genom tillgänglighetsåtgärder såsom stigar, spänger och informationsskyltar ytterligare stärka områdets kvaliteter både för rekreation så väl som grön pedagogik. Det är av stor vikt både för människa såväl som djur och växter att området bevaras. Samhällsbyggnadsförvaltningen fick år 2018 i uppdrag av samhällsbyggnadsnämnden att genomföra bildandet av ett naturreservat för området vilket bland annat ställer krav på framtagande av en skötselplan samt förslag till reservatsföreskrifter.

Gabeljung

Gabeljung är ett område med mycket höga naturvärden. I området finns ett av kommunens tre rikkärr. Fynd av flera rödlistade växt- och insektsarter har rapporterats såsom hedblomster, desmeknopp, bredbrämad bastardsvärmare, sexfläckig bastardsvärmare och almsnabbvinge. Området är ett välbesökt och värdefullt natur- och rekreationsområde. I den norra delen finns högstammig bokskog med inslag av gamla och grova träd. Inventeringar av insekter, lavar, och fladdermöss borde genomföras här. I den södra delen finns en medelstor lövskog med delvis tät undervegetation. På ängarna finns små kärr med rik växtlighet med arter som bland annat ängs- och majnycklar samt slankstarr. Djurlivet är rikt och

av däggdjuren är dovsvilt, rådjur, grävling och ekorre vanliga inom området. Mård och fladdermöss har observerats i området.

I kärr- och smågölarna finns groddjur, bland annat ätlig groda.

Utvecklingspotential

Skogsområdet har stort skyddsvärde och ett mer naturvårdsinriktat skogsbruk bör tillämpas. Genom information och aktiva åtgärder till skogsägarna kan kommunen förmå dessa att upprätta en naturvårdsinriktad skogsbruksplan. Dikningar, täkter och avverkningsåtgärder bör inte förekomma i området utan samråd med naturvårds-sakkunnig. Smågölarna bör skyddas mot igenväxning samt läckage av växtskyddsmedel och närsalter.

Hesekillan

I norra delen av Trelleborgs tätort rinner Hesekillebäcken genom det rationellt odlade odlingslandskapet. Utmed delar av bäcken finns en kommunägd intilliggande åker på ca 5 hektar. Några grundliga biologiska inventeringar finns inte dokumenterade för området, varken i bäcken eller ytorna precis intill.

Utvecklingspotential

Genom att restaurera delar av Hesekillebäcken och anlägga ett grönområde på den intilliggande åkermarken skapas förutsättningar för ett nytt grönområde. Utveckling av grönområde ger boende tillgång till ett nytt rekreationsområde i en del av Trelleborg där det finns ytterst få grönområden men där staden är under utveckling. En utveckling av området skulle även främja den biologiska mångfalden genom att utöka livsmiljöerna för de många djur och växter som idag är knutna till träd och vegetation utmed bäcken eller andra refuger i odlingslandskapet. En vandringsled skulle kunna anläggas längs bäckfåran för att ytterligare tillföra de närboende en spännande och fin miljö att komma ut i närnatur.

OMRÅDEN ATT INVENTERA OCH UTVECKLA

Hjortholmsskogen

Hjortholmsskogen innehåller en värdefull skogsterräng med på sina ställen en rik vårflora. Området är av stor betydelse för faunan, både för vilt och häckande fåglar. Insektslivet är rikt och det finns bland annat en del sårbara arter av fjärilar, t ex vitbandat glansfly och lindmalmätare.

Utvecklingspotential

Området bör skyddas mot ändrad markanvändning som kan äventyra dess naturvärden. Skogsbruket bör vara naturinriktat. Ingen ytterligare granplantering bör ske i området. Värdiväxterna till fjärilarna, lind och trolldruva, måste försäkras en framtid i området.

Kalkugnsområdet

Kalkugnsområdet erbjuder med sin kalkslänt, sina torrängsfragment, lövskogen och vattenfyllda kalkbrott värdefulla livsmiljöer för många arter såväl som naturupplevelser för besökaren. I den unga lövskogen går stigar kors och tvärs och de gamla brotten har fyllts med vatten där vattensalamandrar trivs. Inventeringar i området visar på en stor mångfald av arter samlade på en liten yta och ett område som skiljer sig markant från omgivningen. Den solexponerade kalkbranten är en mycket speciell miljö med flera intressanta arter, såsom den riktigt sällsynta och hotade murvägstekeln.

Utvecklingspotential

Det finns naturvärden inom stora delar av området idag men den del som kräver åtgärder mer omgående för att den biologiska mångfalden ska kunna behållas och möjligen även öka på sikt är den sydvända kalkbranten. Flera av de ovanliga arterna som lever där finns idag i små populationer och det är nödvändigt att öka arealen lämplig miljö för att dessa arter ska kunna finnas kvar även i framtiden. Idag begränsas förutsättningarna av alltför mycket sly

och småträd som beskuggar slänten och dessa hade behövts tas bort för att öka solinstrålningen. Stigarna inne i området är relativt igenväxta och för att utveckla områdets rekreativa och pedagogiska värden hade dessa behövt röjas för att öka tillgängligheten.

Kullatorp

I Kullatorps område växer bland annat en ask- och bokskog med intressant och sällsynt flora. På våren förekommer en örtrik flora med mängder av vitsippor och gulsippor blandade med vårlök och lungört. Ett flertal fridlysta växter t ex. diverse orkidéer, återfinns i områdets flora. Insektslivet är mycket rikt och de flesta av de hotade och sällsynta arterna som finns i kommunen förekommer i området såsom almsnabbvinge, brokigt ängsfly och brun sikelvinge. I bestånd av tibast (värdväxt) i ask- och bokskogen förekommer bland annat den akut hotade bruna tibastmalen.

Utvecklingspotential

I dagsläget brukas området som extensivt skogsbruk. Genom information och aktiva åtgärder till skogsägaren kan kommunen förmå skogsägaren att upprätta en naturvårdsinriktad skogsbruksplan. Vid avverkningar bör tibastbestånden behandlas varsamt. Föryngringshuggningar i lövskogen bör ske successivt och ungskogen röjas så att värdväxten inte får för stark sol eller skugga.

Maglarps sänka

Maglarps sänka är en sänka i åkermarken vid Maglarpsrondellen. Troligtvis är sänkan resterna av ett gammalt grustag men består i dagsläget av ängsvegetation. Vid inventeringar har den starkt hotade arten klotullört återfunnits. Klotullört är en kulturgynnad art som växer på öppen, torr, sandig mark. Många av de tidigare lokalerna för Klotullört i Skåne har odlats upp, växt igen eller planterats med skog vilket gör detta område av extra betydelse.

OMRÅDEN ATT INVENTERA OCH UTVECKLA

Utvecklingspotential

Då Trelleborgs kommun råder brist på allemansrättslig mark skulle detta område, i samråd med markägare, kunna utvecklas till ett grönområde. Floravärdena i sänkan borde öka om området sköts som en slåtteräng. Området bör då slås en gång på sensommaren och eventuellt ytterligare en gång framåt hösten. Allt avslaget material bör tas bort. För att ytterligare höja områdets värden skulle det kunna efterbetas efter första slåttern.

Minnesbergs skogsområde

I orten Minnesberg norr om Alstad finns små värdefulla skogsytter med ädellövskog. Skogsstyrelsen har klassat delar av området som ”Skogens pärlor” vilket är en klassificering av värdefulla skogsmiljöer. Området består av flera gamla, grova träd med en trädslagsblandning av bok, ek och lind där flera träd har håligheter och skrymslen. Vid en inventering 2019 registrerades 8 fladdermusarter där ädellövskogen utgör parningsområde för en av dem, dvärgpipistrellen.

Utvecklingspotential

För Trelleborgs kommun som har brist på allemansrättslig mark och skogsområden är det av stor vikt att skogsområdet i Minnesberg bevaras och utvecklas. Genom skydd i form av naturreservat kan området skyddas och förbli ett betydelsefullt område för biologisk mångfald men även utvecklas till ett tätortsnära naturområde som möjliggör rekreation, grön pedagogik och lek.

Pärlans skogsområde

Pärlans skogsområde är en betydelsefull strandskog och ett välbesökt tätortsnära område med kvaliteter både för rekreation, grön pedagogik så väl som biologisk mångfald. Trots att området är litet hyser det en varierande natur med snårig skog, ängsmark, tallhed och sandstrand. Skogsområdet består av med tätvuxen skog med

höga träd och ”lianer” av klättrväxter och vildkaprifol. På våren märks skogsområdets betydelse för små flyttfåglar genom dess mängd, framförallt i den norra lite vildare delen. Bland annat har den rödlistade brandkronad kungsfågel observerats i området.

Utvecklingspotential

Fokus i detta lilla område bör främst ligga på bevarande av befintlig växtlighet för att behålla känslan av vildhet. Tidigare har det funnits små naturliga stigar i det lilla skogsområdet som idag har vuxit igen. Dessa stigar hade försiktigt kunnat röjas för att öka tillgängligheten.

Smyge Djur- och växtskyddsområde

I kommunens enda djur- och växtskyddsområde i Smygehuk lever Sveriges sydligaste huggormspopulation som studerats sedan 1980-talet. Smygehukspopulationen är med stor säkerhet den sista som lever längs Skånes strandängar.

Området består av strandängspartier med strandvallar och småvatten samt delvis svårframkomlig kritstenskust. Floran är mycket intressant i området, ca 150 olika arter har observerats. I hedvegetationen ingår bland annat ljung, bockrot, sandstarr och den sårbara praktnejlikan. I området finns även bestånd av den hotade arten sydlig ladlav och åtgärder har vidtagits för att den ska kunna sprida sig. Området är av betydelse för det rörliga friluftslivet, eftersom det är en av de få kvarvarande öppningarna i landskapet mellan kustvägen och stranden.

Utvecklingspotential

För att säkerställa områdets naturvärden bör det lämpligen ges ett förordnande enligt miljöbalken som naturreservat. Beteshävd ska fortgå och den skyddsvärda öppna hagmarken bevaras. Handels gödsel bör undvikas i de delar av området som inte är uppodlade

OMRÅDEN ATT INVENTERA OCH UTVECKLA

idag. Småvatten skall finnas kvar med hänsyn till huggorms- populationen och övriga kräl- och groddjur

Smyge kärr Östra

Norr om Smygehuk, norr om kustvägen, finns en före detta grusstäkt som har utvecklats till ett artrikt rikkärr med rörligt och kalkrikt grundvatten. Området, Smyge kärr, delas på mitten av en gång- och cykelbana. Smyge kärr Östra är området som ligger öster om cykelbanan och det är detta område som innehåller det egentliga rikkärret med stora botaniska värden.

Utvecklingspotential

Igenväxning är det största hotet och för att säkra den värdefulla floran i kärret bör björk- och sälgsly undanröjas varje höst. En inventering avseende flora såväl som grod- och gräddjur borde genomföras för att få en aktuell bild av områdets naturvärden och hur dessa bäst bör förvaltas och utvecklas. För att säkerställa områdets bevarande bör området på sikt bli ett tätortsnära naturreservat.

Stenbäck

Stenbäck är ett lövskogsområde med inslag av gran. Området är värdefullt för naturvård och rekreation. I Artportalen har fynd av de hotade arterna stor plattnosbagge och skogsveronika rapporterats men inga inventeringar avseende flora eller fauna har genomförts i området.

Utvecklingspotential

För att få ytterligare kunskap om områdets biologiska värden skulle en inventering av flora och fauna vara önskvärt. Ett alltför intensivt skogsbruk kan skada de biologiska värdena och ett naturvårdsinriktat skogsbruk anpassat till natur- och rekreationsvärdena

skulle därför vara av stor betydelse.

Genom information och aktiva åtgärder till skogsägaren kan kommunen förmå skogsägaren att upprätta en naturvårdsinriktad skogsbruksplan.

Sysavs deponiområde

Sysavs deponiområde ligger i anslutning till rekreationsområdet Albäck och är en gammal avfallsdeponi som är under sluttäckning.

Utvecklingspotential

I och med sluttäckning av Sysavs avfallsdeponi finns möjlighet att omvandla deponin till ett gräsbevuxet kuperat rekreationsområde med havsutsikt. Utsikten från höjden ger en fantastisk vy över Trelleborgs kommun och Östersjön.

Åmossarna

Åmossarna är kommunens största sammanhängande småvatten-system. Småsjöarna är viktiga tillflyktsorter i ett annars hårt uppodlat landskap och hyser en relativt rik häckfågelfauna, groddjur, fiskar, landlevande och vattenlevande insekter, kräddjur såväl som ett flertal snäck- och musselarter där vissa är tämligen sällsynta. I nära anslutning till småvattensystemet finns en kommunägd ängsyta som bland annat är en viktig livsmiljö för den rödlistade sexfläckig bastardsvärmare.

Utvecklingspotential

Det är av stor vikt att skydda Åmossarna från påverkan av närsalter. Fortsatt slåtter och bete av vissa ytor är också önskvärt. För att skydda det värdefulla våtmarksområde som Åmossarna är kan området skyddas genom naturreservat utvecklas. Området skulle kunna utvecklas med fokus på tillgänglighet för att främja grön pedagogik genom undervisning och exkursioner för Trelleborgs skolor.

TRELLEBORGS LIVSKRAFTIGA ORTER

GRÖNBLÅ STRUKTUR I TRELLEBORGS
LIVSKRAFTIGA ORTER

I kommunens översiktsplan "Framtidens Trelleborg - Översiktsplan för orter och landsbygd 2028 (2018)" används Livskraftiga orter som ett samlande begrepp för de orter där den huvudsakliga bostadsutbyggnaden i kommunen planeras att ske. Orterna är Anderslöv, Alstad, Beddingestrand, Klagstorp, Skegrie, Smygehamn, Simremarken, Sydöstra Greve samt Västra Tommarp. Sydöstra greve har exkluderats ur naturplanens beskrivning då området inte förrän på sikt är planerat att utvecklas till ett bostadsområde med ambitionen att det ska bli en del av orten Östra Greve.

Under 2017 utfördes en sociotopkartering för orterna. Sociotopkartering är en metod för att lyfta fram sociala och kulturella värden i utemiljön. Nedan redovisas en del av de resultat och utvecklingsförslag som framkom genom sociotopkarteringen kombinerat med information från kommunens Natur- och Kulturmiljöplan (2010) samt översiktsplanen för orter och landsbygd 2028 (2018).

I anknytning till många av de livskraftiga orterna finns alléer vilka är viktiga både för landskapsbilden och som gröna korridorer. Att alléerna står kvar bör därför eftersträvas och arbete med återplantering uppmuntras. Förslagsvis kan återplantering initieras vid de mindre vägarna som leder till och från flera av byarna och som ofta används för rekreation.

Anderslöv

Området närmast Anderslöv är trädfattigt men värdefulla trädmiljöer finns runt gårdarna, vid dammar och småvatten samt i alléer. Generellt sett har Anderslöv relativt gott om grönområden och gröna stråk men för att främja god hälsa och möjliggöra rekreation behöver den gröna strukturen runt Anderslöv stärkas

och sammanhängande stråk för rekreation skapas (karta 10). Invånarna upplever att en del av grönområdena skulle kunna förbättras avseende skötsel, belysning och sittbänkar samt att frekvensen av GC-vägar bör öka för att möta en växande befolkning. Enligt ortsinvånarna finns det goda möjligheter att utveckla orten både avseende rekreation och motion.

Utvecklingspotential

För att öka möjligheten till rekreation föreslås ett grönt stråk norr om orten i närheten av ridhuset samt ett stråk söder om orten. Norr om Thysellsområdet föreslås en större park anordnas. I parken kan det till exempel tillskapas möjligheter för möten, aktivitet och rekreation. Genom att länka samman befintliga områden med det nya parkområdet skapas ökade möjligheter för rekreation och biologisk mångfald. I Anderslöv finns även ett antal småvatten som fyller en viktig funktion för biologisk mångfald och som skulle kunna tillgängliggöras för att öka möjligheten till rekreation. För att ta sig till skogarna i norr finns en del markvägar att promenera på men det saknas däremot en cykelväg genom byn. En sådan hade utökat rörligheten betydligt, framförallt för barn och unga.

I Anderslöv är ett grönområde även extra betydelsefullt för dagvattenfördröjning och det är därför viktigt att detta bevaras alternativt utvecklas ytterligare för att bibehålla och stärka sin förmåga att hantera dagvatten.

I Alstad består den grönblå strukturen främst av privata trädgårdar. Endast en mycket liten park/ grönyta går att finna i tätorten samt ett småvatten väster om orten (karta 11). Vill man ta sig till naturen utan att behöva använda bil och buss finns en del markvägar och mindre vägar men dessa är inte bilfria. Det finns några stråk i orten som möjliggör rörelse men dessa behöver utvecklas. Knappt tre km från orten ligger Minnesbergs skogsområde som erbjuder rekreation såväl som lek och motion.

För att möjliggöra promenad och motion föreslås olika stråk som gör det möjligt att ta sig ut i landskapet på mindre vägar men även att utveckla ett G/C-stråk genom byn för att öka säkerheten.

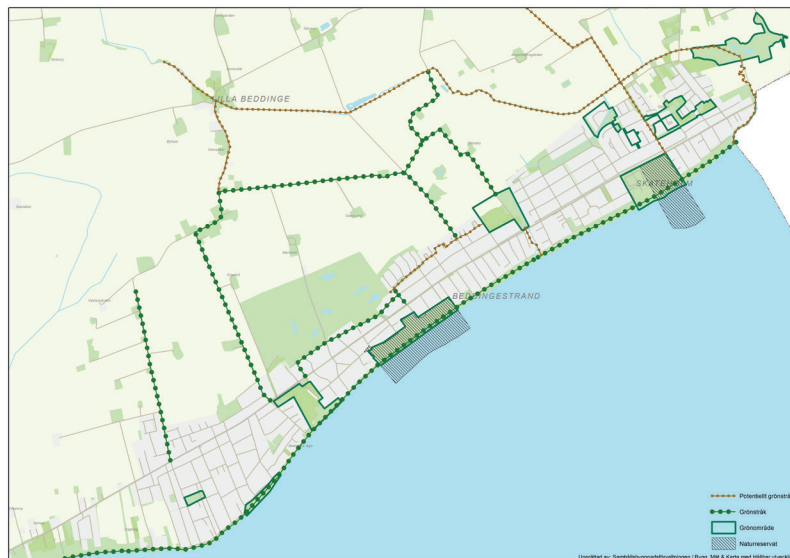

Beddingestrand karakteriseras av närheten till havet, kustvägen som löper genom orten, de gröna inslagen och den småskaliga bebyggelsen. Orten har tydliga gröna inslag och ligger nära flera områden med höga naturvärden (karta 12). Stora högkvalitativa grönområden som är allemansrättsligt tillgängliga finns i strandområdena vid Garnhuset, Pärlan, Beddinge strandhed och Fårabackarna där de två sistnämnda är naturreservat. Tullstorpsån rinner genom orten och utgör tillsammans med havet en stor del av ortens blåstruktur.

Skogsområdet Pärulan är redan i nuläget ett område som är värdefullt för djur och växter såväl som för de boende och bör därför

TRELLEBORGS LIVSKRAFTIGA ORTER

utvecklas och skyddas. Skogsområdet är ett viktigt strandskogsområde och bör eftersträvas att bevaras intakt. För att öka möjligheten till rekreation kan ett grönstråk utvecklas längst Tullstorpsån.

Karta 12, befintlig grönblå struktur samt utvecklingspotential i Beddingestrand.

Klagstorp

Klagstorp karaktäriseras av en nära kontakt med det omgivande jordbrukslandskapet. I tätorten finns en gröning med lekplats samt ett mindre grönområde men annars är det svårt att finna några egentliga park- eller grönytor i tätorten Klagstorp (karta 13). Grönan, strax söder om Klagstorp, är ett grönområde där det finns möjlighet för picknick samt att ordna en grillplats. Dock kan det vara problematiskt att ta sig dit då Äspövägen är tungt trafikerad och det saknas gång- och cykelväg.

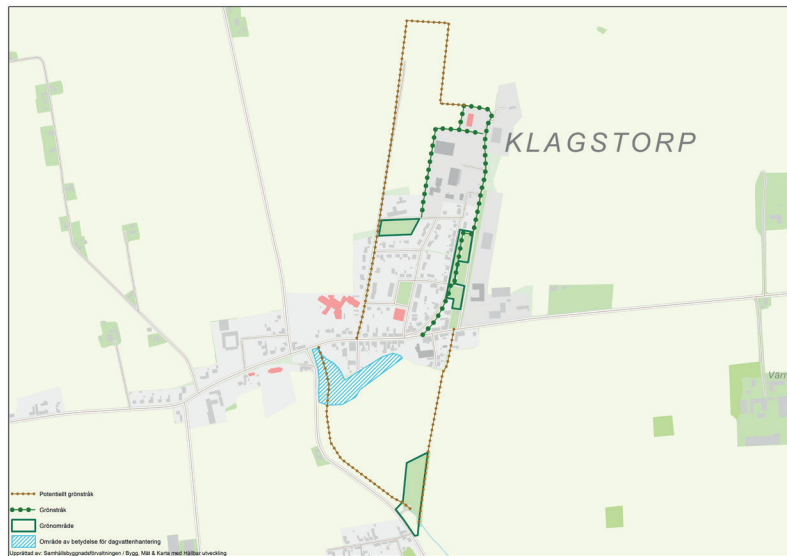
Området kring det gamla kläckeriet beskrivs i sociotopkarteringen som en viktig plats i Klagstorp som används för promenader, inofficiell skejtramp och inofficiell naturlekplats. Området närmast Klagstorp är trädfattigt men värdefulla trädmiljöer finns runt gårdarna, vid de större trädgårdarna, vid småvatten och i alléer.

Utvecklingspotential

För att främja god hälsa och möjliggöra rekreation behöver den gröna strukturen kring Klagstorp stärkas. Området Grönan skulle kunna utvecklas ytterligare genom exempelvis åtgärder kring Äspöån som rinner fram ut rören på marken i områdets södra del. Ett potentiellt grönstråk skulle kunna anläggas i utkanten av åkermarken för att bidra till en trygg förflyttning mellan tätorten och området. Ytterligare ett grönstråk skulle kunna anläggas i ortens nordvästra del.

Ett våtmarksprojekt som öppnar den kulverterade delen mellan byn och VA-tomten skulle bidra ytterligare till att förstärka både möjligheten till rekreation så väl som biologisk mångfald.

I Klagstorp är ett område även extra betydelsefullt för dagvattenfördröjning och det är därför viktigt att detta bevaras alternativt utvecklas ytterligare för att bibehålla och stärka sin förmåga att hantera dagvatten.

Karta 13, befintlig grönblå struktur samt utvecklingspotential i Klagstorp.

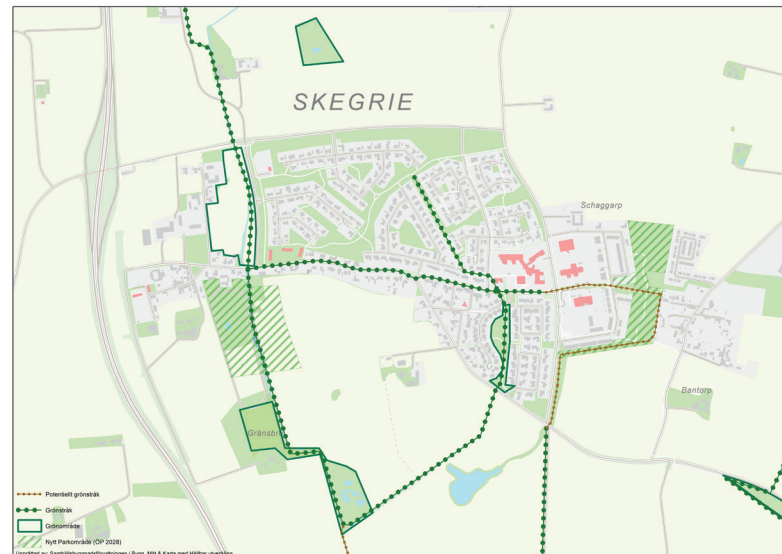
Skegrie

Den grönblå strukturen i Skegrie utgörs av trädgårdar och grönytor mellan bebyggelsegrupperna, en våtmark, Albäcksån som rinner i utkanten av orten samt några småvatten (karta 14). Grönytorna är viktiga för djur och människor och naturligtvis för de boende. En mindre bäck från den nyare delen av samhället ansluter till Albäcksån från nordost. Området vid Skegrie är trädfattigt, dock finns värdefulla trädmiljöer i de äldre villaområdena, vid kyrkorna och gårdarna. En av de finaste torde vara Gränsbros vildvuxna park som är stor tillgång för fågel och vilt.

Utvecklingspotential

I Skegrie planeras två större områden att bli parkområden med öppen dagvattenhantering. Utöver det befintliga promenadstråket föreslås ytterligare ett stråk som kopplar samman de planerade parkområdena till övriga utemiljöer i orten. Det skulle även kunna anläggas ett grönområde samt stråk utmed Albäcksån för att ytterligare främja rekreation i orten.

Genom att gräva ytterligare våtmarker, förbättra befintlig våtmark, plana av dikeskanter, plantera träd för att skapa skugga och genom att förstärka strömvattenbiotoper skulle mer estetiskt och biologiskt intressanta miljöer kunna skapas längst Albäcksån i Skegrie.

Karta 14, befintlig grönblå struktur samt utvecklingspotential i Skegrie.

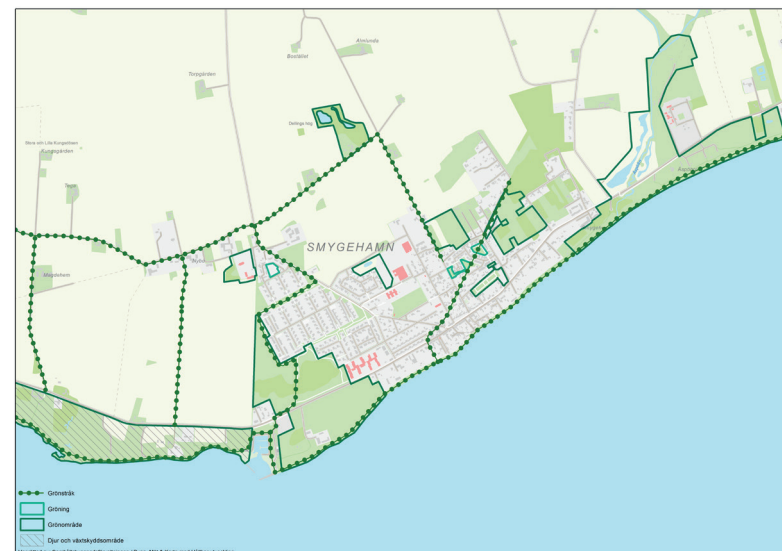
TRELLEBORGS LIVSKRAFTIGA ORTER

Smygehamn

Generellt finns det gott om utemiljöer i Smygehamn där kusten och tätortsnära rekreationsområden utgör viktiga inslag (karta 15). Kalkugnsområdet norr om Smygehamn, Smygekärr, Östra kärret samt djur- och växtskyddsområdet som hyser Sveriges sydligaste huggormspopulation är alla områden som har höga värden både för biologisk mångfald såväl som rekreation. Dock är många av Smygehamns grönytor privatägda och flera planer är beslutade som kan komma att ändra områdets karaktär om samtliga planer verkställs. Äspöån tillsammans med havet utgör en viktig del av ortens blåstruktur. För att vara denna del av Skåne har området ganska mycket träd så som 50 år gamla gran- /tallplanteringar och "sumpskogar" med ask, björk, al och salix. Av den vilda naturen som fått vara kvar i Smygehamn är förmodligen vattenytorna och områdena runt omkring dem viktigast. Här och i närheten hittar man bland annat den rödlistade vattensalamandern och fridlysta orkidéer. Det finns flera möjligheter att röra sig i området, bland annat gröna stråk som kopplar samman områden och stärker möjligheten till rekreation. Det ena stråket finns norr om orten, via Kalkugnarna och väster för att sedan gå ner till kusten. Det andra stråket går från havet upp till Östra kärret.

Utvecklingspotential

I västra delen av Smygehamn, ligger Smyge kärr som delas på mitten av en gång- och cykelbana. Genom restaurerande åtgärder skulle Smyge kärrs östra del kunna utvecklas och i större utsträckning bli ett spännande område för grön pedagogik och biologisk mångfald. Stadsparken vid busshållplatsen Ängevägen skulle kunna utvecklas och bli mer lättillgänglig från hållplatsen. Den befintliga badplatsen skulle kunna utvecklas för att bli en än mer attraktiv mötesplats för såväl besökare som invånarna.

Karta 15, befintlig grönbå struktur samt utvecklingspotential i Smygehamn.

Simremarken

Simremarken präglas av sin nära kontakt med havet men också närheten till Trelleborgs stad. Simremarken har två lite större grönområden som sträcker sig hela vägen ner till havet vilket främjar rekreation, hälsa såväl som biologisk mångfald (karta 16). Vidare finns även två långsmala grönområden som sträcker sig mellan bostadsbebyggelse och även två nordsydliga grönområden som ger möjlighet för kopplingar mellan väg 9 och kuststräckan. Utöver kuststråket har ett befintligt stråk med rekreativa värden identifierats i sociotopkarteringen, dessa sträcker sig norrut från kusten och ut i det omgivande landskapet.

Utvecklingspotential

Som komplement till befintliga stråk finns ytterligare potentiella grönstråk för att öka möjligheten till rekreation och hälsa. Ett av dessa kopplar samman kuststråket med det grönstråk som leder ut i landskapet.

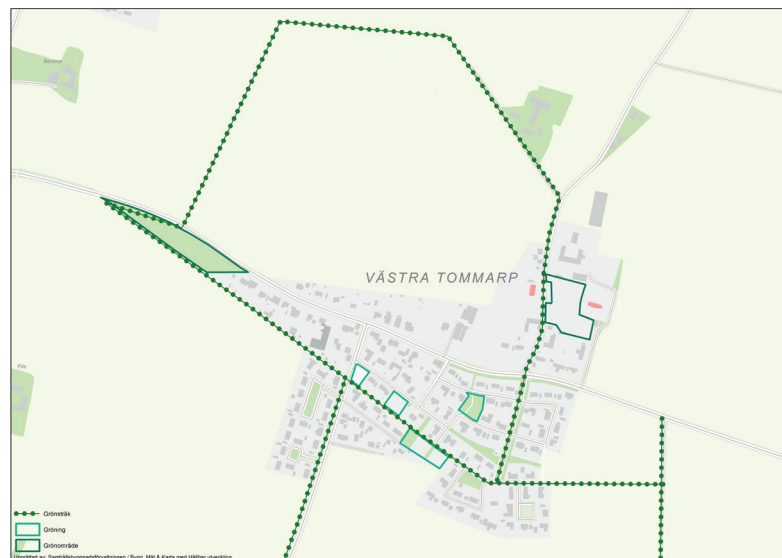
Karta 16, befintlig grönblå struktur samt utvecklingspotential i Simremarken.

Västra Tommarp

Grönstrukturen i Västra Tommarp består främst av trädgårdar och växtlighet i anslutning till kyrkan i norra delen av orten men även några mindre gröningar finns tillgängliga för allmänheten (karta 17).

Utvecklingspotential

Västra Tommarp har under de senaste fem åren vuxit med ett flertal nya bostäder och invånare. För att främja god hälsa och möjliggöra rekreation behöver den gröna strukturen i Västra Tommarp utvecklas, förslagsvis genom trädplanteringar utmed nya vägar och vid ny bebyggelse. I sociotopkarteringen (2017) har fyra gröningar med rekreativa och sociala värden identifierats i de bostadsområden som bebyggs eller nyligen har bebyggts i Västra Tommarp. Dessa områden är ganska små till ytan men tre av dem kan stärka ett befintligt gång- och cykelstråk längs banvallen mot Trelleborg och skapa kopplingar till övriga rekreationsområden i orten. Det fjärde området utgörs av en öppen yta i ett ännu obebyggt område, detta har potential att bli en social och grön mötesplats med möjligheter för aktiviteter. I västra delen av Västra Tommarp finns ett grönområde med potential att utvecklas.

Karta 17, befintlig grönblå struktur samt utvecklingspotential i Västra Tommarp.

BARN OCH UNGAS GRÖNBLÅ MILJÖER

Det är i den vardagsnära miljön som barn tillbringar en stor del av sin tid vilket ställer krav på att miljön är trygg, tillgänglig, varierad och stimulerande. Grönska och möjlighet till en trygg utvistelse har stor betydelse för barn och unga då det främjar rörelse, lek, utforskning, lärande och social samvaro. Utomhusaktiviteters hälsofrämjande effekter är en följd av hur de kombinerar lekfull rörelse med naturkontakt och genererar en aktivitet och ett socialt samspel som också påverkar barnets mentala färdigheter. Svensk forskning pekar på att barn med tillgång till utemiljö med naturinslag och där barn var ute större delen av dagen hade bättre motorik, bättre koncentrationsförmåga och lägre sjukfrånvaro än barn som enbart hade tillgång till bebyggd miljö (Boverket, 2015).

BARN OCH UNGAS HÄLSA I TRELLEBORG

Det är idag välkänt att barns livsvillkor och möjligheter till en fysiskt aktiv livsstil generellt har försämrats i samhället. Ur ett skånskt perspektiv visar Folkhälsoundersökning Barn och Unga 2016 att barnen i Trelleborg har en lite sämre hälsa än genomsnittligt i Skåne. Det gäller framförallt en ökad mental ohälsa, övervikt och fetma samt en alltför stillasittande livsstil. Andelen barn i Trelleborg som regelbundet brukar tillbringa fritiden i naturen eller på sjön har ökat på senare år, men ligger fortfarande långt under genomsnittet i Skåne. Endast vart fjärde barn i åk 6 i Trelleborg är regelbundet ute i naturen och bland de äldre barnen/ungdomarna är det ännu färre. Att det finns bostadsnära grönområden och angränsande naturområden har stor betydelse för barn som inte alltid kan ta sig så långt på kort tid.

EN JÄMSTÄLLD MILJÖ

Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till en trygg och hälsofrämjande uppväxt. Det innebär att samhället måste skapa jämlika och jämställda miljöer för barn och unga. Det är viktigt att alla barn har tillgång till gröna miljöer som passar deras specifika och generella behov. Barn med funktionsvariationer har lika stort behov av gröna miljöer som alla barn. Kommunen kan därför behöva anpassa vissa miljöer så att de görs tillgängliga för alla barn men även i större utsträckning göra information om naturområden tillgängliga så att barn och unga som behöver förbereda sig på miljön eller upplevelsen har möjlighet till detta.

Flickor och pojkar har lika rätt till staden. Idag har pojkars idrott och utemiljöer på pojkars villkor fått mycket större plats och del av offentliga satsningar än flickor. Vissa ytor, exempelvis bollplaner, tar stor plats och attraherar traditionellt främst pojkar. Platser som istället har många funktioner gör att området kan användas på olika sätt vilket möjliggör för både pojkar och flickors lek samt främjar lek tillsammans.

SKOLA OCH FÖRSKOLA

Barn och unga har idag inte samma möjlighet som tidigare generationer att på egen hand upptäcka sin närmiljö samtidigt som de spenderar mycket tid på förskolor och skolor. Utemiljön på förskola och skola och utformningen av utemiljön runt förskolor och skolor är därför viktigare än någonsin för barnens utveckling, koncentration och inlärningsförmåga. Naturen i sig har också ett stort värde som pedagogisk resurs för förskolor och grundskolor, och den kan vara en plats där natur- och miljöförståelsen kan utvecklas.

Situationen i Trelleborg

Majoriteten av Trelleborgs kommuns förskolor och skolor har tillgång till ett grönområde inom 300 meters gångavstånd (karta 18). Däremot måste kvaliteten på grönområdena undersökas vidare för att säkerställa att de motsvarar förskolor och skolors behov. Några av de grönområden som inkluderats i analysen är innergårdar i ett bostadsområde vilket kan påverka den upplevda tillgängligheten och därmed frekvensen av besök. Innergårdar och lekplatser i ett bostadsområde kan av personer utifrån ofta uppfattas som otillgängliga.

De förskolor och skolor som saknar tillgång till grönområden ligger i Fru Alstad, Smygehamn samt Trelleborgs centralort. Några av förskolorna och skolorna i centralorten kan ha ett grönområde inom 300 meter men då området ligger precis intill en stor väg utan skyddsbarriär alternativt på andra sidan en stor väg har området exkluderats på grund av bristande säkerhet (karta 19). Detta ställer extra krav på förskolornas och skolornas tillhörande gårdar och deras möjlighet att tillmötesgå barns behov av natur och grönska.

Trelleborgs kommun beslutade i slutet av 2017 att riktlinjerna kring förskolors och skolors utemiljö ska bli tydligare. I nuläget finns det inga nationella riktlinjer men kommunen har valt att ta fram egna och därmed förtydliga storlekskraven på ytor för lek och annan utevistelse (friytor). I "Friytor Riktlinjer - för Trelleborgs kommun skolor & förskolor", anges riktvärden för barns utemiljö. För förskolor i tätorten är riktvärdet för barns utemiljö 30 kvadratmeter per barn. Där det finns närhet till lämpligt grönområde kan den egna gården minskas till 25 kvadratmeter per barn. På landsbygden är riktvärdet 40 kvadratmeter per barn. För skolan är riktvärdet i tätorten 20 kvadratmeter per barn. Där det finns närhet till lämpligt grönområde kan den egna gården minskas till 15 kvadratmeter per barn. På landsbygden är riktvärdet för barns utemiljö i grund-

skolan 30 kvadratmeter per barn. I Trelleborgs tätort finns ett antal förskolor med utegårdar som inte har tillräcklig yta per barn och därmed är beroende att det finns grönområden inom 300 meters gångavstånd.

Då endast 2 % av kommunens mark är tillgänglig för allmänheten är det viktigt att framtidens utveckling och placering av nya förskolor och skolor med utemiljöer sker med hänsyn till bristen på grönområden och inte leder till att fler förskolor och skolor får brist på ett tätortsnära grönområde.

GRÖNOMRÅDETS KVALITET PÅVERKAR

AKTIVITETSNIVÅ

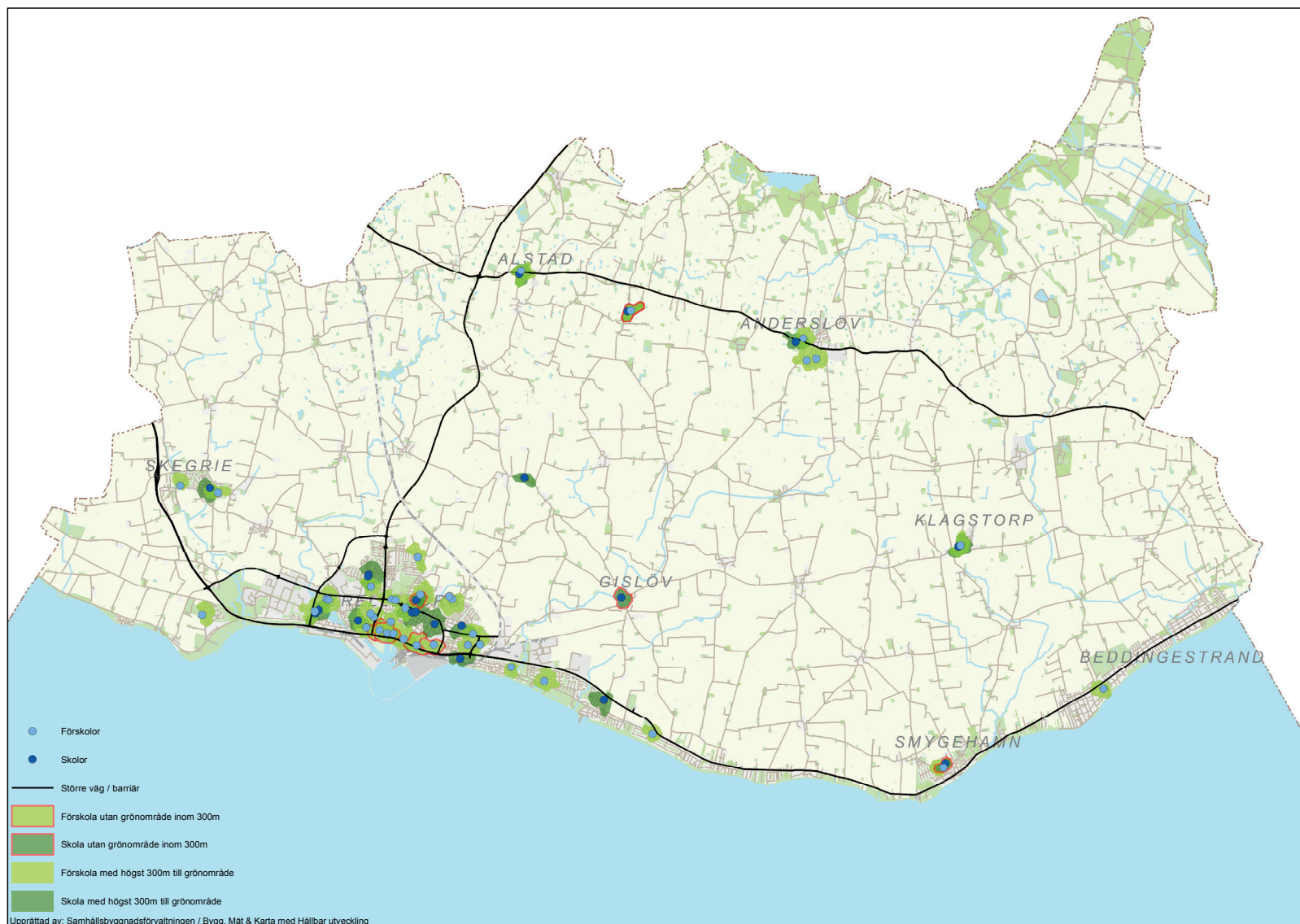
Grönområdets olika kvaliteter har effekt på barns rörelsemönster och aktivitetsnivå. I en studie jämfördes barns beteende då de vistades i en traditionell lekplats miljö med sandlådor, gungor och rutschkana respektive en mer naturliknande lekplats med buskar, stockar, blommor och träd. Resultatet visade att barnen i undersökningen rörde sig mer aktivt i den naturliknande lekplatsen (The Green City, 2015). För Trelleborgs kommun kan det vara intressant att utvärdera kvaliteterna på både skolgårdar och närliggande grönområden för att undersöka hur dessa tillmötesgår barn och ungdomars behov samt hur de hade kunnat utvecklas.

EFFEKT MÅL

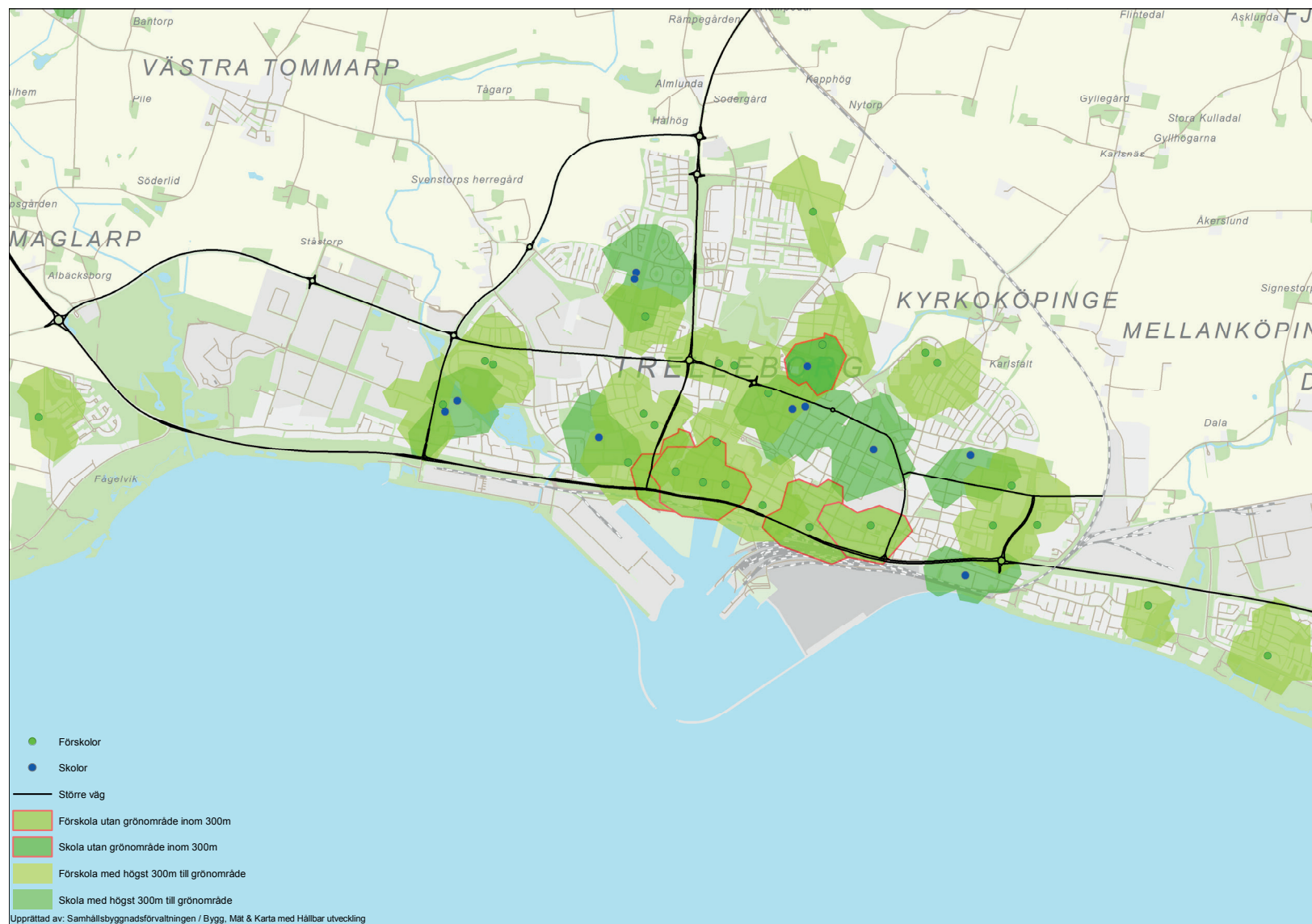
- Förskolor och skolor ska på ett säkert sätt kunna nå ett grönbått område inom 300 meters gångavstånd (1.2)

För åtgärder samt indikatorer, se Handlingsplan

BARN OCH UNGAS GRÖNBLÅ MILJÖER

Karta 18. Förskolor och skolors tillgång till grönområde inom 300 meters gångavstånd.

Karta 19. Förskolor och skolors tillgång till grönområde inom 300 meters gångavstånd i Trelleborgs centralort.

FRILUFTSLIV OCH NATURTURISM

Det är viktigt att kommuninvånare, turister och andra besökare får möjlighet att uppleva den naturmiljö som finns. Ur ett miljöhänses synpunkt är det särskilt värdefullt om det går att nå områdena via gång- och cykelvägar eller lågtrafikerade vägar. Naturmiljöerna kan erbjuda friluftsaktiviteter, fågelskådning, bad, fiske och avkoppling. De har också ett stort värde då de främjar hälsa, återhämtning eller välmående på olika sätt. En god tillgänglighet kan också leda till ökad och naturanpassad turism och ett allmänt större intresse för natur och miljö.

I större delen av kommunen är vägnätet för fotgängare och cykeltrafikanter väl utbrett, dock något sämre i nordost och längs med kusten i sydväst (karta 20). Det finns en relativt nyanlagd och välutnyttjad cykelväg längs med kusten. Den cirka 130 mil långa Skåneleden är en av Skånes absolut viktigaste vandringsleder. I Trelleborgs kommun går den från Trelleborg i söder vidare norrut via Västra Virestad och Fru Alstad. Framtagande av Skåneleden som går västerut och kopplas samman med Vellinge kommun är även under utveckling.

Tillgängligheten är generellt bra i större tätorter som Trelleborg och Smygehamn. I tätorter och byar är det också viktigt att arbeta med den gröna miljön för att bevara och stärka den biologiska mångfalden så att även behoven av grönområden för de som inte kan ta sig så långt kan tillgodoses.

Tillgängligheten har i första hand analyserats för gång- och cykeltrafikanter och den är relativt god i stora delar av kommunen där de biologiskt värdefulla miljöerna finns. Den är dock sämre i den allra sydvästligaste delen liksom den nordöstra delen, där sammanhängande gång- och cykelvägar i stort sett saknas. Tillgängligheten till våtmarkerna är i de flesta fall dålig eftersom majoriteten ligger i

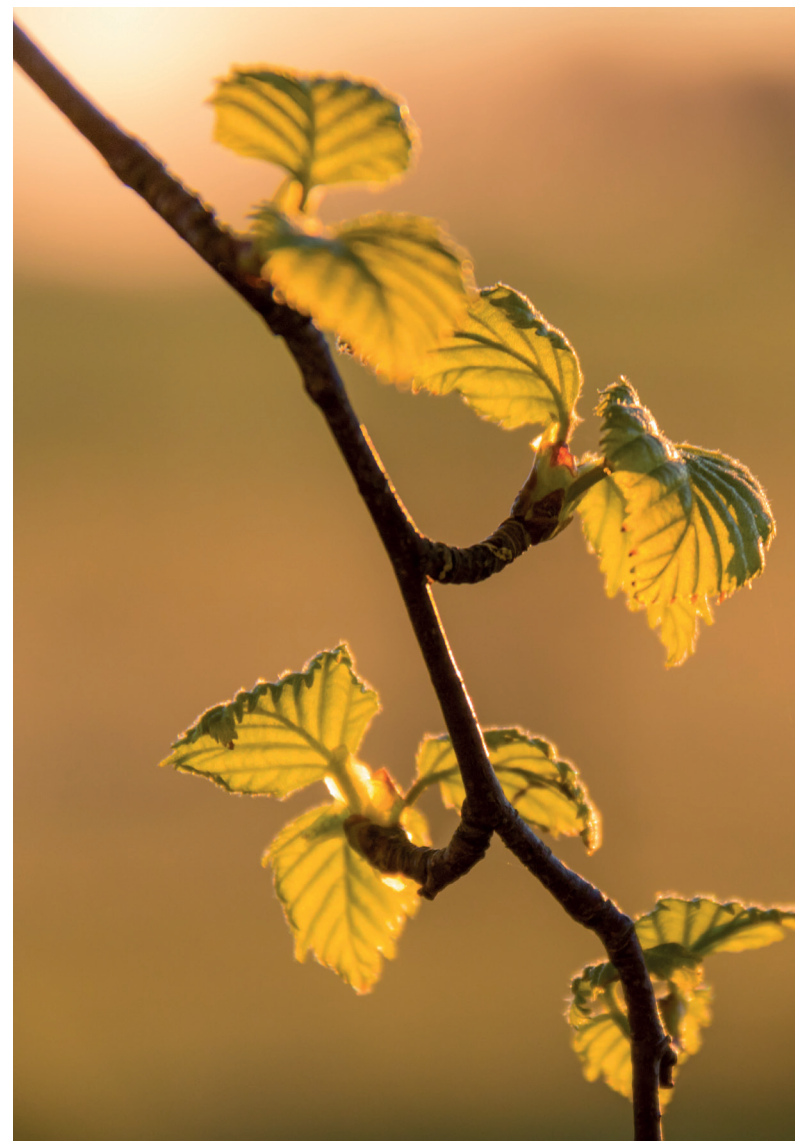

Foto Susanne Nilsson

åkermark. Undantag finns dock där anlagda våtmarker blivit intressanta utflyktsmål för exempelvis fågelskådare. Även vattendragen har en begränsad tillgänglighet och ofta är endast små avsnitt mer lättillgängliga. I Tullstorpsåprojektet har vattenvårdsarbetet haft fokus på att öka tillgänglighet och rekreation längs med vattendraget. Många av alléerna har god tillgänglighet men finns ofta utmed vägar vilket gör att närmiljön inte blir direkt inbjudande.

Kuststräckan är en av Trelleborgs mest värdefulla miljöer. Den är en stor tillgång som rymmer värdefulla naturmiljöer och erbjuder friluftslivet i kommunen stora utvecklingsmöjligheter. Därför har kuststräckan en enorm betydelse som attraktionskraft för turismen. Utmed långa avsnitt av kusten finns grönområden, sandvallar och stråk med höga biologiska och rekreativa värden. Som nämnt ovan är tillgängligheten förhållandevis god. Även om viss störning i sandmiljöer kan vara positivt för biologisk mångfald kan denna typ av miljö vara känslig för kraftigare störning, exempelvis genom högt besöksstryck i kustnära områden eller genom stort slitage från exempelvis badgäster.

Havet erbjuder båtliv, bad och ett rikt fritidsfiske, framförallt efter lax och öring. Tillgängligheten till kommunens badstränder är generellt god och behöver inventeras ytterligare och underhållas. Stränderna erbjuder en avslappnad miljö för återhämtning, rekreation och sportaktiviteter. Dalabadet är ett populärt aktivitetsområde för både turister, invånare och kommunens skolor. Även under ytan finns grönområden att besöka. Vid Skåre har till exempel kommunen lagt ut en snorkelled längs vackra undervattensmiljöer med både ålgräs och blåstång. Här finns skyltar på havsbotten som besökare kan snorkla ut till och samtidigt själva undersöka havslivet runtomkring. Längre ut från snorkelleden finns frodiga ålgräsängar på ca 2-3 meters djup att besöka.

Ett tillgängligt friluftsliv

Vistelse i naturen har tydliga hälsoeffekter men för människor med funktionsvariationer kan många natur- och fritidsområden vara svårtillgängliga. I vissa miljöer måste en avvägning göras mellan tillgänglighetsanpassning och behovet att kunna uppleva orörd, vild natur. Olika prioriteringar kan behöva göras i olika områden (Naturvårdsverket, 2013).

I Trelleborgs kommun finns flera tillgänglighetsanpassade naturområden. I anslutning till Maglarps sandtag, ett av kommunens naturreservat, finns ett tillgänglighetsanpassat stråk som går från Backsvalevägen ner till "svalkiket" där sandbranterna med back-svalor och sandbin kan beskådas. Vid Äspöans våtmark finns ett tillgänglighetsanpassat fågeltorn och i Albäcksområdet och runt Flaningen finns tillgänglighetsanpassade vägar som möjliggör rörelse i och runt områdena. På Dalabadet finns en ramp i anslutning till stora badbryggan och en badrullstol finns att låna för bad. Även Anderslövs friluftsbad är tillgänglighetsanpassat med ramp ner i 25-metersbassängen, badrullstol och plattor runt bassängerna.

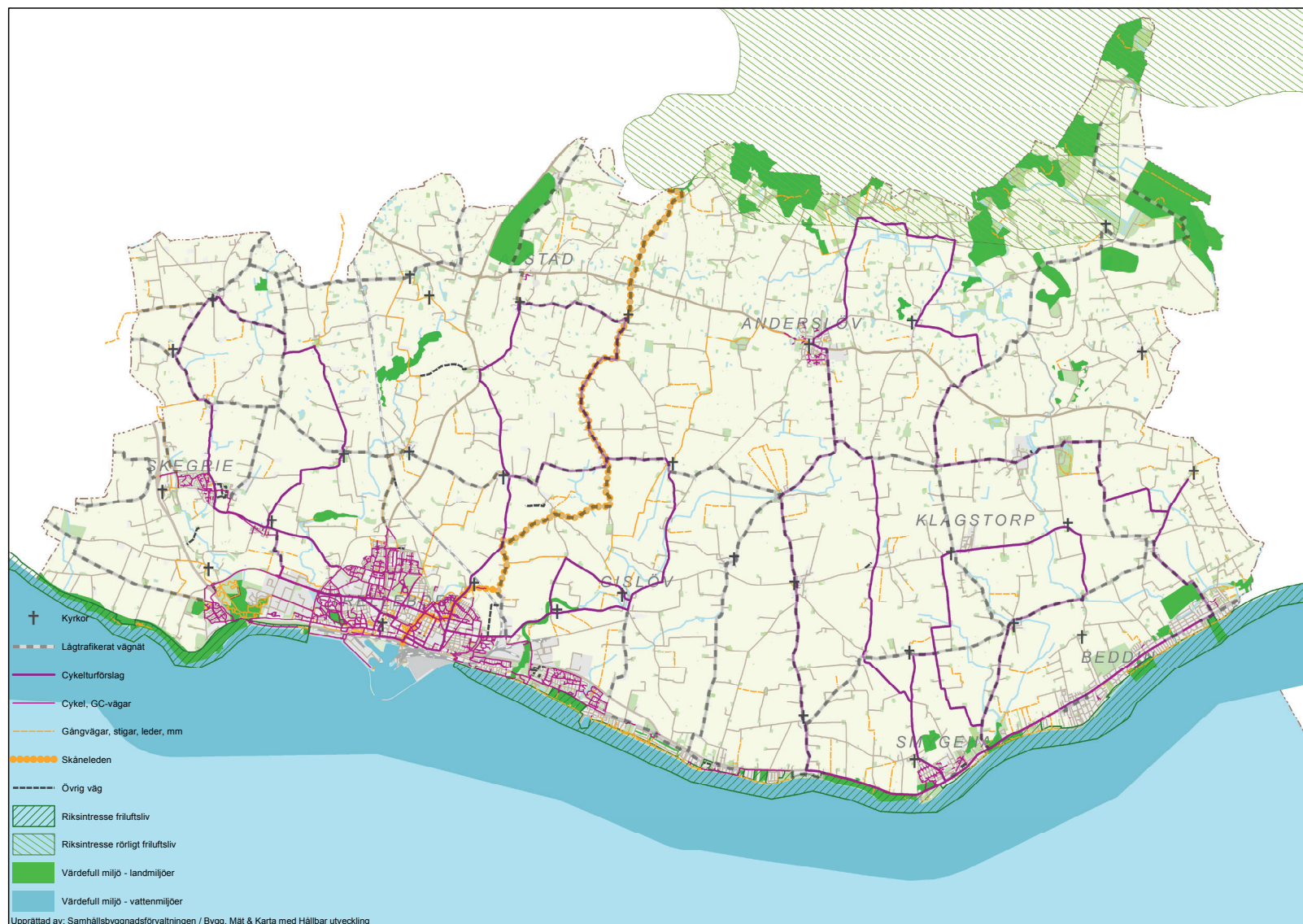
EFFEKT MÅL

- Den allemansrättsliga marken ska öka (1.3)

För åtgärder samt indikatorer, se Handlingsplan

FRILUFTSLIV OCH NATURTURISM

Karta 20. Sammanställda gröna och blå värden samt förbindelser i Trelleborgs kommun.

Foto Susanne Nilsson

GRÖNBLÅ KULTURMILJÖER

Trelleborgs kommun hyser många platser där natur och kulturvärden möts. Platserna fyller många funktioner för både upplevelse, rekreation, pedagogik, lek och biologisk mångfald. I naturplanen lyfts några av dessa platser, för mer läsning se Trelleborgs kommuns Natur- och kulturmiljöplan, 2010.

KYRKOR OCH KYRKOGÅRDAR

På Söderslätt ligger kyrkorna tätt och bidrar till ett kulturlandskap av stor skönhet och rikedom. Kyrkorna, de flesta från 1100-talet, ligger med någon eller några kilometers mellanrum och är vårt allra äldsta byggnadsarv med vacker arkitektur och hantverks-skicklighet. Kyrkorna och kyrkogårdarna bidrar till många olika ekosystemtjänster så som sociala interaktioner, turism, rekreation och andliga upplevelser samtidigt som de kan utgöra viktiga livsmiljöer för djur och växter i ett annars ensidigt jordbrukslandskap. Kyrkogårdarnas träd och grönytor är dessutom av betydelse för dagvattenhantering, upptag och inlagring av kol, lokalklimat och luftkvalitet.

Många av de livsmiljöer som finns på kyrkogårdar är unika för just den miljön vilket betonar vikten att värna om dessa och anpassa förvaltning och skötsel så att dessa miljöer bevaras. Den hotade och kommunala ansvarsarter luddvårlök återfinns på arton kyrkogårdar i kommunen vilket gör dessa platser särskilt viktiga avseende skötsel för att säkerställa artens fortlevnad, både lokalt såväl som nationellt.

På Tullstorps kyrkogård står den så kallade Tullstorpsstenen, en unik och oerhört ståtlig runsten, rest under Harald Blåtands dagar och med tydlig koppling till vikingarnas förbindelse med Bysans.

GRAVHÖGAR

Bronsålderns gravhögar är de tydligaste minnesmärkena från vår forntid och på Söderslätt finns de i stor mängd. De ligger som mångtusenåriga monument och de visar många gånger upp en intressant flora då de aldrig hävdats. Idag är de ofta solitärer i landskapet men det stora Steglarpsgravfältet norr om Fuglie är ett av Nordens största bevarade högkomplex från bronsåldern. Impo-nerande är också de fem Gyllhögarna, varav fyra står i en rad söder om Fjärdingslövs by.

SPÄNNANDE PLATSER I KOMMUNEN

Skateholmsboplatsen

Skateholmsboplatsen är traktens äldsta kända boplat. Under 80-talet fann arkeologer 7000-åriga boplatser och gravar från en tid vi brukar kalla jägarstenålder, eller äldre stenålder. Platsen har

Foto Susanne Nilsson

varit bebodd under mer än 1000 år och fiske och jakt på tumlare och säl har varit en viktig näring. Cirka 90 gravar i anslutning till tre bosättningsområden har påträffats och undersökts. En del av de mycket intressanta fynden, varav flera gravar kan ses på Trelleborgs museum. En tillgänglighetsanpassad utsiktsplattform ger också möjlighet till utsikt över boplatsoområdet och våtmarken vid Tullstorpsån. Platsen som idag ligger ca 500 meter in från kusten, bestod under boplatstiden av en stor lagun med flera öar och sandrevlar ut mot havet.

Trelleborgen

I slutet av 1980-talet gjordes arkeologiska utgrävningar där man återfann spåren av en borganläggning i form av en cirkelformad, bred jordvall som varit förstärkt med en massiv träpalissad på utsidan. Anläggningen har varit i bruk fram till ca år 900. Anläggningsperioden är dock osäker men den är knappast äldre än första halvan av 900-talet. En utbyggnad och förstärkning har skett kring år 980 då Harald Blåtand regerade Danmark.

Borgen överensstämmer med en anläggning som återfunnits i Borgeby och båda har stora likheter med de danska så kallade Trelleborgarna. De verkar dock vara något enklare i sin uppbyggnad och troligen är de också lite äldre än de danska borgarna, vars tillkomst ligger kring år 980. Skåne var då nyligen inlemmat i det danska riket och det var kanske bråttom med konsolidering, övervakning och kanske även att ta tullavgifter. Efter att de arkeologiska utgrävningarna var klara valde kommunen att bevara området och har låtit uppföra ett försök till rekonstruktion av en fjärdedel av borgen. Därtill finns både vikingagård och en utställningsbyggnad inom området.

Albäcksgravfältet

Vid Albäcksåns mynning, utmed Järvallen på södra sidan om vägen, ligger Skånes enda bevarade höggravfält från järnåldern. Ett

80-tal låga gräsbeklädda högar är vad som återstår av ett ursprungligen mycket större gravfält, kanske har det ursprungligen sträckt sig ända bort mot Skåre. Under högarna ligger också äldre flatmarksgravar. Även på andra sidan vägen finns gravar och området innehåller såväl brandgravar som skelettgravar från i princip hela järnåldern, 500 f.Kr – ca 1050 e Kr. Av undersökta och alltså idag bortgravda högar vet vi att åtminstone en av högarna innehållit en mindre båtgrav.

Skåre Skansar

Öster om Skåre fiskeläge ligger en försvarsanläggning, en s.k. skans, ännu tydligt urskiljbar i terrängen. Vallar, bastioner och vallgravar avtecknar sig tydligt liksom redutterna, som var uppställningsplatser för artilleri och infanteri. Anläggningen, som är byggd i jord och sten, började uppföras redan under den danska tiden och förstärktes sedan under svensk tid. Den 700 meter långa sträckan var en möjlig landstigningsplats och ansågs därför behöva ett värn. Området har en vacker natur med ängsmark som betas av får. Strax öster om Skåre Skansar finns en av kommunens offentliga badplatser.

EFFEKT MÅL

- Gröna kulturmiljöer i Trelleborgs skall kunna upplevas och hotade kulturmiljöer skall skyddas och bevaras (1.8)

För åtgärder samt indikatorer, se Handlingsplan.

ETT FÖRÄNDRAT KLIMAT

Det sker en global temperaturökning på grund av människans utsläpp av växthusgaser. Ett förändrat klimat kommer i Sverige troligtvis innebära att frekvensen av intensiv nederbörd/ skyfall blir högre, att havets vattenyta stiger samt att årsmedeltemperaturen kommer att öka vilket kommer leda till nya förändringar som får nya konsekvenser. Den fysiska planeringen är ett viktigt verktyg för att minska klimatförändringarna men också för att anpassa samhället till ett förändrat klimat.

MÅNGFUNKTIONALITETENS BETYDELSE

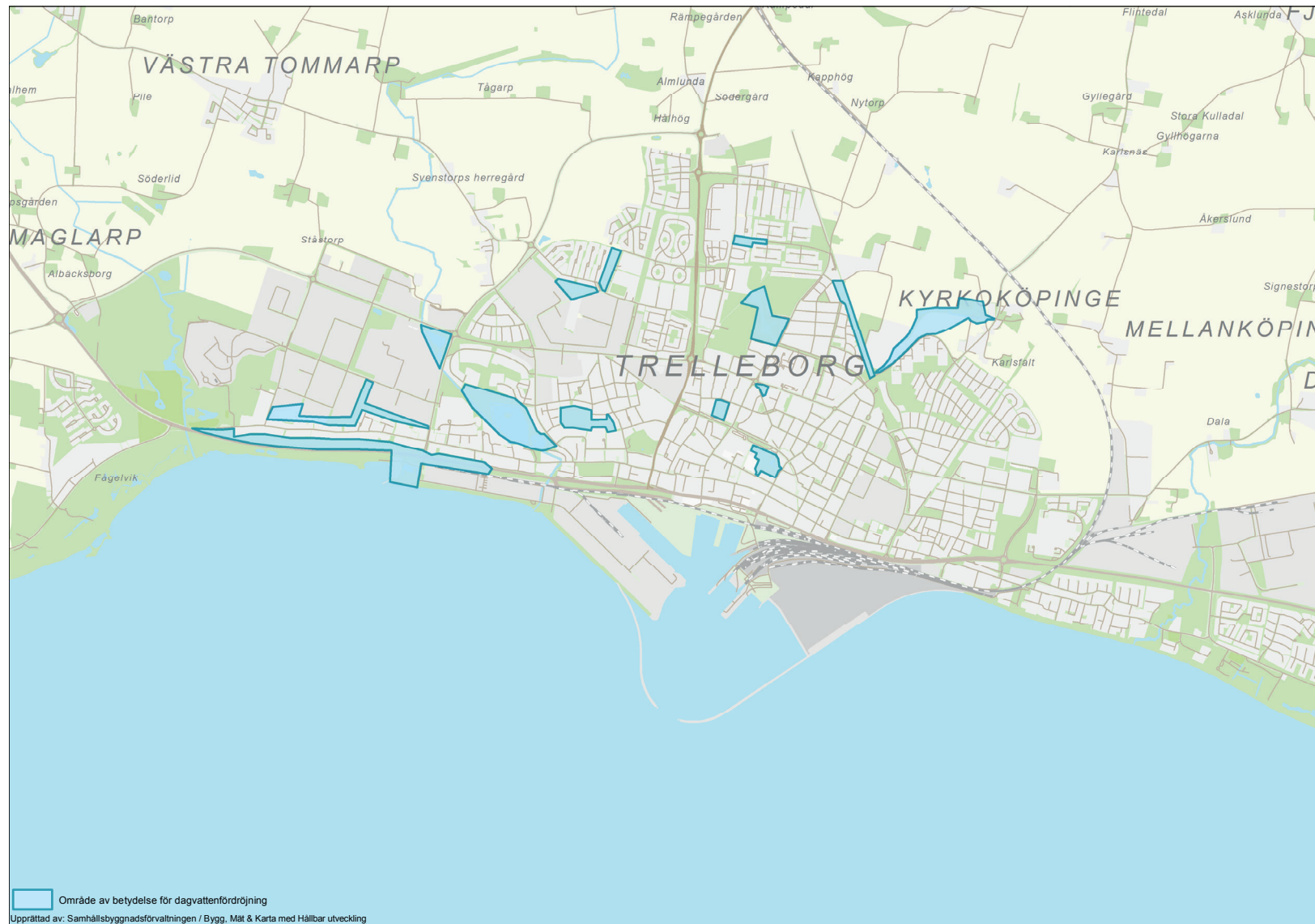
Grönområdenas och vegetationens förmåga att fylla flera olika funktioner så som vattenfördröjning, temperaturutjämnare och luftförbättrare, så kallad mångfunktionalitet, är förutsättningen för att skapa ett motståndskraftigt samhälle. När befintliga bostadsmiljöer förändras eller nya områden planeras är det viktigt att ha kännedom om de bostadsnära grönområdenas befintliga värden samt potential för mångfunktionalitet. Planeringen handlar dock inte bara om att möta framtidens behov utan är av stor vikt även för att hantera dagens variation i temperatur och nederbörd (Länsstyrelserna, 2018).

ANPASSNING TILL SKYFALL

Många av de gröna och blå områden som finns i tätorterna är inte bara viktiga för Trelleborgarnas välmående och den biologiska mångfalden utan behövs dessutom eller kommer att behövas för att fördröja och hantera dagvatten (karta 21). För många kommuner är en hög andel hårdgjorda ytor mer regler än undantag vilken ofta ökar ytterligare vid förtätningen i stadsmiljöer (Länsstyrelserna,

2018). Konsekvenserna vid översvämning till följd av skyfall är redan idag något som orsakar problem och det är därför viktigt att i den fysiska planeringen eftersträva att bevara ytor som fyller en viktig funktion för dagvattenfördröjningen. Skyfall är något som kan förväntas inträffa oftare i framtiden med anledning av ett förändrat klimat vilket kommer öka kraven på samhällets förmåga att hantera dessa vattenmängder. För Trelleborgs kommun innebär ett förändrat klimat dessutom även en stigande havsnivå vilket kommer öka behovet av områden för dagvattenhantering då havsnivåhöjningen bidrar till en sämre avledning av dagvatten till Östersjön.

Genom en skyfallskartering kan man se vilka ytor som är lågpunkter eller på annat sätt betydelsefulla för dagvattenhantering. Ett antal ytor i Trelleborgs tätort har utsetts som särskilt betydelsefulla att bevara då de är viktiga eller i framtiden kommer att bli viktiga för att fördröja dagvatten. Ytorna är även viktiga som översvämningssytor eller för att anlägga öppna fördröjningsmagasin. Inom den bebyggda zonen längs hela kusten är samtliga gröna områden viktiga att behålla ur dagvattensynpunkt.

Karta 21. Områden i Trelleborgs centralort som är eller kommer att bli särskilt viktiga för dagvattenhantering.

ETT FÖRÄNDRAT KLIMAT

ANPASSNING TILL FRAMTIDA HAVSNIVÅHÖJNING

En direkt effekt av den globala temperaturökningen är att det sker en havsnivåhöjning. Orsakerna till att havet kommer att stiga beror på att smältvatten från glaciärer rinner ut i havet, att havsvattnets volym ökar genom att det blir varmare samt avsmältning av Antarktis och Grönlands istäcken.

När inlandsisarna smälter kommer det bidra till att temperaturökningen accelereras, den vita snön och isen reflekterar värme men den mörka jorden eller berget absorberar värme. Det innebär att man inte tror det kommer bli en linjär ökning av havsnivåerna över tid. I de olika scenarion man har modellerat kommer medelhavsnivån öka med mellan 0,3 – 2,5 meter till år 2100 och 0,39 – 9,7 meter till år 2200. Det scenario som forskarna bedömer vara mest troligt innebär en medelhavsnivåhöjning på 1 meter år 2100 och 2,8 meter år 2200. Till detta tillkommer tillfälliga ”högvatten” som inträffar lite då och då även idag, samt höga vågor vid stormar. Därför ska man planera för en höjning på minst 3 meter och inte tillåta att något nytt byggs där utan att speciella åtgärder vidtas.

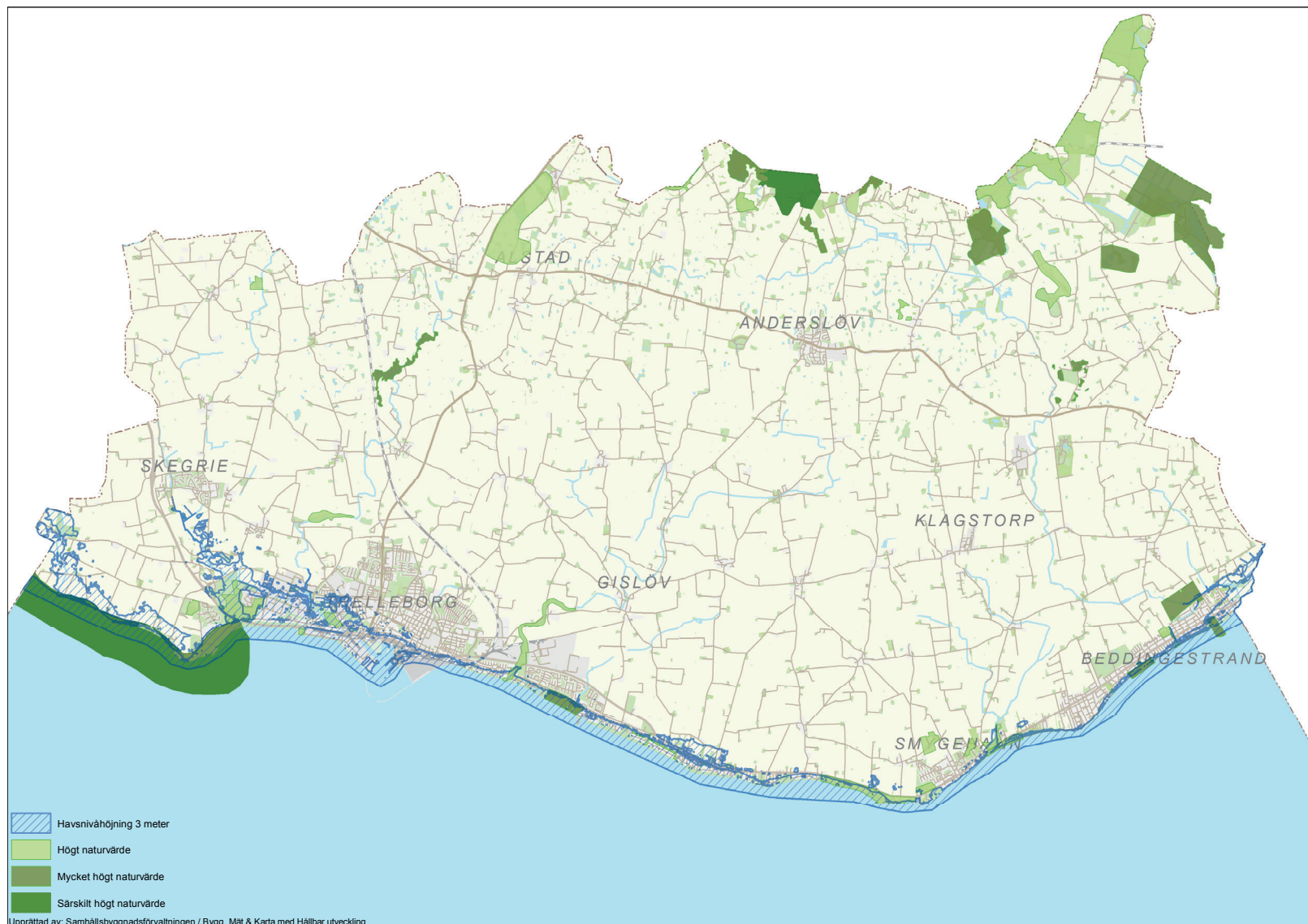
Översvämning

Vid en stigande havsnivå kommer flera grönområden att översvämmas i Trelleborgs kommun (karta 22). Tre av kommunens fyra landbaserade naturreservat (Dalköpinge ängar, Beddinge strandhed och Fårabäckarna) samt kommunens djurskyddsområde skulle översvämmas. En havsnivåhöjning kommer även att påverka flera av de grönområden som i kommunens Natur- och Kulturmiljöplan (2010) är utpekade som värdefulla. Den infrastruktur som byggs längst med kusten bidrar till att det inte finns plats för

översvämningsbara ytor. Kustnära infrastruktur bidrar även till att inskränka det utrymme som strandzonens växter och djur kan behöva för sin överlevnad. ”Coastal squeeze” innebär att viktiga livsmiljöer försvinner på grund av att strandzonen blir för liten. Dessutom kan arter inte alltid hitta liknande livsmiljöer någon annanstans och många arter kan inte heller förflytta sig från sina nuvarande miljöer tillräckligt snabbt. Översvämning av grönområden är ett hot mot den biologiska mångfalden med förlust av känsliga ekosystem och utrotningshotade djur och växter.

Foto Niclas Ingvarsson

Karta 22. Kartan visar en potentiell havsnivåhöjning på 3 meter, nivåhöjningen har utgått från höjdkurvor på 3 meter. För mer rättvisande resultat bör havsnivåhöjningen modelleras.

ETT FÖRÄNDRAT KLIMAT

Stranderosion

Förutom översvämning av markområden kommer stranden och kvalitén på grundvattnet nära kusten att påverkas. Stranderosionen är det mest påtagliga problemet då det till viss del sker redan nu. Ett flertal fastigheter i bland annat Smygehamn, Beddinge, Böste och Simremarken är hotade. Även vissa vatten- och avloppsledningar har kommit i dagen och kommunen har börjat flytta dem inåt land.

Det är flera faktorer som påverkar hur stor erosionen är på specifika kuststräckor. I första hand rör det sig om vilken typ av kust det är; till exempel klippor, stenstrand, sandstrand eller hed. Andra viktiga faktorer är strandens lutning och de dominerande vindarna och strömmarna i området. Strandlinjen flyttar sig fram och tillbaka över tid när naturen hittar en balans av mängden borttransporterat, eller eroderat, strandmaterial och och det material som avsätts på platsen. Men mänskliga aktiviteter längst med kusten såsom bebyggelse, hamnar och vågbrytare kan i vissa fall hindra de naturliga processerna och strandnära hus, vägar och annan infrastruktur riskerar att raseras.

Motverka risken för översvämning och ras

För att motverka risken för översvämningar och ras bygger man olika typer av skydd som vallar och murar eller utför strandfodring. Vallarna utgör ofta ett mer naturligt inslag än vad en mur gör men å andra sidan tar en vall förhållandevis mycket mark i anspråk. Det finns två typer av strandfodring, mjuk eller hård. Den mjuka strandfodringen innebär att man flyttar tillbaka bortspolad sand till stranden. Det här behöver göras med jämna mellanrum eftersom erosionen är ständigt förekommande. Hårda skydd innebär att man till exempel lägger ut stora stenblock för att på så sätt stärka upp strandlinjen.

EFFEKTMÅL

- Antalet översvämningsbara ytor i offentlig miljö ska öka (2.2)
- Grönområdenas mångfunktionalitet ska öka (2.4)

För åtgärder samt indikatorer, se Handlingsplan

Foto Niclas Ingvarsson

ATT BIBEHÅLLA OCH FRÄMJA EKOSYSTEMTJÄNSTERNA VID EXPLOATERING

Vid planering och byggande kan ekosystemtjänsterna påverkas negativt. För Trelleborgs kommun som endast har 2% allmän-rättslig mark är det extra viktigt att arbeta för att värdefull mark såväl som dess ekosystemtjänster bevaras. Med stöd av miljöbalken kan krav på ekologisk kompensation ställas när det gäller intrång i skyddad natur eller påverkan på arter upptagna i Artskydds-förordningen. I Plan- och bygglagen (2010:900) finns däremot inga möjligheter att ställa krav på kompensation vilket istället skapar utrymme för ett kommunalt ställningstagande kring frivillig kompensation vid exploatering.

BALANSERINGSPRINCIPEN / FRIVILLIG EKOLOGISK KOMPENSATION

Balanseringsprincipen eller frivillig kompensation handlar om att kompensera för de värden som försvinner eller skadas när en exploatering genomförs. Balanseringsprincipen utgår ifrån skadelindringshierarkins fyra steg:

- Undvika att skada uppstår genom skyddsåtgärder
- Minimera skadan genom skyddsåtgärder
- Kompensera skadan genom efterbehandling eller andra åtgärder på plats
- Ersätta skadan genom kompensation

Kompensationsåtgärder innebär att funktioner och värden som går förlorade vid en exploatering kompenseras (Boverket, 2018). Åtgärderna utförs vanligtvis inom det påverkade områden eller i nära anslutning till det påverkade området men kan även ske på en annan plats i kommunen.

Vissa miljöer och ekosystem tar dock mycket lång tid att bygga upp och deras värden är nästan omöjliga att kompensera för inom rimligt tidsperspektiv varför dessa områden bör lämnas fria från exploatering. Exempel på sådana miljöer är:

- äldre skogsmark med gamla träd,
- naturmiljöer för arter som behöver stora och sammanhängande grönytor,
- naturliga stränder och äldre sumpskogar/våtmarker och ovanliga naturtyper eller förekomst av hotade arter (Boverket, 2018)

KVALITET ELLER KVANTITET

Ett motiv som ofta används som en kompensationsåtgärd för en förminskad grönyta är att istället förbättra kvaliteten på kvarvarande areal. Förutom vad begreppet kvalitet avser (högre biodiversitet, mer konst, fler djur) finns det utmaningar med detta synsätt, både ekologiskt och socialt. Ur ett ekologiskt perspektiv kan en mindre yta leda till att färre arter ryms. Dels genom att färre individer av varje art får plats på en mindre yta men också genom att interaktionerna mellan arterna kan förändras vilket kan påverka antalet arter som överlever på en mindre yta. För individer i rörelse är det även svårare att hitta ett mindre område vilket kan leda till att färre arter tar sig till det mindre området. Om exploateringsåtgärden dessutom leder till att det minskade området blir isolerat från andra områden kan artförekomsten påverkas ytterligare.

Ur det sociala perspektivet bör det även beaktas vad människorna som nyttjar grönområdet har för behov. Nyttjar de parken för att motionera så kan det finnas förväntningar på parkens storlek.

Om människorna istället utnyttjar parken för rekreation kan det istället finnas krav på bullernivån i parken eller andra kvaliteter såsom artrikedom eller möjlighet till avskildhet.

Kompensationspool

Ur ett ekologiskt perspektiv kan det vara bättre att utse ett större område som en "kompensationspool" istället för att skapa flera små fragmenterade områden. Detta större område kan sedan användas för mindre kompensationsprojekt som inte är möjliga att utföra inom det ursprungliga påverkansområdet. Det ska dock betonas att ett större område inte automatiskt leder till bättre förutsättningar utan varje situation bör bedömas utifrån sina specifika förutsättningar.

EFFEKTMÅL

- Naturvärden och ekosystemtjänster ska bibehållas vid exploatering (5.8)

För åtgärder samt indikatorer, se Handlingsplan

Foto Niclas Ingvarsson

HANDLINGSPLAN / MÅLBILD 1

Kommuninvånarna ska ha god tillgång till gröna och blå områden som möjliggör rekreation, delaktighet, god hälsa och livskvalitet.

	Beskrivning	Indikator	Arbetstid (h)	Kostnad (kr)	Drift (kr/år)	Genomförandeperiod	Ansvar
Effektmål 1.1	Kommunmedborgarna ska på ett säkert sätt kunna nå ett grönblixt område inom 300 m från hemmet och ha tillgång till naturområden						
Åtgärd	Kartlägg kommuninvånarnas tillgång till grönområden	Andel av kommunen som kartlagts	40	-	-	2020	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Förbättra gång- och cykelvägar till grönblixt resmål	Antal grönblixt resmål säkert tillgängliga till fots och/eller cykel	*	*	*	2021-2023	Teknisk servicenämnd
Åtgärder	Kartlägg och bygg bort barriärer	Färdig kartläggning Antal överbrygda barriärer	*	*	*	2020-2023	Teknisk servicenämnd
Åtgärder	Kartlägg natur- och grönområden som nås med kollektivtrafik	Färdig kartläggning	20	-	-	2020	Kommunstyrelsen
Effektmål 1.2	Förskolor och skolor ska på ett säkert sätt kunna nå ett grönblixt område inom 300 meters gångavstånd						
Åtgärd	Inventera de grönområden som ligger inom 300 meters gångavstånd avseende rekreativvärden och grönpedagogik	Antal grönområden som inventerats	-	85000	-	2021	Kommunstyrelsen
Effektmål 1.3	Den allemansrättsliga marken ska öka						
Åtgärd	Förslag till strategiska markinköps av lämpliga grönblixt strukturer tas fram.	Framtagna förslag	40	-	-	2020	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Lämplig åker- och industrimark som kan omvandlas till park/naturmark identifieras och genomförs.	Areal som omvandlats till park/naturmark	200 per år	-	-	2020-2030	Kommunstyrelsen, Teknisk servicenämnd och Samhällsbyggnadsnämnden
Effektmål 1.4	Tysta och relativt tysta platser ska värnas						
Åtgärd	Kartlägg tysta grönområden i kommunen	Antal tysta områden som redovisas i GIS-lager	16	110000	-	2021	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Ta fram förslag på hur tysta områden kan hanteras i planprocessen	Framtaget förslag	80	-	-	2021	Kommunstyrelsen och Samhällsbyggnadsnämnden
Effektmål 1.5	Tryggheten och tillgängligheten i grönområden ska öka						
Åtgärd	Kartlägg och utöka antal sittplatser i och runt kommunens grönområden	Färdig kartläggning	300**	100000 per år	-	2020-2030	Kommunstyrelsen och Teknisk servicenämnd
Åtgärd	Kartlägg behov av ökad belysning och skötsel i utvalda grönområden	Antal grönområden som inventerats	*	*	-	2021	Teknisk servicenämnd
Åtgärd	Utvalda naturområden ska ha ökad tillgänglighet	Antal naturområden med ökad tillgänglighet	-	100 000 kr per område	15000 per område/ år	2021-2030	Kommunstyrelsen

HANDLINGSPLAN / MÅLBILD 1

	Beskrivning	Indikator	Arbetstid (h)	Kostnad (kr)	Drift (kr/år)	Genomförande-period	Ansvar
Effektmål 1.6	Kvaliteten i kommunens natur- och grönområden ska utvecklas						
Åtgärd	Kartlägg natur- och grönområdets ekosystemtjänster	Färdigt GIS-skikt	40	120000 kr	-	2023	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Öka de biologiska värdena i tätorternas grönområden	Framtagen handlingsplan för parker och naturområdets utveckling	*	*	*	2023	Teknisk servicenämnd
Åtgärd	Identifiera och klassificera tätortens grönområden	Färdig utredning	*	*	*	2022	Teknisk servicenämnd
Effektmål 1.7	Kommunen ska bidra till att kunskapen om naturområden och gröna kulturmiljöer och dess värden sprids						
Åtgärd	De skyddade områdenas informationsskyltar ska inventeras och kompletteras.	Antal områden som inventerats och kompletterats	16	-	-	2020	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Informationen på kommunens hemsida ska ses över och uppdateras.	Antal områden på hemsidan där informationen uppdaterats	40	30000	-	2020	Kommunstyrelsen och Teknisk servicenämnd
Åtgärd	Information om kommunens skyddade områden ska finnas tillgänglig på olika språk.	Antal språk som informationen översatts till	-	-	-	2021	Kommunstyrelsen och Teknisk servicenämnd
Åtgärd	Tryckt information ska tillgängliggöras digitalt	Antal tryckt material som gjorts digital	40	-	-	2020	Kommunstyrelsen och Teknisk servicenämnd
Åtgärd	Ta fram utflyktsguider till några naturområden	Antal framtagna guider	200	-	-	2021	Kommunstyrelsen och Visit Trelleborg AB
Åtgärd	En dialog ska föras med förskolor och skolor avseende grönbå frågor	Antal kontaktade förskolor/skolor	20 per år	-	-	2020-2030	Kommunstyrelsen och Bildningsnämnden
Effektmål 1.8	Gröna kulturmiljöer i Trelleborgs skall kunna upplevas och och hotade kulturmiljöer skall skyddas och bevaras						
Åtgärd	Kartläggning av kommunens kulturmiljöer och dess status	Antal långsiktigt skyddade kulturmiljöer.	100 per år	-	-	2023-2026	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Barns kunskap om kulturmiljöerna ska särskilt lyftas i skyltning och information	Antal kulturmiljöer med information särskilt riktad till barn	*	-	*	2022	Teknisk servicenämnd

*Uppgift tas fram i samband med årlig budgetberedning

**Möjligt praktikantuppdrag

HANDLINGSPLAN / MÅLBILD 2

Trelleborgs kommun ska utveckla den grönblå strukturen för att skapa ett säkert, motståndskraftigt och attraktivt samhälle.

	Beskrivning	Indikator	Arbets- tid (h)	Kostnad (kr)	Drift (kr/år)	Genomförandeperiod	Ansvar
Effektmål 2.1	Trädens närvaro och dess mångfald ska öka						
Åtgärd	Ta fram riktlinjer för hantering av träd i offentliga miljöer.	Framtagen plan	200	-	-	2020-2022	Kommunstyrelsen och Teknisk servicenämnd
Åtgärd	Ta fram riktlinjer för hantering av allér i tätorterna och utmed landsvägarna	Framtagen plan	100	-	-	2020-2022	Kommunstyrelsen och Teknisk servicenämnd
Åtgärd	Undersöka förekomst av skyddsvärda träd på kommunal mark (GIS-analys) samt utifrån resultatet göra en prioriteringslista med träd som har åtgärdsbehov.	Antal träd som identifierats	40	60000	-	2021-2024	Kommunstyrelsen och Teknisk servicenämnd
Åtgärd	Skydda minst 20 st. särskilt skyddsvärda, hotade eller symboliskt viktiga träd.	Antal träd som skyddats	100	-	-	2020-2030	Kommunstyrelsen och Teknisk servicenämnd
Effektmål 2.2	Antalet översvämningsbara ytor i offentlig miljö ska öka						
Åtgärd	Identifiera betydelsefulla områden och dess volym	Antal områden som identifierats	*	*	*	2020-2023	Teknisk servicenämnd
Åtgärd	Ta fram en strukturplan för placering av dagvattendammar	Framtagen plan	*	*	*	2020-2023	Teknisk servicenämnd
Åtgärd	Multifunktionsdammar som inkluderar vattenfördrojning och rening ska anläggas	Antal multifunktionsdammar Fördrojning per kvadratmeter	*	*	*	2024-2029	Teknisk servicenämnd
Effektmål 2.3	Antalet artrika småvatten och våtmarker i jordbrukslandskapet ska öka						
Åtgärd	Kartlägg och beskriv befintliga småvatten och våtmarker utifrån vattenfördrojande kapacitet	Antal småvatten och våtmarker som redovisas i GIS-lager	200	-	-	2025-2027	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Initiera dialog med berörda markägare kring vattenområdenas värden och hur dessa kan utvecklas	Antal kontaktade markägare	100	-	-	2021-2025	Kommunstyrelsen
Effektmål 2.4	Grönområdenas mångfunktionalitet ska öka						
Åtgärd	Kartlägg grönområdenas ekosystemtjänster	Antal kartlagda områden	-	100000	-	2023-2024	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Ta fram arbetsmetod för att främja ekosystemtjänster vid förändrad markanvändning	Framtagen metod	80	-	-	2020-2021	Kommunstyrelsen

*Uppgift tas fram i samband med årlig budgetberedning

**Möjligt praktikantuppdrag

Trelleborgs kommun ska säkerställa en hållbar förvaltning av vatten för att bevara, skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem

	Beskrivning	Indikator	Arbetstid (h)	Kostnad (kr)	Drift (kr/år)	Genomförandeperiod	Ansvar
Effekt mål 3.1	Kommunen ska ha dialog och samverkan med jordbruket rörande odlingsteknik och bekämpning						
Åtgärd	Dialogtillfällen med jordbrukare och/eller LRF gällande odlingsteknik och bekämpning ska genomföras	Antal dialogtillfällen	*	*	*	2021-2024	Samhällsbyggnadsnämnden
Effekt mål 3.2	Särskilt skyddsvärda småvatten och våtmarker ska senast 2030 ha ett långsiktigt skydd						
Åtgärd	Inventera särskilt skyddsvärda småvatten och våtmarker	Antal inventerade områden	-	200000	-	2027-2030	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Skydda minst tre skyddsvärda vattenförekomster	Antal skyddade vattenförekomster	100	-	-	2023-2030	Teknisk servicenämnd
Effekt mål 3.3	Trelleborgs kommun ska bidra till att alla vattendrag har en god status år 2027						
Åtgärd	Statusen i kommunens samtliga vattendrag ska utredas	Antal inventerade vattendrag		Ingår i finansiering till Sydvästra Skånes vattenråd		2020-2027	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Våtmarker ska anläggas i anslutning till vattendrag med sämre status	Antal anlagda våtmarker		Ingår i finansiering till Sydvästra Skånes vattenråd		2020-2027	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Våtmarker där vegetation ska avlägsnas ska pekas ut	Antal utpekade våtmarker	100	100000		2023-2027	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Vegetation i utpekade våtmarker ska avlägsnas för att minska kväve och fosfor i systemet	Antal våtmarker där vegetation avlägsnats	*	*	*	2024-2027	Teknisk servicenämnd

*Uppgift tas fram i samband med årlig budgetberedning

**Möjligt praktikantuppdrag

HANDLINGSPLAN / MÅLBILD 4

Trelleborgs kommun ska ha livskraftiga marina miljöer och havets ekosystemtjänster ska bevaras och utvecklas på ett hållbart sätt.

	Beskrivning	Indikator	Arbetstid (h)	Kostnad (kr)	Drift (kr/år)	Genomförandeperiod	Ansvar
Effektmål 4.1	Näringsbelastningen på havet ska minska						
Åtgärd	Öka antalet våtmarker och andra funktioner som reducerar näringbelastning till havet	Antal nya eller restaurerade våtmarker		Ingår i finansiering till Sydvästra Skånes vattenråd		2020-2030	Kommunstyrelsen och Samhällsbyggnadsnämnden
Åtgärd	Hitta bästa hanteringen av tången på stränderna för att återföra näringen till landskapet	Mängd tång som återförs till näringskedjan	80	-	-	2020-2025	Kommunstyrelsen
Effektmål 4.2	Grunda havsbottnar ska förbli oexploaterade						
Åtgärd	Skydda alla kommunens marina grunda bottenar	Antal hektar skyddad havsbotten	300	-	-	2023-2030	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Ett GIS-skikt som visar förekomst av känsliga bottenar ska tas fram	Ett GIS-skikt	80	-	-	2020-2022	Samhällsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen
Effektmål 4.3	Kunskapsunderlaget om havet ska öka						
Åtgärd	Delta i forskningssamverkan som syftar till att främja marina ekosystem	Deltagande i minst ett forskningsprojekt	500	-	-	2020-2030	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Inventera marina områden där kunskapsunderlaget är bristfälligt	Antal nya inventerade områden	-	400000	-	2026-2030	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Marin pedagogik ska utvecklas och spridas i skolorna och allmänhet	Antal personer som medverkar i marin pedagogik	300	-	-	2022-2030	Kommunstyrelsen
Effektmål 4.4	Kommunens utsläpp av marint skräp ska minska						
Åtgärd	Problemet med marint skräp kommuniceras på föreläsningar för skolor och allmänhet, samt vid marinpedagogiska moment i fält.	Antal föreläsningar	60	-	-	2020-2030	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Driva/medverka i projekt för att minska marint skräp	Antal projekt	400	-	-	2020-2030	Kommunstyrelsen
Effektmål 4.5	Kommunens småbåtshamnar och stränder ska utgöra kvalitativa platser för rekreation och turism						
Åtgärd	Minst en småbåtshamn och tre stränder ska uppfylla kraven motsvarande blå flagg.	Antal blå flagg	1000	2000000	150000	2023-2030	Kommunstyrelsen

*Uppgift tas fram i samband med årlig budgetberedning

**Möjligt praktikantuppdrag

Foto Susanne Nilsson

HANDLINGSPLAN / MÅLBILD 5

Trelleborgs kommun ska skydda och främja biologisk mångfald för att säkerställa motståndskraftiga och anpassningsbara landbaserade ekosystem

	Beskrivning	Indikator	Arbetstid (h)	Kostnad (kr)	Drift (kr/år)	Genomförandeperiod	Ansvar
Effektmål 5.1	Gröna stråk och ekologiska korridorer ska utvecklas						
Åtgärd	Kartlägg befintliga stråk och korridorer i kommunen	Färdigställd kartläggning	200**	-	-	2021-2025	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Gör en prioriteringsordning för stråkutveckling vid vattendrags närområde.	Framtagen prioriteringsordning	100	-	-	2021-2022	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Ängsvegetation (med inhemska, icke invasiva arter) ska etableras utmed kommunala vägar och åkrar	Längd på ängsvegetation utmed väg eller åker	150	200000	10000	2023-2030	Kommunstyrelsen och Teknisk servicenämnd
Åtgärd	Anlägg häckar och beträddor med stigar på kommunalt ägd jordbruksmark	Längd på anlagd häck/ beträdda	150	400000	-	2023-2030	Kommunstyrelsen och Teknisk servicenämnd
Effektmål 5.2	Värdefulla skogsområden ska bevaras och skyddas						
Åtgärd	Utred lämpligt skydd för skogsområdena	Genomförd utredning	100	-	-	2020-2025	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Initiera dialog med markägare	Antal kontaktade markägare	100	-	-	2020-2025	Kommunstyrelsen
Effektmål 5.3	Utbredningen och nyetablering av invasiva främmande arter ska minska						
Åtgärd	Kartläggning av invasiva främmande arter i kommunen	Nytt GIS-skikt	100	-	-	2020-2030	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Årliga insatser ska utföras avseende jätteloka, parkslide och vresros. Välbesökta grönområden samt kusten ska prioriteras.	Antal områden där invasiva främmande arter bearbetats	*	*	*	2021-2030	Teknisk service-nämnd
Åtgärd	Information ska spridas till kommuninvånarna avseende populära invasiva främmande trädgårdsarter	Information på kommunens hemsida	50	-	-	2020-2021	Kommunstyrelsen
Effektmål 5.4	Andelen värdefulla ängs- och betesmarker ska öka						
Åtgärd	En prioriteringslista över restaurerbara ängs- och betesmarker ska tas fram	Framtagen lista	-	90000	-	2025-2026	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Minst 2 utpekade ängs- och betesmarker ska restaureras	Antal skyddade ängs- och betesmarker	-	400000	-	2026-2030	Kommunstyrelsen

HANDLINGSPLAN / MÅLBILD 5

	Beskrivning	Indikator	Arbetstid (h)	Kostnad (kr)	Drift (kr/år)	Genomförandeperiod	Ansvar
Effektmål 5.5	Andelen skyddade värdefulla naturmiljöer ska öka						
Åtgärd	Gör prioriteringslista över vilka områden som främst behöver skydd	Framtagen prioriteringslista	40	-	-	2021	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Skydda minst 3 nya områden till 2030	Antal skyddade områden	*	*	*	2022-2030	Samhällsbyggnadsnämnden och Teknisk service-nämnd
Effektmål 5.6	Hotade arter ska värnas						
Åtgärd	Inventeringar ska genomföras i minst 5 kommunala värdestrakter	Genomförda inventeringar	-	400000	-	2023-2030	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Dialog ska initieras med markägare som innehar mark som ingår i kommunala värdestrakter	Antal kontaktade markägare	100	-	-	2023-2030	Kommunstyrelsen
Åtgärd	De åtgärdsprogram för hotade arter och habitat som är relevanta för Trelleborgs kommuns naturmiljöer samt för växt och djurliv ska genomföras löpande	Antal arter eller habitat där åtgärder genomförts	*	*	*	2020-2030	Teknisk service-nämnd
Åtgärd	Kartläggning av hotade arter i kommunen	Färdigt GIS-skikt	24	90000	-	2020	Kommunstyrelsen
Effektmål 5.7	Förutsättningarna för småbiotoper och hög biologisk mångfald i odlingslandskapet ska förbättras						
Åtgärd	Särskilt betydelsefulla biotoper i odlingslandskapet ska pekas ut	Antal utpekade biotoper	-	100000	-	2022-2030	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Markägare med särskilt betydelsefulla biotoper på sin mark ska informeras	Antal kontaktade markägare	100	-	-	2022-2030	Kommunstyrelsen
Effektmål 5.8	Naturvärden och ekosystemtjänster ska bibehållas vid exploatering						
Åtgärd	Metod för balanseringsprincipen ska tas fram och implementeras i exploaterings- och planprocessen	Framtagen samt implemeterad metod	100 per år	-	-	2020-2021	Kommunstyrelsen
Åtgärd	Ta fram GIS-skikt där kompensationsåtgärder registreras	Nytt GIS-skikt	*	*	*	2022-2023	Samhällsbyggnadsnämnden

*Uppgift tas fram i samband med årlig budgetberedning

**Möjligt praktikantuppdrag

KÄLLOR

KÄLLOR

Armson D., Stringer P. & Ennos A.R. (2013). The effect of street trees and amenity grass on urban surface water runoff in Manchester, UK. *Urban Forestry and Urban Greening*, 12, ss. 282-286.

ArtDatabanken, 2018a.

<https://www.artdatabanken.se/var-verksamhet/rodlistning/vanliga-fragor-och-svar/>, använd 2019-05-04.

Artdatabanken, 2018b.

<https://www.artdatabanken.se/arter-och-natur/biologisk-mangfald/frammande-arter/bekampning-av-invasiva-arter/>, använd 2019-05-14.

Bergendahl 2009. Fågellivet längs kusten i Trelleborgs kommun. Östersjöns återhämtning, Kretsloppet Projektrapport nr 6. Utgiven 2010 av Miljöförvaltningen i Trelleborg.

Bolund P & Hunhammar S. Ecosystem services in urban areas. *Ecol Econ* 1999; 29(2):293-301.

Boverket, 2018. Frivillig ekologisk kompensation i planering och byggande. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/ekosystemtjanster/verktyg/kompensation/>, använd 2019-05-10

Boverket, 2015. Konsekvensutredning för Boverkets allmänna råd om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet.

Boverket, 2010. Plats för trygghet - Inspiration för stadsutveckling.

Boverket, 2007. Bostadsnära natur. inspiration och vägledning.

Bowler DE, Buyung-Ali L, Knight TM & Pullin AS. (2010) Urban greening to cool towns and cities: a systematic review of the empirical evidence. *Landsc Urban Plan*, 97: ss. 147–155.

Cao, X., Onishi, A., Chen, J. & Imura, H. (2010). Quantifying the cool island intensity of urban parks using ASTER and IKONOS data. *Landscape and Urban Planning*, 96(4), ss. 224-231.

Ekologigruppen, 2019. Ekosystemtjänstanalys Trelleborg.

Elmefors E., 2014. Dagvattenrening i mark och dränerande hårdgjorda system. Rapport inom Vinnova-projektet ”Grågröna systemlösningar för hållbara städer”.

European Commission. (2016). Assessing adaptation knowledge in Europe: Ecosystem-Based Adaptation.

Folkhälsomyndigheten, 2017. Miljöhälsorapport 2017.

Kjellstenius, E. 2018. Ett tillgängligt Trelleborg? Lunds universitet.

Länsstyrelsen Skåne, 2019. <https://www.lansstyrelsen.se/skane/stat-och-kommun/natur/gron-infrastruktur.html>, använd 2019-05-13.

Länsstyrelsen Skåne. 2017. Kommunala ansvarsarter i Skåne, Rapport 2017:03.

Länsstyrelserna, 2018. Rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall. Fakta 2018:5.

Naturvårdsverket, 2019a.

<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/>

Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Ekosystemtjanster/
Vad-ar-ekosystemtjanster/, använd 2018-07-12.

Naturvårdsverket, 2019b.
[https://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Djur-och-vaxter/
Fridlysta-arter/](https://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Djur-och-vaxter/Fridlysta-arter/), använd 2019-10-13.

Naturvårdsverket, 2019c.
[https://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Allemansratten/Det-har-
galler/](https://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Allemansratten/Det-har-galler/), använd 190504.

Naturvårdsverket, 2019d.
[https://www.artdatabanken.se/arter-och-natur/naturvard/
atgardsprogram/](https://www.artdatabanken.se/arter-och-natur/naturvard/atgardsprogram/), använd 191012.

Naturvårdsverket, 2017a. Viktiga begrepp i arbetet med grön
infrastruktur, vägledning 2017-02-16.

Naturvårdsverket, 2017b. Ekosystemtjänsternas bidrag till god urban
livsmiljö. Rapport 6778.

Naturvårdsverket, 2015. Guide för värdering av ekosystemtjänster.
Rapport 6690.

Naturvårdsverket, 2013. Tillgängliga natur- och kulturområden.
Rapport 6562.

Naturvårdsverket, 2012.
[https://www.naturvardsverket.se/Documents/
publikationer6400/978-91-620-6753-3.pdf?pid=20248](https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6753-3.pdf?pid=20248), använd 19-01-15.
Naturvårdsverket, 2007. Ljudkvalitet i natur- och kulturmiljöer -
God ljudmiljö... mer än bara frihet från buller. Rapport 5709.

Region Skåne, 2004. Strategi för en grön struktur i Skåne.

SCB, 2010.
[https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/
markanvandning/gronytor-i-och-omkring-tatorter/pong/
statistiknyhet/gronytor-i-och-omkring-tatorter/](https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/markanvandning/gronytor-i-och-omkring-tatorter/pong/statistiknyhet/gronytor-i-och-omkring-tatorter/), använd 19-04-07.

Sullivan B.K. et al., 2013. Potential roles of Labyrinthula spp. in
global seagrass population declines. Fungal Ecology Volume 6,
Issue 5, October 2013, Pages 328–338.

Thoni, T. (Red.), Alkan Olsson, J., Brink, E., Ekroos, J., Hanson,
H., Hollander, J., Sidemo Holm, W. (2017). Ekosystembaserad
klimatanpassning: Konceptualisering och kunskapsöversyn. Lund:
Centrum för miljö- och klimatforskning, Lunds universitet. CEC
Syntes Nr 04.

Trelleborgs kommun, 2018. [https://www.trelleborg.se/sv/aktuellt/
nyheter/2018/juni/ny-e-tjanst-samlar-platser-med-jatteloka/](https://www.trelleborg.se/sv/aktuellt/nyheter/2018/juni/ny-e-tjanst-samlar-platser-med-jatteloka/), använd
2019-05-14.

Trelleborg kommun/Hållbar Utveckling, 2016. Översiktlig
marinbiologisk kartläggning av Trelleborgs havsvatten. Trelleborgs
kommun. Avd. Hållbar utveckling. Rapport 2016:2.

Trelleborgs kommun. 2010. Natur- och kulturmiljöplan.

Trelleborgs kommun. 2006. Trelleborgs kust – Värdefulla natur- och
kulturmiljöer söder om kustvägen.

DEFINITIONER

Allemansrätten

Allemansrätten är en sedvanerätt som ger oss rätt att tillfälligt vistas och färdas över privat mark i naturen och till exempel plocka bär och svamp. Med rätten följer krav på hänsyn och varsamhet mot natur och djurliv, mot markägare och mot andra människor (Naturvårdsverket, 2019a).

Biotop

En biotop är ett område som bebos av ett bestämt växt- och/eller djursamhälle.

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald kan kortfattat beskrivas som den variationsrikedom av liv (växter, djur, svampar och mikroorganismer) som återfinns på jorden så väl som de samhällen de bildar och de livsmiljöer där de lever. Det innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem. (Definition enligt FN:s konvention om biologisk mångfald). Biologisk mångfald är en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster

Blåstruktur

Den blå strukturen är den synliga vattenstrukturen och innefattar alla vattenmiljöer såsom sjöar, hav och vattendrag. Ibland behandlas blåstrukturen som en del av grönstrukturen.

Bostadsnära natur

De gröna och blå områden och ytor som finns inom 300 meter från bostaden (Boverket, 2007).

Ekosystem

Ekosystem är sammansättningen av och samverkan mellan allt levande (mikroorganismer, växter och djur) och deras fysiska levnadsmiljö inom ett område.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla de produkter och tjänster som naturens olika ekosystem ger oss människor. Ekosystemtjänsterna är helt avgörande för människans överlevnad och för att kunna utveckla ett samhälle och en god ekonomi.

Fridlysning

Fridlysning innebär att det är förbjudet att plocka, fånga, döda, eller på annat sätt samla in eller skada vissa växter och djur. Syftet med fridlysning är att skydda en växt- eller djurart som riskerar att försvinna eller utsättas för plundring. Fridlysning kan också ske för att uppfylla internationella åtaganden (Naturvårdsverket, 2019b)

Grönblå struktur

En sammanslagning av den gröna och blå strukturen. Innefattar all mark som inte är hårdgjord dvs. alla gröna områden samt vattenmiljöer.

Gröning

Mindre grönyta i tätbebyggda områden som har en vistelseyta och visst rekreativt värde.

Grönområde

Grönområden är miljöer med gräs-, busk- och trädvegetation i tätbebyggda områden inklusive ett omland på tre kilometer (SCB, 2010). De har en vistelseyta och är allmänt tillgängliga för rekreation men kan även vara viktiga för biologisk mångfald. Grönområden är utan byggnation och ligger utanför andra byggnaders influensområde på 50 meter. Enligt SCB (2010) har ett grönområde en areal om minsta 1 hektar men då Trelleborgs kommun har brist på allemansrättslig mark inkluderar naturplanen områden med en areal om minsta 0,3 hektar.

Grönstruktur

Grönstruktur innefattar små och stora gröna områden av olika karaktär och funktion. Det innefattar all mark som inte är hårdgjord, från välskött park till naturområde, trädgårdar, kyrkogårdar, ängs- och betesmarker, alléer samt enstaka träd och buskar. Ofta inkluderas den blå strukturen i begreppet grönstruktur.

Grönyta

Allt grönt inom tätortsgränsen, såsom allmänna parker och öppna gräsytor samt andra träd- eller gräsbevuxna ytor, vid byggnation överblivna gröna ytor (impediment), villaträdgårdar, gröna ytor mellan flerbostadshus, industribyggnader och även gröna stråk längs vägar (SCB, 2010.)

Grön infrastruktur

Grön infrastruktur är ett nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. Grön infrastruktur ger en förenklad bild av hur naturens funktioner och kvalitéer fördelar sig över landskapet (Naturvårdsverket, 2017a).

Gröna stråk

Gröna stråk är längre sammanhängande stråk som är lätta att röra sig i och som inte bryts av kraftiga barriärer. De binder samman stadens grönytor med varandra och med det omgivande landskapets gröna natur- och kulturmiljöer och fungerar därigenom som viktiga förbindelser mellan stad och landsbygd. De gröna stråken är viktiga för rekreation och friluftsliv men kan även vara viktiga spridningsvägar för djur och växter. Gröna stråk kan också inkludera vatten om stråket sträcker sig längs med ett vattendrag eller strand.

Hårdgjord yta

Som hårdgjord yta räknas byggnaders tak, parkeringsplatser, gator och vägar, järnvägar, gångvägar, cisterner och dylikt. Allt inom tätort som inte betraktas som grönyta är i princip hårdgjord yta (SCB, 2010).

Naturområde

Friväxande grönt eller blått område som har karaktär av vild natur och artrikedom.

Parkområde

Anlagt grönområde som är öppet för allmänheten och avsett för rekreation och aktivitet. Kräver skötsel.

Rekreatjonsområde

Ett större område med möjlighet att tillgodose friluftslivets intressen men som även fyller en viktig funktion för biologisk mångfald.

Rödlistade arter

En rödlista är en redovisning av arters relativa risk att dö ut. Här ingår arter som bedöms minska betydligt eller helt försvinna inom överskådlig framtid. De olika kategorierna inom rödlistan är Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU), Nära hotad (NT), Nationellt utdöd (RE) och Kunskapsbrist (DD) (ArtDatabanken, 2018a).

